

T.C.
MEHMET AKİF ERSOY
ÜNİVERSİTESİ SOSYAL
BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ KAMU
YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

SİYASAL KATILIMDA SOSYAL AĞLARIN ROLÜ: ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Meral ÇENGEL
1730208001

YÜKSEK LİSANS TEZİ
DANIŞMAN
DOÇ. DR. Ummahan KAYGISIZ

Burdur-2019

Tez Onayı

 MAKÜ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	DOKTORA/YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU
--	--

M.A.K.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından tarihinde tez savunma sınavı yapılan'ınkonulu tez çalışması Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

(TEZ DANIŞMANI) :

ÜYE

ÜYE :

ÜYE :

ÜYE :

ÜYE :

ONAY

M.A.K.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

YEMİN METNİ

T.C.

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

(TAAHHÜTNAME)

2017 - 2018 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Yarıyılı Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans/ Doktora Programına müracaat etmiş ve giriş koşullarını sağlayarak kayıt hakkı kazanmış bulunmaktayım.

Kayıt esnasında vermiş olduğum tüm bilgilerin doğru olduğunu, yönetmeliğe ve mevzuat hükümlerine aykırı olan yanlış bir bilginin tespiti halinde öğrencilik ile ilgili bütün haklarımdan vazgeçtiğimi, Lisansüstü eğitim ve öğrenimim boyunca kayıt yenileme, ders, bitirme projesi ve tez işlemleri, ayrıca öğrenciliğimle ilgili tüm işlemlerimi (asgari ders sayısı, kredi/AKTS takibi, seminer ve bitirme projesi teslimi, tez gerekçesi, tez izleme komitesi raporları, yeterlilik sınavları, tez teslimi, mezuniyet işlemleri, adres, telefon, isim, soy isim değişikliklerinin bildirilmesi, askerlik sevk tehir işlemleri vs.) bizzat takip edeceğimi, takipsizlikten oluşabilecek tüm sorumlulukların tarafıma ait olacağını, verdiğim bilgilerde herhangi bir değişiklik olduğunda Enstitünüze bildireceğimi ayrıca elektronik adrese yapılan tebligat işlemlerini kabul ve taahhüt ederim.

TARİH: 09.09.2019

Meral ÇENGEL

İMZA

Önsöz

Siyaset ve Sosyal Bilimleri içeren dünyaya adım attığımızda çok çeşitli kavramlar ve gelişmelerin geçmişten günümüze kadar çeşitli değişimler gösterdiğini görürüz. Bu kavramlardan birisi de siyaset katılımıdır. Siyaset katılım kavramı diğer Siyaset ve Sosyal Bilimlerde yer alan kavramlar gibi değişime uğramıştır. Siyaset katılımının bu değişiminde etkili olan ise teknolojik gelişmelerle hayatın her alanında yer alan sosyal ağlardır. Bu gelişmeler ışığında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi evreni üzerinden üniversite öğrencilerinin siyaset katılım davranışlarında sosyal ağların etkili olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde konuyla ilgili alan yazılarına, ikinci bölümde siyaset katılım üzerinde sosyal ağların etkisine, üçüncü bölümde araştırmanın amacı, modeli, evreni, yöntemi, araştırmanın analizi, bulguları ve yorumlamasına yer verilerek çalışma sonuçlandırılmıştır.

Tez süresi boyunca bilgi ve görüşlerinden yararlandığım, manevi desteğini ve zamanını esirgemeyen, önerileri ile her zaman yol gösteren değerli danışmanım Doç. Dr. Ummahan KAYGISIZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın çeşitli zamanlarında bana yardımcı olan diğer hocalarıma, araştırmanın uygulanmasında yardımcı bulunan tüm Burdur Mehmet Akif Ersoy personeline ve araştırmama katılan tüm öğrencilere, çalışmamın başından sonuna kadar maddi ve manevi desteğini hep hissettiğim canım annem Suna Çengel, babam Menderes Çengel ve kardeşlerim Tunahan ve Serpil Çengel'e, çalışmamda yolumu kaybettiğimde yolumu bulmama yardımcı olan sevgili amcam Şaban Çengel ve ailesine, arkadaşlarıma katkılarından dolayı gönülden teşekkür ederim.

Meral ÇENGEL

Burdur, 2019

(ÇENGEL, Meral, Siyasal Katılımda Sosyal Ağların Rolü: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Burdur, 2019)

Özet

Siyasal Katılımda Sosyal Ağların Rolü: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Siyasal katılım kavramı zaman içinde farklı gelişmeler göstererek gelişmeye devam etmiştir. Siyasal katılım, hem yerel de hem de genelde oluşturulan siyasal alanlarda yapılan faaliyetler ile vatandaşların farklı şekillerde yönetimi elinde bulunduran veya siyasal manada iktidarda bulunan kesim üzerinde baskı ve doğrudan veya dolaylı bir şekilde siyasal sürece katılarak çeşitli etkiler oluşturmaları sürecidir. Bu süreçte halk, kendisini bizzat etkileyecek bir karar ile ilgili süreç başlamadan veya başladıktan sonra görüş bildirebilmektedir. Bilgi iletişim teknolojileri ve dijital teknolojilerle birlikte her alanda yaşanan dönüşüm gibi siyasal katılım araçları bağlamında da önemli inovatif gelişmeler ortaya çıkmıştır. Sosyal ağlar da bunlardandır. Sosyal ağlar toplum tabanlı, etkileşim, içerik paylaşımı ve işbirliği amaçlı kanalların bütünü olarak kullanılan her türlü araç, sistem ve yazılımlardır. Sosyal ağlar bireylerin kendileri ile ilgili bilgi paylaşma ve başkalarının bilgilerini görmelerine imkân tanıyan web tabanlı etkinliklerdir.

Bu çalışmanın temel amacı teknolojik gelişmeler ile günlük hayatta yer alan sosyal ağların bu ağları en çok kullanan öğrencilerin siyasal katılımları üzerine etki edip etmediğini Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri özelinde incelemektir. Siyasal katılım ve sosyal ağların tanımı, özellikleri, doğuşu ve aralarındaki ilişkiye yönelik çalışma örnekleri arşiv taraması yapılarak çalışmaya eklenmiştir. Araştırmanın yöntemi için hem yurt içi hem de yurt dışı kaynaklar taranmıştır. Bu tarama sonucunda demografik sorular hariç 31 sorudan oluşan anket hazırlanmıştır. Bu anketin yorumlanması için ölçek olarak güvenilirlik, geçerlik, normallik, frekans, anova, ki kare ve t testleri uygulanmıştır. Araştırmada; sosyal ağların üniversite öğrencileri tarafından sıkça kullanıldığı, bu kullanımların öğrencilerin siyasete ilgilerini artırdığı ancak genel olarak öğrencilerin aktif siyasal katılım davranışlarında sosyal ağların etkili olmadığı sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siyaset, Siyasal Katılım, Sosyal Ağ, Öğrenciler

(ÇENGEL, Meral, The Role of Social Networks in Political Participation: A Research on University Students, Burdur, 2019)

Abstract

The Role of Social Networks in Political Participation: A Research on University Students

The concept of political participation has continued to develop by showing different developments over the time. Political participation is the process that under affect of the activities carried out both in the local and general political spheres, the nation takes the control of the government in different ways or politically put pressure upon the parties in power and they directly or indirectly participate in the political process and create various effects. In this process, the public can give an opinion about a decision that will affect them/her before the process starts. There are significant innovative developments being emerged in the context of political participation tools such as information and communication technologies and digital technologies. Social networks are included in the set of tools. Social networks are all kinds of tools, systems and software that are used as community-based channels for interaction, content sharing and collaboration. Social networks are web-based activities that allow individuals to share information about themselves and to see the other's information.

This study mainly aims to investigate whether the technological developments and Social Networks which are mostly being used in daily life of the students affect the political participation of the Burdur Mehmet Akif Ersoy University's Faculty of Economics and Administrative Sciences. The interaction of political participation and social networks definition, its characteristics, how it emerged, and some samples of the relationship between them being searched from the archives were added to the study. As a result of this survey, a questionnaire consisting of 31 questions excluding demographic questions was prepared. In order to interpret this questionnaire, reliability, validity, normality, frequency, anova, chi-square and t tests were applied. In the study; social networks are frequently used by university students, these uses increase students' interest in politics however, it was concluded that social networks were not effective in the active political participation behaviors of students in general.

Keywords: Politics, Political Participation, Social Networking, Students

İÇİNDEKİLER

Tez Onayı	ii
YEMİN METNİ	iii
Önsöz	iv
Özet.....	v
Abstract.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	x
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xv
Giriş.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Katılım Kavramı	3
1.2. Siyasal Katılım ve Siyasal Katılımın Gelişim.....	4
1.2.1. Siyasal Katılım Tanımı	4
1.2.2. Siyasal Katılımın Gelişimi	11
1.3.Siyasal Katılım Türleri, Araçları ve Düzeyleri	16
1.3.1.Siyasal Katılım Türleri.....	16
1.3.2. Siyasal Katılım Araçları.....	18
1.3.3. Siyasal Katılım Düzeyleri	22
1.4. Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler	27
1.4.1. Siyasi Faktörler	28
1.4.2. Psikolojik Faktörler.....	29
1.4.3. Sosyo-Ekonomik Faktörler	30
1.5. Sosyal Ağlar ve Sosyal Ağların Gelişimi	34
1.5.1. Sosyal Ağların Tanımı	35
1.5.2. Sosyal Ağların Gelişimi	36
1.5.3. Sosyal Ağların Türleri.....	39
1.5.3.1. Ağ Siteleri	39
1.5.3.2. Bloglar.....	40
1.5.3.3. Mikrobloglar	41

1.5.3.4. İçerik Paylaşım Siteleri	42
1.5.3.5. Wiki ve Formlar	43

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL AĞLARIN SİYASAL KATILIMA ETKİSİ

2.1. Sosyal Ağ ve Katılımın Önemi	44
2.2. Siyasal Katılıma Sosyal Ağların Etkisi	45
2.3. Siyasal Pazarlama Uygulamasında Sosyal Ağlar	56
2.4. Sosyal Ağlarda Siyasal Vatandaş Rollerini	62
2.5. Siyasal Katılım Bağlamında Sosyal Ağların Avantajları ve Dezavantajları	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİYASAL KATILIMDA SOSYAL AĞLARIN ROLÜ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı ve Modeli	67
3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Kullanılan Ölçekler	67
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	70
3.4. Verilerin Yorumlanması	72
3.5. Araştırmanın Bulguları ve Analizi	73
3.5.1. Ölçeklerin Güvenirlik, Geçerlilik ve Normallik Analizi	73
3.5.2. Demografik Bulgulara Ait Frekans Tablolarının Analizi	79
3.5.2.1. Öğrencilerin Cinsiyet Bulguları	79
3.5.2.2. Öğrencilerin Yaş Bulguları	79
Tablo 12: Yaş Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları	79
3.5.2.3. Öğrencilerin Gelir Bulguları	80
3.5.2.4. Öğrencilerin Eğitim Bulguları	81
3.5.2.5. Öğrencilerin Aile İle İlgili Bulguları	81
3.5.3. Sosyal Ağlar ve Siyasal Katılım Bulguları	85
3.5.4. Siyasal Katılım ve Sosyal Ağların Genel Değerlendirilmesi	103
3.5.4.1. Siyasal Katılım Davranışlarının İletişim Grubu Açısından Analizi	103
3.5.4.2. Siyasal Katılım Davranışlarının Paylaşım Grubu Açısından Analizi	105
3.5.4.3. Siyasal Katılım Davranışlarının Katılım Grubu Açısından Analizi	106
3.5.4.4. Katılım Davranışlarının Yaş Değişkenine Göre Analizi	108
3.5.4.4.1. Katılım Davranışları ile Yaş Arasında İlişki	108
3.5.4.4.2. Katılım Davranışlarıyla Bölüm Arasındaki İlişki	110

3.5.4.4.3.Katılım Davranışları ile Aylık Gelir Arasındaki İlişki.....	112
3.5.4.4.4.Katılım Davranışları İle Cinsiyete Dair T Testi Analizi	113
3.5.6. Siyasal Katılım Davranışları ile Aile İlişkisi	114
3.5.6.1.Anne ve Babanın Eğitim Durumunun Siyasal Katılım Davranışı İle İlişkisi.....	114
3.5.6.2. Anne ve Babanın Mesleki Durumunun Katılım Davranışı İle İlişkisi	116
Sonuç ve Öneriler	118
Kaynakça	126
EK	140
ÖZGEÇMİŞ	143



KISALTMALAR

A.Ü.S.B.F.: Ankara Üniversitesi Siyaset Bilimler Fakültesi

Çev.: Çeviren

Der.: Derleyen

Ed.: Editör

F: Frekans

MAKÜ: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

TODAİE: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü

Vb.: Ve benzeri

Vs.: Vesaire

Yay.: Yayınları

SDÜ: Süleyman Demirel Üniversitesi

S.: Sayfa sayısı

%.: Yüzdeler

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Milbrath'ın Siyasal Katılım Düzeyleri

Tablo 2: Arnstein'ın Siyasal Katılım Düzeyi

Tablo 3: Yeni Sosyal Ağların Siyasal Katılım Üzerindeki Etkisi

Tablo 4: Siyasal Pazarlama ve Geleneksel Pazarlama Arasındaki Fark

Tablo 5: Sosyal Medya Ortamlarında Vatandaş Rollerini Tipolojisi

Tablo 6: Alpha Değeri

Tablo 7: Kaiser- Meyer-Olkin (KMO) Değeri

Tablo 8: İletişim Davranışlarının Normallik Dağılımı

Tablo 9: Paylaşım Davranışlarının Normallik Dağılımı

Tablo 10: Katılım Davranışlarının Normallik Dağılımı

Tablo 11: Cinsiyet Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 12: Yaş Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 13: Gelir Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 14: Eğitim Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 15: Aile Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları (Anne Sağ/Vefat Mı)

Tablo 16: Aile Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları (Baba Sağ/Vefat Mı)

Tablo 17: Anne Eğitim Durumu Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 18: Baba Eğitim Durumu Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 19: Annenin Meslek Durumu Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 20: Babanın Meslek Durumu Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 21: “Siyasete ileri Derecede İlgi Duymaktayım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 22: “Siyasetle ilgili Konularda Ailem ve Arkadaşarımla Konuşurum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 23: “Sosyal Ağ Uygulamalarından En Sık Facebook, Instagram, Youtube, Twitteri Kullanırım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 24: “Siyasetle İlgili Gelişmeleri Sosyal Ağlardan Öğrenirim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 25: “Sosyal Ağlardaki Siyasal Etkinlikler Siyasetle İlgili Davranışları Etkiler Ve Katılıma Teşvik Eder” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 26: “Sosyal Ağlarda Kullanılan Katılım Davranışlarını Siyasetçiler Üzerinde Etkili Olur” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 27: “Bir Siyasal Konu Hakkında Görüşlerimi Çevrimiçi Olarak Paylaşıyorum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 28: “Bir Sosyal Ağ Sayfasında Siyasetle İlgili Yorumlar Paylaşıyorum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 29: “Siyasal Konular Hakkında Durum Güncellemesi Yaparım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 30: “Siyasal Etkinliğe Katıldığımı Sosyal Ağlarda Paylaşıyorum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 31: “Sosyal Ağlarda Bir Siyasal Konunun Yayılması İçin Paylaşım Yaparım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 32: “Sosyal Ağlarda Hesap İsmimi Siyasi Görüşümü Belirten Eklemeler Yaparak Paylaşıyorum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 33: “Sosyal Ağ Üzerinden Karşıt Görüşler Hakkında Olumsuz İçerik Paylaşıyorum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 34: “Siyasal Amaçlı Sosyal Ağlarda İmza Kampanyalarına Katılıyorum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 35: “Sosyal Ağlarda Siyasi Nitelikli Bir Tartışmaya Katılıyorum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 36: “Bir Siyasal Parti veya Siyasetçi İçin Sosyal Ağlarda Bağış Kampanyasına Katılıyorum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 37: “Sosyal Ağlarda Profil Resmimi Siyasal Olaylara Uygun Olarak Değiştirme Eylemlerine Katılıyorum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 38: “Siyasal Davranışı Belirtmek İçin Konum Paylaşımına Katılıyorum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 39: “Siyasal Konular Hakkında Sosyal Ağlarda Notlar Paylaşıyorum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 40: “Siyasal Konular Hakkında Blog Yazarım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 41: “Siyasal Konular Hakkında İnternet Haberlerine Yorum Yazarım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 42: “Sosyal Ağlarda Siyasal İçerikli Mizah Unsurları Üretirim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 43: “Bir Siyasal Kişinin Veya Siyasal Grubun Sosyal Ağ Hesabını Ziyaret Ederim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 44: “Wiki, Sözlük Gibi Sitelerde Siyasal Konular Hakkında Başlık Açarım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 45: “Seçilmiş Bir Yetkiliyle (Milletvekili Vb.) Sosyal Ağ Üzerinden İletişime Geçerim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 46: “Bir Siyasal Parti Veya Siyasetçinin Kullandığı Sosyal Ağ Sayfasını Beğenirim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 47: “Bir Siyasal Parti Veya Siyasetçiyi Sosyal Ağlarda Arkadaş Olarak Eklerim, Takip Ederim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 48: “Sosyal Ağlarda Benzer Görüşe Sahip Diğer Kullanıcıları Takip Ederim, Arkadaş Eklerim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 49: “Sosyal Ağlarda Zıt Görüşe Sahip Diğer Kullanıcıları Takip Ederim, Arkadaş Eklerim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 50: “Siyasal Olaylar Sonucunda Karar Alıcılara Erişerek Sosyal Ağ Yoluyla Baskı Altına Almaya Çalışırım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 51: “Siyasal Olaylar Doğrultusunda İnsanları Sosyal Ağ Aracılığıyla Harekete Geçiririm” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 52: İletişim Davranışlarına Yönelik Puan Dağılımları

Tablo 53: Paylaşım Davranışına Yönelik Puan Dağılımları

Tablo 54: Katılım Davranışına Yönelik Puan Dağılımları

Tablo 55: Katılım Davranışları İle Yaş Arasında Anlamlı İlişki Olup Olmadığına Dair Anova Testi

Tablo 56: Katılım Davranışları İle Eğitim Arasında Anlamlı İlişki Olup Olmadığına Dair Anova Testi

Tablo 57: Katılım Davranışları İle Aylık Gelir Arasında Anlamlı İlişki Olup Olmadığına Dair Anova Testi

Tablo 58: Katılım Davranışları İle Cinsiyet Arasındaki Anlamlı İlişki Olup Olmadığını İçin T Testi Analizi

Tablo 59: Annenin Eğitim Durumu Ve Katılım İlişkisinde Anova Testi Analizi

Tablo 60: Babanın Eğitim Durumu Ve Katılım İlişkisinde Anova Testi Analizi

Tablo 61: Annenin Mesleki Durumu Ve Katılım İlişkisinde Anova Testi Analizi

Tablo 62: Babanın Mesleki Durumu Ve Katılım İlişkisinde Anova Testi Analizi



ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Milbrath'ın Siyasal Katılım Piramidi

Şekil 2: Lerner'in Siyasal Katılım Düzeyi

Şekil 3: Sosyal Ağ Araçların Gelişim Sırası

Şekil 4: Dünyada LinkedIn Kullanımı

Şekil 5: Dünyada Facebook Kullanımı

Şekil 6: Dünyada Twitter Kullanımı

Şekil 7: Dünyada Instagram Kullanımı

Şekil 8: Siyasal Gündem, Kurumsal Gündem, Sosyal Ağ Gündemi ve Kamu Gündemi Arasındaki İlişki Siyasal Gündem, Kurumsal

Şekil 9: Obama'nın Kullandığı Seçim Kampanyaları

Şekil 10: Siyasal Pazarlamada Değiş- Tokuş

Giriş

Siyaset her toplumda kendine yer edinen bir olgudur. Toplumun üyesi olan her birey ise bir şekilde bu siyasi ortamın içerisinde kendini bulur. Bireyin bu siyasi ortamda bulunmasını içeren kavramlardan en önemlilerinden biri de siyasal katılımdır. Siyasal katılım kavramı en geniş anlamı ile hem yerel hem de merkezi düzeyde yöneticileri seçmek ile başlayıp seçildikten sonlara ise seçilen kişilerin eylem ve işlerini denetlemek amacıyla bireyin kullandığı araç ve gereçlerdir. Kavram olarak bahsedilen siyasal katılım hem birey hem de devlet açısından önemlidir. Çünkü Atina demokrasisi olarak adlandırılan kölelerin, yabancıların ve kadınların oy hakkı olmasa da tarihsel bağlamda yüz yüze demokrasi döneminden bu yana siyasal katılım demokrasilerin ön koşulu olmuştur. Zira demokrasinin en önemli bileşeni olan “demosu” aktif hale gelmektedir.

Siyasal katılım geniş anlamda, hem yerel de hem de genelde oluşturulan siyasal alanlarda yapılan faaliyetler ile vatandaşların farklı şekillerde yönetimi elinde bulunduran veya siyasal manada iktidarda bulunan kesim üzerinde baskı oluşturmaları, doğrudan veya dolaylı bir şekilde siyasal sürece katılarak çeşitli etkiler oluşturulması faaliyetleridir.

Siyasal katılım davranışları çok çeşitli olmasına rağmen bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişim toplumlardaki her tür davranış modülünü değiştirdiği gibi siyasal katılım davranışlarını da şekillendirmiştir. Her geçen gün daha hızlı gelişerek gelen teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı en önemli siyasal katılım aracı sosyal ağlardır. M.Ö. 3000 yılında Mısırda Hiyeroglif adı verilen insan ve hayvan şekillerini sembol olarak işleyen bir sistemden başlayıp günümüzde her alanda kullanılan sosyal ağlar, toplum tabanlı, etkileşim, içerik paylaşımı ve işbirliği amaçlı kanallarının bütünü olarak kabul edilen her türlü araç, sistem ve yazılımlardır. Sosyal ağlar genel olarak günlük yaşantıda kullanılan youtube, instagram, facebook gibi ağlarla insanların resim, yazı paylaştıkları bir takım sosyalleşme ve eğlence platformlarıdır. Günümüzde böylesine önem arz eden sosyal ağlar ile siyasal katılım arasında bir ilişki olup olmadığına yönelik çeşitli araştırmalar yapılmış ve yazılar yazılmıştır.

Genel olarak araştırmalar sonucunda siyasal katılım ile sosyal ağ arasında bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeler çerçevesinde hazırlanan çalışmanın genel amacı doğrultusunda öğrencilerin siyasal katılım davranışlarını üzerinde sosyal ağların etkili olup olmadığı incelenmiştir.

Çalışmada tarama modeli temel alınmıştır. Araştırmada öncelikle konuyla ilgili geniş çaplı literatür taraması yapılıp kavramsal ereve ortaya konulmuştur. Araştırmanın devamında ise amaca uygun olarak sosyal ağların siyasal katılımı etkisi nedir? Siyasal katılımı sosyal ağ kullanıcılarının demografik özelliklerinin dağılımı nasıldır? Sosyal ağlar öğrencilerin siyasal katılım davranışlarını nasıl etkilemiştir? Siyasal katılım ile sosyal ağların doğrudan ilişkisi var mıdır? gibi sorulara cevap bulmak için Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ğrencilerine yönelik iki bölümden oluşan anket uygulanmıştır. Kavramsal erevesi oluşturulduktan sonra hazırlanan 49 anket sorusu uzman görüşüne sunulmuş, bu sorulara dair uzman görüşü değerlendirmesi sonucu 3 ifade eklenmiş,14 ifade çıkarılmıştır. Ayrıca 9 ifade üzerinde düzenleme yapılmıştır. İki bölümden oluşan anketin ilk bölümünde öğrencilerin kişisel bilgileri diğer deyişle demografik bilgileri yer almıştır. İkinici bölümde ise genel değerlendirmeler sonucunda siyasal katılım ve sosyal ağ davranışlarını içeren 31 sorudan oluşan anket ilk olarak 200 öğrenciye pilot çalışması olarak uygulanmıştır. Pilot uygulaması sonucunda ise örneklem hesaplamasından yola çıkılarak 400 öğrenciye anket yapılmıştır. Yapılan anket sonucunda elde edilen verileri değerlendirmek için istatistiksel yöntemlerden Bağımsız rnekleme testi, Anova ve Ki Kare yöntemi ve frekans dağılımı gibi yöntemlerde karar kılınmıştır.

Ana hatlarıyla bu şekilde oluşturulan çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde siyasal katılım ve sosyal ağ kavramları tarihsel süreçleri göz önüne alınarak incelenmiştir. İkinici bölümde sosyal ağların siyasal katılım açısından önemine yer verilmiştir. Bu yapılırken ulusal ve uluslararası düzeyde sosyal ağlar ve siyasal katılım ilişkisinin farklı boyutlarını ele alan çalışmalar irdelenmiştir. nc bölümde çalışmanın amacı, evreni, modeli, örnekleme, verilerin toplanması, analiz yöntemleri hakkında bilgiler verilmiş, araştırmanın bulguları ve yorumlaması yapılmıştır. Son olarak da elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirilmiş, sosyal ağların siyasal katılım üzerinde etkisi olup olmadığı tartışılmış ve çalışma sonuçlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın ilk bölümünde siyasal katılım ve sosyal ağ kavramları genel olarak ele alınmıştır. Ayrıca siyasal katılım ve sosyal ağlar arasındaki ilişki örnekler verilerek açıklanmıştır.

1.1.Katılım Kavramı

Katılım, bir olay karşısında karar alınması, kararın hazırlanması, alınan kararın olgunlaşmasını içeren aşamaların birine veya hepsine, kararlar karşısından etkilenecek kişilerin kendi güçleri oranında katılmasıdır¹. Katılım ayrıca ülkelerin demokratikleşmesi sürecinde karşılaştıkları soruna bir çözüm aracıdır. Katılım insanın kendisi ve gelecek nesiller için siyasi hayata dahil olmanın etkili yoludur². Katılım, kamusal alandaki siyaseti belirleme, belirlenen siyaseti uygulama ve denetleme için kullanılan eylemlerin tümüdür. Bu süreç sadece iktidarın aldığı ekonomik konular için değil de iktidarın bütün karar alma işlemlerine dahil olmaktır³. Katılım kavramının tarihsel gelişime baktığımızda kavram 18.yüzyıla kadar dayanmaktadır. 1789 yılında Fransız İnsan ve Vatandaşlık Hakları Beyannamesi'nin 14.Maddede yer alan “Yurttaşlar, bizzat kendileri veya temsilcileri aracılığıyla, kamusal katkının gerekliliğini tespit etmek, onu özgürce onaylamak, kullanımını takip etmek ve oranını, matrahını, kapsamını ve süresini belirleme hakkına sahiptir” şeklinde verilen madde vatandaşlara katılım ile ilgili bilgi vermektedir. Katılımın diğer önemli tarihsel gelişimi 1996 yılında Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesidir. Bu sözleşmenin maddeleri içinde en önemlisi 25. Maddede yer alan bir ülke içinde yaşayan her bireyin doğrudan veya dolaylı olarak seçtiği temsilciler aracılığıyla siyasal hayata katılma hakkını içerir. Ancak katılım kelimesi ilk kez 1972 yılında “Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı” sonunda kullanılmıştır. Bu gelişmelerin yanında 1990 yılında Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı tarafından hazırlanan Paris

¹ Eylem Beyazıt, “*Yerel Demokrasi ve Katılım Yerel Gündem 21 Uygulamaları Sürecinde Hatay ve Yerel Kalkınma Sorunu*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay, 2006, s.17.

² Şerif Öner, “*Belediye Yönetim Kararlarında Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinliği (Gaziantep-Kahramanmaraş-Bingöl Örneği)*”, Dokuz Eylül Üniversitesi S.B.E. Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2000, s.6.

³ Kemal Görmez, *Kent ve Siyaset*, Gazi Yayınları, Ankara, 1997, s.35.

Şartında katılım kavramının araçlarına yer verilmiştir⁴. Bu tarihsel olayların yanında günümüze kadar çeşitli gelişmeler geçiren katılım kavramı genel olarak, ülkenin hem yönetim hem de toplumsal düzenin oluşmanı, denetimini ve yönetimini içeren kamu politikaların belirlenmesi, karar alınması ve uygulanmasına ilişkin doğrudan veya dolaylı olarak vatandaşların gösterdikleri eylem ve faaliyetlerdir⁵. Tarihsel serüveninden kısaca bahsettiğimiz katılımın genel amacı birey ile siyasi hayat içinde yer alan örgütler arasında iletişimin sağlanmasıdır. Ayrıca katılım, ucuz ve hızlı görülerek demokrasinin merkezi ve yerel bazda gelişmesini sağlayarak siyasal kültürün artmasıdır⁶. Bahsedilen bu yönleriyle katılımın hem siyasal hem de yönetsel boyutu vardır. Katılım kavramının siyasal boyutu, vatandaşların ve vatandaşların oluşturduğu kurumları yönetecek kişilerin seçilmesini içeren süredir. Bu süre farklı şekillerde ve düzeyde ortaya çıkar. Örneğin her ülkede siyasal sistem içinde seçimler farklıdır. Yönetim yapısı, kişilerin sayısı gibi özellikler farklılık göstermektedir. Yönetsel boyuta baktığımızda katılım, kurum ve kuruluşların belirlenmesinden hariç, iktidardaki kişilerin almış oldukları kararlar ve uygulamalara halkın katılımıdır⁷. Kısaca katılım hem yerel hem de merkezi düzeydeki yönetim kadrolarının seçilmesi, denetlenmesi, aldıkları kararlara ve kararları uygulamalara halkın doğrudan veya dolaylı olarak gösterdikleri eylem ve işlemlerdir.

1.2. Siyasal Katılım ve Siyasal Katılımın Gelişim

Katılım kavramının bir türü olan siyasal katılım için öncelikle kavramsal gelişimi ve gelişimin tarihsel serüveni ele alınmıştır.

1.2.1. Siyasal Katılım Tanımı

Siyasal katılım kavramının açıklamasına geçmeden önce kavramın içinde yer alan katılım kavramının incelenmesi konunun anlaşılması açısından önemlidir. Katılım kavramı genel olarak bireyin bir ülkenin yurttaşı olarak elinde bulundurduğu temel haklardır. Yani katılım kişinin yaşadığı çevrede meydana gelen veya gelmesi muhtemel olan olaylar karşısında karar alma sürecidir⁸. Katılım düşünce ya da icraat aşamasında olan bir eyleme,

⁴ Öner, 2000, s. 29.

⁵S. Sezen, *Seçim ve Demokrasi*, 2.Basım, Gündoğan Yayınları, Ankara, 2000, s.52.

⁶ Ruşen Keleş, *Kentsel Katılım Nedir? Ne Değildir? Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar*, Kent Yayınları, Ankara, 1993, s.20-22.

⁷ Mustafa Görün, “Yerel Demokrasi ve Katılım: İzmir, Konya ve Ağrı İl Genel Meclis Üyeleri Üzerinde Bir Araştırma”, *On sekiz Mart Üniversitesi Yönetim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 4 (2), Çanakkale, s.164.

⁸ İbrahim Ö.Kabaoğlu, *Özgürlük Hukuku*, 7.Baskı, İmge Yayınları, İstanbul, 2013, s.240.

olguya veya fikre katılmak, mevcut olan bir şeyi, durumu veya görüşü paylaşmak olarak adlandırılır. Diğer bir deyişle katılım günlük hayatta genel olarak herhangi bir şeyden pay almak, bir şeyin veya durumun içine girmek, bir şeyin ortağı olmak, birlikte yani beraber organize etmek olarak bilinmektedir⁹. Bu bağlamdan yola çıkarak katılım kavramının çeşitli tanımının olmasından dolayı siyasi katılım kavramının da üzerinde uzlaşmış kesin bir tanımın olamadığı bilinmektedir.

Siyasal katılımın demokrasinin olmazsa olmazı veya en az asgari şart olarak görüldüğü kesimlerce sadece seçimlere katılma olarak dile getirilmektedir¹⁰. Bu tanıma bakıldığında siyasi katılım tekil davranışları yani bireyin kendi davranışlarını içermektedir. Buna da örnek olarak bireyin sadece seçime katılması verilebilir. Siyasal katılım bir toplumsal çevrede bireylerin yerel ve uluslararası siyasi düzeyde yöneticileri seçme ve yöneticilerin kendi istek ve çıkarları doğrultusunda karar almalarını sağlamak amacıyla gösterdikleri her türlü davranış ve eylemdir¹¹. Yapılan bu tanıma göre yöneticilerin belirlenmesi ile yöneticilerin aldıkları ve alacakları kararları, eylem ve davranışlarla etkilemek siyasi katılım kavramının temel niteliğinden biridir.

Siyasal katılıma başka bir açıdan bakıldığında ise kamusal işlerde vazifeli ve mesleği gereği bu işlerle uğraşanların eylem ve davranışlarından ziyade özel kişilerin başka bir deyişle sivil vatandaşın siyasi otoritelerce alınan kararları etkilemek için tasarladığı faaliyetlerdir¹². Bireylerin hükümetin kararlarını ve eylemlerini etkileyen yasalar, yasa dışı hareketler, bir iş ve şiddete dayalı, başarıya ulaşmış veya ulaşmamış her türlü eylem ve davranışları siyasi katılımıda yer almaktadır. Ancak siyasi katılım bütün bireyler için aynı öneme sahip değildir. Bazı vatandaşlar için yani hayatını siyaset üzerinden kazananlar için önemliken diğer bireyler için ise sadece oy vermektir. Çünkü bir vatandaşın siyasetteki konumu, durumu ve beklentileri farklı olduğundan hükümeti etkileme çabaları da farklılık göstermektedir. Bu bakış açısına göre siyasi katılımın bireyin istek ve tutkularına bağlı olduğu sonucuna varılmaktadır¹³. Yapılan diğer tanımda ise siyasi katılım, vatandaşların siyasi düzen karşısında durumlarını, tutumlarını ve

⁹ Şafak Kaypak, “Antakya’nın Kent Kimliği Açısından İrdelenmesi”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:7, Hatay, 2010, s.136.

¹⁰A. Robert Dahl (Çev: Betül Kadioğlu), *Demokrasi Üzerine*, 2.Baskı, Phonix Yayınları, Ankara, 2010, s.39.

¹¹Davut Dursun, *Siyaset Bilimi*, 6.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2012, s.234.

¹² Dursun, 2012, s. 235.

¹³ Dahl, 2010, s. 14.

davranışlarını belirleyen bir eylem aracı olarak kabul edilmektedir. Bu katılım sade bir merakla başlayıp, derin bir eyleme kadar uzanan engin bir tutum ve faaliyet alanını içerir. Bu nedenle siyasal faaliyete katılım değişik düzeyde ve biçimlerde ortaya çıkar. Örneğin gazete, dergi, radyo, mitinglerde konuşmak, siyasal liderlerle görüşmek bu çerçevede sayılabilir¹⁴.

Siyasal katılım diğer bir bakış açısına göre yönetilenlerin yönetim sürecine etkileri anlamına gelmektedir. Teorik olarak bireyin kendisini temsil edecek sistemi belirleme, kontrol etme, eleştirme ve teşvik etme hakkını veren yani bireyin aktif olarak katılmasını sağlayan kavrama genel olarak siyasal katılım denilmektedir. Siyasal katılımın gerçek olarak kullanılması demokratik ortama bağlıdır. Çünkü siyasal katılım toplumun merkezileşmesinin bir sonucu olan bir olgudur. Bu bağlamda siyasal katılım toplumdaki kişisel, grupsal ve örgütsel elemanların düşüncelerini özgürce sergileyebilmeleri ve bu sergiledikleri düşüncelerinin siyasal yapının yanında önemsenmesi esası üzerine durur. Bu nedenle siyasal katılım sosyal kişi, grup ve örgütlerin görüşlerini dile getirebildikleri ve siyasi yapının da bunu göz önünde bulundurduğu bir katılım biçimidir¹⁵.

Siyasal katılım geniş anlamda hem yerel de hem de genelde oluşturulan siyasal alanlarda yapılan faaliyetler ile vatandaşların farklı şekillerde yönetimi elinde bulunduran veya siyasal manada iktidarda bulunan kesim üzerinde baskı oluşturmaları, doğrudan ya da dolaylı bir şekilde siyasal sürece katılarak çeşitli etkiler oluşturmalarına denilmektedir¹⁶. Siyasal katılım bireyin siyasal sistem karşısındaki durumu, tutumu ve davranışlarının ortaya çıktığı çevre ve sonucun etkisidir. Yani vatandaşların yönetimde olan ya da olmak isteyen kişilere karşı gösterdikleri tepki, bu tepinin ölçüsü ve sonucu siyasal katılım kavramının olduğu bazı bilimsel çevreler tarafından ileri sürülmektedir¹⁷. Diğer bilimsel çevrelerde ise siyasal katılım kavramının devlet yönetimine katılımın bir biçimi olduğu savunulmaktadır. Bu çevrelerde, siyasetin daima devlete yönelik bir etkinlik olması, bu nedenle siyasal katılımın devlet yönetimine katılım ile aynı anlamı ifade ettiği görüşü hâkimdir. Örneğin siyasal katılımın bir biçimi olan oy kullanma aynı zamanda devlet yönetimine katılacak kişiyi seçtiği için bu işlemi yapan vatandaşların hem siyasal katılım

¹⁴ Cemal Fedayi, *Siyaset Bilimi*, Basım Yok, Pınar Yayınları, İstanbul, 2002, s.172.

¹⁵ Mustafa Aydın, *Siyasetin Sosyolojisi*, Basım yok, Pınar Yayınları, İstanbul, 2002, s.172-174.

¹⁶ Nevzat Güldiken, *Toplum Bilimsel Boyutuyla Siyasal Katılım*, Basım Yok, Dilek Ofset Yayınları, Sivas, 1996, s.31.

¹⁷ Bülent Daver, *Siyaset Bilimine Giriş*, Basım Yok, Siyasal Yayınlar, Ankara, 1993, s.203.

hem de devlet yönetimine katılımı sağladığı düşünülmektedir¹⁸. Buradan yola çıkarak siyasal katılım daha geniş bir çerçevede ele alındığında bir ülke ya da bölgede toplumu oluşturan vatandaşların siyasal sistemle kendi aralarında kurduğu ilişkilerin bütünü kapsayan bir kavram olarak ifade edilmektedir. Bu ilişki siyasal olayları takip etme, bilgi alma, haber toplama, inceleme, oy verme, bir siyasi olaya destek veya tepki verme, yönetim için seçimlerde aday olma, yönetimin siyasal karar almalarında yer alma gibi farklı eylem ve şekillerde kendisini göstermektedir¹⁹.

Yukarıda verilen tanımlar ve yapılan açıklamalar ışığında siyasal katılım kavramını kısaca, sosyal ve siyasal kurum ve kuruluşların seçimlerinden başlayıp almış oldukları kararların sonucundan etkilenen kişi veya grupların bu kararların alınma süreci ve sonuçlarına yasal sınırlar içerisinde katılımı olarak tanımlamak mümkündür²⁰. Bahsedilen bu düşünceden yola çıkarak bireylerin seçimlerde isteklerini ortaya koymaları ile başlayan ve siyasi organın almış olduğu her kararı paylaşmak, eylemlerini ve eylemlerinin sonuçlarını değerlendirmeye kadar varan bir geniş yelpaze içeren bu sürece siyasal katılım denilmektedir. Bu nedenle siyasal katılımın iki ana etmende ortaya çıktığını söylemek yanlış değildir. Bu etmenlerden ilki toplumu oluşturanlardan biri olan bireyin toplum üzerinde bir gücü kullanabilecek bir üst sistem olan devleti yönetecek kişileri seçmesi, ikincisi ise yöneten kesimin almış oldukları kararlara ve karar alma süreçlerine halkın dâhil edilmesi yani bireyin bu siyasal sistem içine alınmasıdır²¹. Bu nedenle siyasal katılımın sabit ve belirli bir katılım biçiminin olmaması ise doğaldır. Bu yüzden siyasal katılım birbirinden farklı biçim ve düzeyde gerçekleşir.

Yukarıda söz edildiği farklı biçimlerinden biri de bağımsız veya bağımlı katılım biçimidir. Siyasal otoritenin almış olduğu kararlara etki etmek amacıyla ortaya konan eylem ve davranışların sadece siyasete katılan bireyler tarafından üretilmiş veya planlanmış olma ihtimali olabileceği gibi, bunun yanı sıra siyasetle ilgi düzeyleri farklılaşmış bireyler tarafından da üretilmiş ve planlanmış olabilirler. Eğer eylem ve davranışlar doğrudan siyasete katılan bireyin kendi isteği ile planlanmış ise buna bağımsız

¹⁸ Fedayi, 2002, s. 195.

¹⁹ Sema Gökçimen, “Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi”, *Yasama Dergisi*, Cilt:10, Ankara, 2008, s.7.

²⁰ Atilla Yayla, *Siyasi Düşünce Sözlüğü*, 6.Baskı, Liberte Yayınları, Ankara, 2003, s.93.

²¹ Dursun, 2012, s. 234.

katılım denir. Fakat bu eylem ve davranışların siyasete katılan birey tarafından değil de başka bir birey veya grup tarafından planlanması ise bağımlı katılımı ortaya koyar²².

Başka bir siyasal katılım biçimi ise etki ve güç kavramlarıdır. Siyasal katılım açısından etki kavramı, kararları etkileme sürecinde katılanların sonucu belirlemeksizin, verilen kararları katkıda bulunmalarını ifade ederken güç ise kararı bizzat veren veya belirleyen kesim için kullanılır²³. Bu katılım biçiminden farklı olarak normal (olağan) ve anormal (olağan olmayan) katılım biçimleri de vardır. Bu katılım biçimleri temel olarak demokrasi ve hukuk çerçevesinde şekillenir. Siyasal katılım yollarından demokrasi ve hukuku kullanan yani demokrasinin araçlarından biri olan vatandaşın kendisini yöneteceği kişiyi seçme yöntemi olan oy verme ve o ülkede bulunan anayasa ve kanun çerçevesinde yönetici ve yönetilenin nasıl olması ve nasıl seçilmesi gerektiğini ortaya koyan yapı normal yani olağan katılım biçimidir. Bu katılım biçiminin tam tersi olan demokrasi ve hukuka aykırı olarak yöneticiyi değiştirmek için darbe, silahlı ayaklanma, terör gibi hukuki olmayan katılım biçimi ise anormal katılımıdır²⁴.

Bu katılım biçimlerinin yanında Kalaycıoğlu ise siyasal katılımı, şu üç ana düzeyde ele almıştır. Bunlardan ilki siyasal katılımın seçim kampanyasına tesir etme ve örgütsel faaliyet düzeyidir. Bu düzey seçim dönemlerinde yapılan faaliyetler, örgüt üyeliği ve hükümet yetkilileri ile iletişim sağlamayı içermektedir. İkinci ise, siyasal katılımın oy verme düzeyidir. Bu düzeyde vatandaşlar doğrudan siyasete kendi yöneticilerini anayasada yer alan oy verme haklarını kullanarak gerçekleştirirler ve bu durum oy verme neticesinde katılımı sağlar. Üçüncüsü ise siyasal katılımın tartışma- görüşme düzeyi olarak ifade edilmiştir. Bu düzeyde ana özellik bireyin etrafındaki iktidar dışı görevlendirilmiş olan kişilerle, yakın çevresinin ya da tüm toplumun gündeminde olan meseleleri tartışması veya görüşmesidir²⁵.

Bu tanımların yanı sıra siyasal katılımı sağlayan ya da kavramın anlaşılmasına yardımcı olan kademeler ve bu kademelerle oluşan katılım biçimleri vardır. Bunların ilk aşaması yönetimdir. Bu yönetim aşamasına göre siyasal katılımı kademe olarak altıya ayırmak

²² Aziz Belli, "Türkiye'de Kent Konseylerinin İşlevselliği Önündeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Büyükşehir Belediyeleri Örneği", *Sütçü İmam Üniversitesi Dergisi*, Kahramanmaraş, 2016, s.47.

²³ Özkan Açıkgöz, "Küreselleşme, Şehir ve Küreselleşmenin Bir Boyutu Olarak Habitat Toplantıları", *İstanbul Üniversitesi Dergisi*, İstanbul, 2006, s.21.

²⁴ Açıkgöz, 2006, s. 22.

²⁵ Ersin Kalaycıoğlu, "Siyasal Katılımın Kurallarına Genel Bir Bakış; Türkiye Örneği", *Türk Siyasal Hayatın Gelişmesi Dergisi*, İstanbul, 1986, s.16-18.

mümkündür. Birinci aşama yönetim biriminde görev alan, sınırları kanunlarla belirlenen ve seçilmiş kişi olan liderlerdir. İkincisi ise devlet yönetiminin oluşturduğu yapının dışında kalan ayrıca siyasal partiler ve siyasi parti niteliği olmayan ancak siyasi faaliyet yürüten örgütlenmelere aktif olarak katılan siyasi eylemcilerdir. Üçüncüsü ise siyaset ile ilgili haberleri, değerleri, normları, inançları ikinci veya üçüncü kişilere taşıyan ve bu işlemi gerçekleştirmek için siyasal toplantılar veya konuşmalar tertip eden siyasal iletişimcilerdir. Dördüncüsü ise bir ülkede yaşayan her vatandaştan beklenen bazı görevleri yani seçimlerde oy kullanmak, siyasal parti tercihi yapmak ve siyasal olaylar hakkında bilgi sahibi olmak gibi faaliyetleri yerine getiren, bunun yanında siyasal alanda aktif olarak yer almayan siyasal vatandaşlardır. Beşincisi ise siyasal sistemle minimum düzeyde teması olan siyasal sıra dışı kişilerdir. Bu kişiler siyasi parti, eylem, yürüyüş gibi aktivitelere katılmayıp sadece oy kullanırlar. Altıncı ise siyasal alanda gerçekleşen hiçbir şeye hiçbir şekilde katılmayan ve merak etmeyen kişiler yani siyasal dışlanmışlardır²⁶.

Siyasetin önemli bilim insanlarından olan Robert Dahl ise siyasal katılım çerçevesinde toplumu dört kademeye ayırmıştır. Bunlardan ilki her ne sebeple olursa olsun, siyasetten uzak durmaya çalışan veya uzak kalmış kişilerin oluşturduğu siyasal olmayanların kademesidir. İkincisi ise siyasete uzak olmayan, siyaseti takip eden, siyasete ilgi duyan fakat siyasete girmek amacıyla olmamakla birlikte siyasete hevesli olan kişilerin oluşturduğu siyasal olanların kademesidir. Üçüncüsü ise aktif olarak siyasette yer alan, iktidarı ele geçirmek için değişik yöntemler uygulayan, çevreden merkeze kaymaya çalışan kişilerden oluşan iktidar isteyenlerin kademesidir. Dördüncüsü ise siyasetin göbeğinde olan, yani iktidarı elinde tutan bu kademe, merkezi elinde devamlı tutmanın yollarını arayan ve siyaset alanını dizayn etmeye çalışan bir yapıya sahip olanların oluşturduğu iktidar olan kademedir²⁷. Dahl'dan başka Verba ve Nie ise siyasal katılımın altı kademededen oluştuğunu öne sürmüşlerdir. Bu kademelerden ilki siyasal sürece hiç katılmayanların yani siyasal alanla hiç bağlantısı olmayan kimselerdir. İkincisi ise siyasal katılım ile ilgili tek yaptıkları etkinlik oy vermek ile sınırlı olan kimselerin oluşturduğu kademedir. Üçüncüsü ise oy vermenin yanında sadece kendilerine ait problemlerin çözmek için katılım sağlayan kimselerin oluşturduğu kişisel sınırlı katılımcılardır.

²⁶ Ahmet Yatkin, "Türkiye'de Demokratikleşme ve Yerel Yönetimler", *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, Cilt:7, Ankara, 2002, s.4

²⁷Fedayi, 2002, s. 204.

Dördüncü ise bazı toplumsal meselelere ilgi duyan ve o meselelerin çözümüne yönelik örgütsel düzeyde siyasal süreci etkilemeye çalışan kişilerin oluşturduğu topluluk düzeyinde katılımcılardır. Beşincisi ise seçim dönemlerinde düzenlenen kampanyalara aktif olarak katılan kimseler yani kampanyacılar. Altıncısı ise herhangi bir siyasal partinin yapmış olduğu faaliyetlere katılan ve partinin çeşitli kademelerinde aktif olarak görev alan kimselerdir²⁸.

Başka bir bilim insanı olan Milbrath ise siyasal katılımı şu şekilde sınıflandırmıştır: Bazı bireyler siyasal alana dair yapmış oldukları davranışları gizlemezken bazıları ise gizler. İşte bu katılıma açık ve gizli katılım denir. Diğeri ise bireyin isteği ile olan zorunlu ve bağımsız katılımdır. Yani bu katılım sürekli ve anlık olarak da yapılır. Birey aktif olarak siyasete katılırken kimi durumlarda oy kullanarak anlık bir faaliyet yapar, kimi durumlarda ise bir siyasi partiye üye olarak devamlılığı olan bir eylem gösterir. Açıklayıcı katılım ise siyasal toplantılara katılma, siyasal alanda sembole dönüşmüş aygıtların kullanımı ve siyasal konular ile ilgili bir başka görüşten insan ile veya kendi görüşündeki insan ile tartışma şeklinde etkinliklerde bulunma olarak yayılmaktadır. Diğer yandan araçsal katılımlarda ise direk kişinin katılımı değil de bir araç ile katılımıdır²⁹. Bu kimi zaman aynı kimi zaman ise nakdi şekilde gerçekleşen yardımları kapsamaktadır. Siyasal sistemin içine giren bireyler, oy vermek, propaganda yapmak, mitinglere katılmak, siyasal yazılar yazmak ve siyasal tartışmalara katılmak üzere sistemin parçasını haline gelirler. Bu bağlamdaki katılım sayesinde bireyler bazı karşılıklar talep ederler. Bu talepler belli hizmetler, hediyeler, ödüller ve belli makamlar şeklinde olabilir. Başka katılık kademesi ise sözlü ve sözsüz katılımdır. Bir siyasal konu ile ilgili tartışmada bulunmak veya bir başkasını sözlü olarak yönlendirmek, sözlü bir siyasal katılım yöntemidir³⁰. Oysa mitinglere katılmak, belli bir konu ile ilgili protestoda bulunmak, yürüyüşlere katılmak, propaganda broşürleri dağıtmak gibi faaliyetler ise sözsüz katılımı anlatmaktadır. Sonuncusu ise toplumu ilgilendiren ya da toplumu değil bireyi ilgilendiren yani toplumsal veya toplumsal olmayan katılımdır. Ayrıca siyasal katılım bireyin, ülkeyi

²⁸ Selçuk Akıncı, “Siyasal Katılım Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme”, *Karadeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:8, Trabzon, 2014, s.313.

²⁹ Mehmet Dinç, “Bugünün Türkiye’inde Kadınların Siyasal Katılımı ve Katılımı Artırmaya Yönelik Çözüm Önerileri ”, *Süleyman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Isparta, 2002, s.10.

³⁰ Dinç, 2002, s. 8.

yöneten iktidar karşısında merkez veya yerel kurum ve kuruluşlarda çalışanları etkilemek için yasal olan veya olamayan faaliyetlerdir.

Yapılan tanımlar ışığında siyasal katılım genel olarak;

- Siyasal iktidarı oluşturacak siyasi etkinliklere katılma,
- Siyasi olarak iktidarda bulunanlara yönelik faaliyette bulunma,
- Siyasi sisteme, bir örgüte üye olarak yâda üye olmadan katılma,
- Siyasi iktidarı etkilemek için meşru olan veya olmayan faaliyetlerle bulunarak katılmadır.

1.2.2. Siyasal Katılımın Gelişimi

Siyasal katılım kavramının gelişiminin, demokrasi kavramıyla birlikte olduğu bilinmektedir. Bu yüzden siyasal katılım ilk olarak Antik Yunan kent devletlerinde uygulanan demokrasilerde görülmüştür. Antik Yunan kent devletlerinde katılım doğrudan demokrasi denebilecek bir uygulamayı içerir. Kent devletinde yurttaş olarak kabul edilen yetişkin erkeklerin fikirlerini mecliste söylemeye, oylamaya katılmaya ve yürütmeye ilgili kararlar aksatılmaya ilişkin hakları vardır. Bunun yanı sıra ise kadınların, kölelerin ve yurttaş olarak kabul edilmeyen yabancıların kent devletinin yönetimine katılma hakları yoktur. Burada görülmektedir ki katılım ve yönetim hakkı sadece erkeklere verilmiştir. Demokrasinin diğer bir ayağı olan Antik Roma'da ise ilk sıralar doğrudan demokrasi uygulanırken cumhuriyetten imparatorluk yönetimine dönüşürken günümüzdeki temsili demokrasinin bazı özelliklerini taşıyan bir demokrasi ve katılım modeli ortaya çıkmış ve uygulanmıştır. Burada iktidar ayrıcalıklı bir elit grubu tarafından şekillenirken siyaset ise sınıfsal farklılıklara göre değişim göstermektedir. Roma'da bu gelişmelerin yanında iktidarın sınırlandırılması, halkın siyasete katılımını sağlayan özellikler ile demokrasinin kurumsal bir yapıya sahip olmasına katkıda bulunmuştur³¹. Bu katkıya bir örnek olarak Roma'nın ünlü düşünürlerinden ve devleti halk olarak tanımlayan Cicero verilebilir. Ona göre demokrasi karma anayasa ile

³¹ Alâeddin Şenel, *Siyasal Düşünceler Tarihi: Tarih Öncesinde İlkçağda Ortaçağda ve Yeniçağda Toplum ve Siyasal Düşünüş*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, No:498, Ankara, 1982, s.234-237.

yönetimin bölünüp demokrasinin gerçekleşmesidir. Cicero bu görüşünü Devlet adlı yapıtında şu şekilde dile getirmiştir³²:

“Böylece ben, monarkların uyruklarına karşı duydukları sevgiden dolayı krallığı, akıl vermedeki bilgeliğinden dolayı aristokrasiyi, özgürlüğünden dolayı demokrasiyi yeğlerim... Bir kez, bir kamu devletinde, egemen ve monark niteliğinde bir öge bulunmalıdır. İkincisi, bazı yetkiler aristokrasiye ayrılmalıdır. Üçüncüsü, belli bir takım konular, karar ve yargılama halka bırakılmalıdır”³³.

Beşinci yüzyıla gelindiğinde Roma imparatorluğun yıkılması ile Avrupa’da yıllarca hüküm sürecek feodal sistem ortaya çıkmıştır. Bu sistemin en belirgin özelliği ise kralın güçsüz olmasına rağmen kendi bölgesinde ayrı bir egemenliğe sahip ve güçlü feodal beylerdir. Ülke genelinde can ve mal güvenliği gibi konular feodal beyler tarafından sağlanmıştır. Bunun sonucunda ticaret canlanmaya başlamış. Bu da tarım toplumu olan kentlerin ticaret toplumuna geçerek, kenttin ekonominin odak merkezi olmasını sağlamıştır. Kentlerin giderek gelişmesi ve ticaretin insan hayatındaki öneminin giderek artması sonucu asiller ve yoksullar arasındaki ticareti sağlayan burjuva sınıfı diğer bir adı ile kent soylusu olan zengin bir orta sınıf ortaya çıkmıştır. Yeni çıkan bu sınıf ile onlardan yararlanmak isteyen feodal beyler arasında kimi zaman savaş kimi zaman anlaşma olmuştur ve tüm bu gelişmeler ışığında kentte yaşayan kentliler ise yönetsel ve yargısal haklar elde etmeye başlamışlardır³⁴. Bu hakları elde etme isteği zamanla diğer kentlere sıçrayarak burjuva sınıfının kentlere hâkim olmasını sağlamıştır. Bu gelişmeler sonucunda orta sınıf olarak adlandırılan burjuvazilerin yönetime katılarak, feodaliteye karşı haklarını savunduğunu söylemek mümkündür. Bu hareketler özellikle 1215 yılında kralın yetkilerini belirli bir yasa ile sınırlayan ve anayasacılık hareketinin başlangıcı olarak kabul edilen ve 63. maddeden oluşan İngiltere Kralı John (Yurtsuz John) tarafından imzalan Magna Carta’yı ortaya çıkarmıştır.

Avrupa’ya bakıldığında ise önemli gelişmeler olarak kabul edilen Rönesans ve Reform hareketleri demokrasinin gelişmesine önemli katkılarda bulunmuş hareketlerdir. Rönesans ve Reform hareketlerin döneminde toplumu etkileyen düşünür Martin Luther’dır. Reform hareketin temeli ise Martin Luther’in 31 Ekim 1517 yılında Wittenbrg

³²C.Cengiz Çevik, *Cicero'nun Devlet'i*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.25-35.

³³ Çevik, 2017, s. 34.

³⁴Şenel,1982, s. 260-266.

Srasy kilisesinin kapsının önüne Doksan Beş Tez'ini asmasıdır. Bu tezde Luther, insanların sadece iman ederek tanrısal kurtuluşa erebileceğini bunun kilisenin bağışlamasıyla bir ilgisi olmadığını savunur. Ona göre kilise sadece bir araçtır. İnsanların işledikleri suçlardan dolayı dünyada cezalandırılmasına veya af edilmesine kilisenin karışamayacağı bunu sadece iktidarın yapacağını dile getirerek demokrasinin din tarafından kullanılmasının sakıncalı olduğunu dile getirmiştir³⁵. Martin Luther'in bu tezi beklenilenden fazla etki yaparak demokrasi için önemli olan devlet ve din işlerinin ayrı olması gerektiği düşüncesinin yaymasının başlamasında etkili olmuştur.

Bu dönemde karşılaşılan başka olaylarda güçlü olan kentin, paralı askerler vasıtasıyla komşularına saldırarak üstünlük sağlamaya başladıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra kentlerin sayısının giderek artması ticareti tehlikeye sokmaya başlamışlardır³⁶. Bu dönemde kentlerde ortaya çıkan ekonomik ve toplumsal sorunlardan iyi bir şekilde faydalanan kral güçlenmeye başlamıştır. Bu sıkıntıları gören burjuvaziler bu sıkıntılardan çıkış yolunu monarşi olarak görürler ve krallarına destek olmaya başlarlar. Bu gelişmelerin yanı sıra prenslere öğüt veren ve görüşleriyle ön planda olan Niccolo Machiavelli (1469-1527)'dir. Machiavelli'nin iktidarın sınırları ve meşruluğu konusunda ortaya attığı düşüncelerin ve egemenliğin sağlanması için güç kullanmanın gerektiği konularındaki çalışmaların demokrasinin gelişmesine katkı sağladığı görülmüştür. Bu hareketlerde monarşinin hayat bulma mücadelesinin etkisiyle modern devlet anlayışının temellerinin oluşması nedenlerinden biridir³⁷. Bu dönem diğer dönemlerde etkili olan düşünürler gibi damga vuran düşünürler de vardır. Bunlardan biride devleti egemenlikle bir tutan yani monarşinin egemenliğini savunan Devletin Altı Kitabı'nın yazarı olan Jean Bodin (1530-1596)'dir³⁸.

Demokrasiye katkı sağlayan diğer bir yazar ise Thomas Hobbes'tur (1588-1679). Hobbes, Leviatan adlı yapıtında insanların doğuştan eşit olduklarını dile getir ve "insan insanın kurdudur" sözüyle insanların güvenliklerini sağlamak için haklarının bir kısmını bir sözleşme ile (toplum sözleşmesi) kendilerini koruyacak bir güç olan egemene devretmesini söyleyerek devletin var olma sebebinin bireyler arası bir sözleşme olduğunu

³⁵ C.Cengiz Çevik, *Doksan Beş Tez*, 3.Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2019, s.55.

³⁶ Yılmaz Bingöl, *Çağdaş Yönetim Biçimi Olarak Demokrasi*, (Ed. Davut Dursun ve Mustafa Altın oğlu), Siyaset Bilimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.127.

³⁷Niccolo Machiavelli, *Prens*, (Çev. Kemal Atakay), 21.Baskı, Can Yayınları, İstanbul, 2018, s.13-33.

³⁸ Şenel, 1982, s. 395-402.

ifade etmektedir³⁹. Devlet bu nedenle meşruluğunu bir sözleşme ile kazanması sonucunda demokrasiye yatkındır.

Düşünürlerin yaygın olduğu bu dönemlerde ekonomik yapının değişmesiyle toplum da yavaş yavaş değişmeye başlamıştır. Ülke genelinde ticaret toplumu olan yapının yerini hızlı bir şekilde sanayi toplumu almıştır. Bu gelişmelerde burjuvazinin zenginliğinin artması, zenginlik sonucunda toplum içerisinde rolünün hızla yükselmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Ancak bu yükseliş monarşileri rahatsız etmiş ve belirli uygulamalar yaparak burjuva kesimini baskı altına almaya başlamışlardır. Bu baskılardan rahatsız olan burjuva kesimi monarkları kısıtlayan ya da kendi kendilerini yönetecekleri bir sistem istemişlerdir. Burjuvazinin bu istekleri toplumda ve toplumun önemli aydınları tarafından kabul görülmesi sonucu mutlak monarşiden meşruti monarşi ve cumhuriyet rejimlerine geçiş gerçekleşmiştir⁴⁰. Bu geçişler ülkeden ülkeye farklılık göstermiştir. Geçişi en yumuşak yaşayan İngiltere iken Amerika'da savaş sonucunda, Fransa'da ise İhtilal sonucunda geçiş olmuştur. 1776'da Amerika'da "Bağımsızlık Bildirgesi" ve 1787 yılında Amerika Anayasası ile 1789 Fransız "İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi" yayınlanması demokrasinin gelişmesine katkı yapan diğer önemli unsurlardır⁴¹. Genel olarak eşitlik, güçler ayrılığı, özgürlük ve iktidarın sınırlandırılmasını içeren bu olaylar bazı düşünürlerin fikirlerine etki etmiştir. John Locke (1632-1704), Jean Jacques Rousseau (1712-1778) ve Montesquieu (1689-1755) bu düşünürlerden bazılarıdır.

John Locke insanların özgürlüklerini ve eşitliğine dile getiren siyasal liberalizmin (her bireyin inanç, vicdan ve düşünce özgürlüğünün siyasi sistemde savunulması) kurucusu sayılmaktadır. Locke, devletin temeline bireyi oturtmuş ve devletin bireyin özgürlüğünü ve eşitliği sağlamak için var olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca yasama ve yürütmenin farklı ellerde bulunması ve bu şekilde hem iktidarın sınırlandırılmasını sağlayarak bireylerin devlete karşı güven içinde olmasını sağlayan güçler ayrılığını ilk dile getiren kişidir. Montesquieu ise bu güçler ayrılığı ilkesini geliştirerek bu ilkenin bugünkü demokrasinin temel ilkelerinden birisi haline gelmesine katkı sağlamıştır. Eşitlik, toplumsal sözleşme, özgürlük gibi kavramlar üzerinde duran Rousseau'dur. Rousseau

³⁹ Thomas Hobbes, *Leviatan*, (Çev. Semih Lif), 18.Baskı, Yapı Kredi Kültür Yayınları, İstanbul, 2018, s.157.

⁴⁰ Coşkun Üçok, *Siyasal Tarih(1789-1960)*, 3.Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, No:451, Ankara,1982, s.2-7.

⁴¹ Üçok, 1982, s. 13-27.

bireylerin bazı haklarından devlet için değil ama toplum için vazgeçmesi gerektiğini savunmuştur⁴².

On dokuzuncu yüzyıla gelindiğinde ise bu döneme iki önemli düşünür etki etmiştir. Bunlar Alexis de Tocqueville (1805-1859) ve John Stuart Mill'dir (1806-1873). Amerika'da Demokrasi adlı eseriyle özgürlüğe bireysel açıdan bakan, orta sınıfı güçlü kabul eden, güçlü sivil toplum faktörlerinin Amerika'nın demokrasi açısından gelişmesinde önemli faktörler olduğunu savunan Tocqueville'dir. Özgürlüğün ekonomik boyutunu savunan Mill ise demokrasinin ulusal veya yerel düzeyde katılımın gerçekleşmesiyle daha etkili olacağı düşüncesine savunmuş ve bu düşüncesi herkes tarafından kabul görmüştür⁴³.

Yirminci yüzyıla geldiğinde ise burada yaşanan olaylar demokrasinin gelişmesine ve siyasal katılımın etkili olmasına neden olmuştur. Bunlardan birincisi, 1.ve 2. Dünya Savaşı sırası ve sonrasında insanların yaşam şartlarının kötü olması sonucu insan hakları ve temel özellikleri uluslararası düzeyde kabul görmüş ve korunmasının demokrasinin temel görevleri arasında yer alması siyasal katılımı etkilemiştir. İkincisi ise savaşlar sonucunda oluşacak ekonomik, toplumsal ve siyasal gelişmeleri takip edip düzenleyecek olan Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu gibi kuruluşların kurulmasıdır. Üçüncüsü ise teknolojinin gelişmesi sonucunda toplum sanayi toplumundan bilgi toplumuna dönüşmüştür. Bu gelişmeler ise dünyanın herhangi bir yerindeki bir bilginin anında diğer yerlerden duyulması anlamında küreselleşme olgusunun oluşmasına neden olmuştur⁴⁴. Bu yüzyılda yaşanan gelişmeler bireylerin hayatlarını değiştirerek siyasal katılımı da etkilemiştir. Başka bir deyişle demokratik yönetimlerin ve az düzeyde katılımın yeterli olmadığı görülmüştür. Bunun da çözümü olarak siyasal katılım öncelenmiştir. Bu katılım ise seçmenin iktidarı seçmesinin yanında karar alma süreçlerine dâhil edilmesini içeren bir sistem önermektedir. Bu gelişmelerin yanı sıra yirmi birinci yüzyılında ise internetin kullanım alanlarının gelişmesi siyasal katılımı etkili olmuştur. Özellikle sosyal ağlarda meydana gelen gelişmeler siyasal

⁴² Bingöl, 128.

⁴³ Bingöl, 129.

⁴⁴ Fahir Armaoğlu, *20.Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1980)*,7.Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.361-415.

katılıma farklı bakış açısının gelişmesini sağlamıştır. Bu ilişki tezin ana konusunu oluşturmaktadır.

1.3.Siyasal Katılım Türleri, Araçları ve Düzeyleri

Çalışmanın bu kısmında siyasal katılım türlerinden ön plana çıkanlar ve bu türlerin uygulanmasını sağlayan araçlar ve düzeyler ele alınacaktır.

1.3.1.Siyasal Katılım Türleri

İlk olarak siyasal katılım türlerinin öne çıkanlarından depolitizasyon, tokenizm, klientalizm, bütünleşme, işbirliği, dayanışma ve oydaşma kavramları belli başlı katılım türleridir.

Depolitizasyon: Kavram bir grup, durum, eylem veya kurumun siyasal özelliğini kaybetmesi veya siyasal düzlemden uzaklaşması-uzaklaştırılması manasına gelmektedir. Nitekim bu kavram, istenilen siyasal taleplere karşılık bulunması ve sabit bir düzenin olduğu ülkelerde katılımın sıkıntıya girmesi ayrıca halkın siyasete mesafeli ve soğuk durmasına neden olması durumlarıyla ifade edilmektedir. Ayrıca depolitizasyon bir kurumun, grubun bulunduğu siyasi özelliklerini kaldırmak, ya da siyasetle ilişkisini kesmek anlamında da kullanılmaktadır⁴⁵. Başka bir tanıma göre ise bir toplumda bireylerin siyasal eylem ve söylem uzak durmasını sağlamak için uygulanan her türlü baskıcı politikalar. Dolayısıyla depolitizasyon, yöneticilerin veya başka bir grubun katılımı engellemesi ya da bilinçli bir siyasetten uzaklaştırma çabası değil, halkın kendisinin yaşadığı bir durumdur⁴⁶.

Tokenizm: Genel olarak bireylerin siyasal alandan uzaklaşma konusunda istekli olmadığı varsayılmaktadır. Ancak bilgi alamayan, yapılanlara etki etmeyen/edemeyen, siyasal alana yabancılaşan bireyler toplumda ciddi bir yer kaplamaktadır. Nitekim toplumun her kesimini kapsayan bir şekilde davranma çabası, birey ve gruplar için bir manada formaliteden bir “siyasete katılma” neticesi doğurmuştur. Temel amaç siyaseti dizayn edenlerin, toplum zihninde siyasal bir sistem olarak “demokrasinin iyi işlediğinin

⁴⁵ Mümtaz Soysal, *Halkın Yönetime Etkisi*, TODAİE Yayınları, Ankara,1968, s.37.

⁴⁶<http://depolitizasyon.nedir.org/> (06.11.2018)

düşünümlerini sağlamak ”tır. Bir diğer mana ile dinsel, ırksal, cinsel ve sınıfsal olarak toplumda ortaya çıkan ayrımcılıkları kamufle etme çabasıdır⁴⁷.

Klientalizm: Bu kavram ise, sadece katılım alanında değil, sosyal ve ekonomik alanda da kullanılan bir kavramdır. Genellikle birbirleri ile eşit ekonomik veya siyasal statüde olmayan birey, grup, hatta toplumların birbirlerine etki etmek için yaptıkları menfi hamleleri ifade eder.

Bütünleşme: Bütünleşme ise, toplumun dezavantajlı bireyleri de dâhil olmak üzere tümünün siyasal alandaki katılımını ifade etmektedir. Siyasal alanda oluşacak bir değişimin meşruiyeti toplumun her kesimine yayılıp yayılmadığı ile doğru orantılıdır. Bu nedenle toplumda dezavantajlı durumda olan ev hanımları, engelli, eşcinsel vb. kesimlerin hepsinin siyasal alanda mevcut olması gerekmektedir. Bütünleşme bunu sağlayacak toplumsal ve devlete ait mekanizmalardır.

İşbirlikçilik: İşbirlikçi kavramı yöneten kesim ile katılan kesimler veya sadece katılan kesimlerin arasında tesis edilen işbirliği ile belli konularla ilgili ortak çalışma sağlanır. Bu durum alınan kararların kabullenilmesine, bireylerin iş ve uygulamaları içselleştirmesine, toplumsal ve grupsal aidiyetin artmasına katkı sağlar⁴⁸.

Danışma: Siyasal katılımın bir türü olan danışma, halkın kendisini bizzat etkileyecek bir karar ile ilgili süreç başlamadan veya başladıktan sonra görüş bildirmesidir. Danışma mekanizması ile hedeflenen, halkın fikrinin alınması ve yapılacak işin ortaya çıkmasını hızlandırıcı ve sonuçlarını belirleyici hamlelerin yapılmasıdır. Bunun yapılmasında ön plana çıkan en önemli kavram şeffaflıktır. Halka danışılan ve onlardan görüş istenen konular ile ilgili halka yeterince bilgi verilip verilmediği, danışmanın güvenilirliğini belirleyen en önemli hususların başında gelmektedir. Yapılacak projelere, çıkartılacak yasalara halkın bir şekilde katılmasını sağlayan bu mekanizma, istişare, bilgi ve görüş alışverişi gibi yollarla katılımın oluşmasını sağlamaktadır⁴⁹.

Oydaşmacı: Türkçede uzlaşma veya yabancı kökenli olan konsensüs kelimeleri ile de ifade edilen oydaşma, düşünce birliği içerisinde olma şeklinde açıklanabilir. Literatüre “Toplum Sözleşmesi” kavramı ile beraber kazandırılmıştır. Nitekim Rousseau,

⁴⁷ Soysal, 1968, s. 29.

⁴⁸ Soysal, 1968, s. 32.

⁴⁹ Soysal, 1968, s. 37.

oydaşmayı toplumun kalbi olarak tanımlamaktadır. Rousseau bu tanımlamayı yaparken “özgür olarak doğan bir birey nasıl oluyor da farklı yöntemler ile zincire vuruluyor?” sorusunu sorarak başlamıştır. İşte bu noktada meşruiyetin temellerini tartışarak soruya cevap aramıştır⁵⁰.

Oydaşma kavramının şekillenmesinin temelinde, Rousseau’nun oydaşma kavramı gibi birçok kavramı kapsayan “toplum sözleşmesi” teorisi yatmaktadır. Bu bağlamda oydaşma, bireylerin ve grupların, siyasal manada toplumsal değerler ile ilgili ortak fikir geliştirmesi olarak ifade edilmektedir. Toplumun her kademesini içine alan, bütünleştirici ve kapsayıcı bir yapıyı ifade eden oydaşma, kamuoyunun ortak değer sistemi olarak anlaşılabilir. Yani toplumu oluşturan tüm katmanların kabul edebileceği bir çerçeve ile çizilmiş belli sınırları olan siyasal değerlerin, siyasal alanda paydaşlar tarafından benimsenmesi oydaşma olarak anlaşılmalıdır. Demokratik bir yapıda tüm siyasi kurumların ve hatta siyasetle uğraşan herkesin temel sorumluluklarının başında, özgürlükler ile otorite arasındaki dengeyi sağlamak çabası gelmektedir. Ne özgürlüklerin sınırları otoritenin kısıcına alınarak daraltılmalı ne de özgürlükler genel kamu düzenini sarsacak hale gelmelidir. Eğer bu durum sağlanır ise demokrasi uygulanabilir hale gelir ve ideal ortamda bireyler ve gruplar arasında kamu yararını gözetecek bir oydaşma ortaya çıkar⁵¹.

1.3.2. Siyasal Katılım Araçları

Siyasal katılım araçları genellikle genel ve yerel düzeyde ayrımı yapılmaktadır. Ancak yapılan çalışmalar ve gelişmeler bu ayrımın artık çok etkili olmadığını çünkü siyasal katılım araçları hem yerelde hem de genel katılımıda kullanıldığını belirtmektedir. Bunlardan dolayı katılım araçları bir çatı altında ele alınarak şu şekilde sunulmuştur:

Seçimler: Devletin ve siyasal yapının var olmasının nedeni olan halk, kendi adına kendisini yönetecek bir kişileri bir şekilde seçerek devlet yönetimine koyarak kendisini temsil ettirmektedir. Günümüzdeki devlet yapısının olmazsa olmaz uygulaması arasında yer alan seçimler, halkın kendisi adına belli bir süreliğine devleti yönetecek kişi veya

⁵⁰Ece Göztepe, Çoğunlukçu Demokrasi Anlayışına Karşı Çoğulcu Demokrasi Modelleri: Normatif Düzenleme Olanakları ve Bunun Sınırlılığı , s.9.

⁵¹ Soysal,1968, s. 39.

kişileri seçmesi işlemidir⁵². Bu ifadeden anlaşılacağı üzere seçimlerin iki temel anlamı olduğunu söylemek yanlış değildir. İlki seçimi oluşturan halkın, kendi adına yapılacak olan görev ve hizmetlerle ilgili karar ve sonuçları ayrı olarak oymasındır. Bunun anlamı halk yönetime bu eylemleri yaparak kendini doğrudan yönetme yapısıdır⁵³. İkinci temel özellik ise birincisinin tam tersi olan yani yönetimde kendi adına karar vermesi için uygun gördüğü kişiyi seçmesidir. Bu temellerden yola çıktığında halkın doğrudan yönetim sistemine katılması nüfusu az olan bölgelerde uygulanırken diğer yerlerde uygulanamamasının sonucu kendisini temsil edeceği kişiyi seçmesini içeren sistemin tercih edilmesine ve bunun sonucunda temsil kavramı gün yüzüne çıkmıştır⁵⁴.

Temsil kavramı bir kişinin kendisi adına belirli kurallar çerçevesinde kendisini siyasi, hukuki gibi alanlarda temsil etmesi için belirli yöntemlerle seçtiği sisteme denir. Diğer bir tanımı yapılan temsil kavramı siyasi olarak halkın kendisini yönetecek kişileri seçme yoludur ve bu yol seçimdir. Seçim kavramı bu nedenle demokrasiyle iç içe kullanılmaya başlamıştır. Demokrasiyi halkın belirli yöntem ve zaman dilimi doğrultusunda kendi belirlediği temsilciyi seçecek yönetimi elinde bulundurma durumu ortaya çıkmaktadır⁵⁵. Ancak seçimler tek başına katılım ve demokrasi için yeterli değildir. Çünkü halkın seçimden başka zamanlarda kendisiyle ilgili konuların gündeme gelmesiyle yasal sınırlar çerçevesinde ortaya çıkan bu konuya ne şekilde ve nasıl müdahil olacağını belirleyen başka yöntemler de vardır. Bunlarda halk denetimi, referandum gibi çoğaltılabilir.

Halk Denetimi: Devlet yönetiminin etkin ve verimli bir şekilde ortaya koyulması için kendisine bu yetkiyi veren halkın istek ve taleplerine kayıtsız olmaması gerekir. Bu nedenle halkı ve devleti bir araya getiren uygulamaların uygulanması gerekmektedir. Yukarıda bahsedilen seçimle iş başına gelen kişilerin görevde buldukları sürece denetlenmesi gerekmektedir. Bu denetim yollarından biri de halk denetimidir. Halk denetimi ise halkın baskı grupları aracılığıyla bir araya toplanmış ve birlikte hareket etme

⁵² <https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjtdqZ6s3hAhWi5KYKHVXZBhkQFjABegQIBBAC&url=https%3A%2F%2Fwww.anayasa.gov.tr%2Fmedia%2F4602%2Fturk.pdf&usg=AOvVaw1oBO18CqW4k5i3Kz-2kqB2>
(01.01.2019)

⁵³ Rafet Çevikbaş, Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım, *Türk İdare Dergisi*, Sayı:461, 2008, s.81.

⁵⁴ Nihat Kurt, “Yarı Doğrudan Demokrasi Kurumlarının Yerel Yönetimler Düzeyinde Uygulanması”, *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, Cilt:6, Sayı:2, 2001, s.22.

⁵⁵ Turgut Göksu ve Veysel Bilgiç, “Baskı Grupları ve Karar Alma Mekanizmalarına Etkileri”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt:36, Sayı:2, 2003, s.54.

yeteneği kazanmasıdır⁵⁶. Bu düşünce çerçevesinde halk denetimi halkın genelde ve yerelde olmak üzere devletin uygulamalarına karşı yasal çerçevede bir örgütlü olarak ortaya koyduğu eylemdir.

Halk Toplantıları: Gelişmiş ya da gelişmemiş toplumlarda bazı kesimler yönetimi çok rahat etkileme imkânı varken diğer kesimlerin ise böyle bir imkânı yoktur. İşte halk toplantıları bu dezavantajlı grubu siyasal katılıma katmayı hedeflemekte olan bir kavramdır. Devletin kurum ve kuruluşlarında yönetici olarak bulunan kişilere, onlara ulaşamayan kişilerin aralarındaki mesafeyi kapatmak için planlı ve kendiliğinden gelişen toplantılardır. Örneğın devletin belirli bölümlerinde yönetici olan kişiler ülkede oluşan durum, çıkan yeni yasa yâda düzenlemeler hakkında halka bilgi aktarmakla mecburilerdir. Bu bilgileri dezavantajlı durumda olanlara doğrudan bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Bu bilgilendirme için belirli aralıklarla yöneticiler toplantı düzenleyebilirler⁵⁷.

Devletin yönetim kadrosu tarafından gerçekleştirilen bu toplantılara halk konseyi, kent halk meclisi, halk kurultayı, kent kurultayı, sivil meclis, meslek meclisleri gibi çeşitli adlar verilerek toplantılar gerçekleştirilir.

Halk Girişimi: İlk örneği 1898 yılında Amerika'nın Güney Dakota eyaletinde görölen halk girişimi genel olarak halkın kendi isteği ve önceliğiyle herhangi bir konuda, yeni çıkmış veya daha önceden bulunan yasayla ilgili olarak ortaya koyduğu yapma ve değiştirme iradesidir. Bu tanım ışığında halk girişimi devlet yönetiminde bulunan kişilerin değil de halkın kendi iradesiyle bir yasa hazırlayarak kamuoyuna gündemine getirmesidir. Bahsedilen bu halk girişimi iki şekilde gerçekleştirilmektedir. Bunlar doğrudan ve dolaylı halk girişimi olarak ayrılmaktadır. Doğrudan halk girişimi yeni düzenlenen yasa önerisinin doğrudan halkın onaylamasına sunulması ile onay ve ret almak şeklinde yapılır. Dolaylı halk girişimi ise halkın kendi hazırladığı kanun teklifinin, kendisini temsil eden kişilere sunulması ve onaylarının alınması için baskı yapılmasıdır⁵⁸.

⁵⁶ Meral Sağır, "Küreselleşme Süreci ve Siyasal Katılımda Yeni Arayışları: Yerel Gündem 21 Antalya Kent Konseyi Kadın Meclisi", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt:11, Sayı:4, 2003, s.33.

⁵⁷ Çevikbaş, 2008, s. 81.

⁵⁸ Kasım Karagöz, *Doğrudan Demokrasi Aracı Olarak Halk Girişimi*, Vedat Yayınları, İstanbul, 2010, s.81.

Yukarıda bahsedilen halk girişimi, içinde bulunduğu siyasal sisteme katılımını kolaylaştırarak halkın, sadece onay verenleri seçen kesimden çok bir şeyler bulan ve ortaya koyan yapı haline gelmesini sağlamıştır.

Halk Vetosu: Halk vetosu seçilmiş yöneticilerin ani bir şekilde karar almasını engellemek amacıyla geliştirilmiş ve halkın yönetime katılmasını sağlayan yöntemdir. Geliştirilen bu yöntemle devletin karar alma organları tarafından hazırlanıp kabul edilen bir kanun ve politikanın halka sunulurken belirli bir süre içerisinde bu kanun ve politikaların reddedilmesini sağlayan yöntemdir. Yapılan bu yöntem sayesinde hukukta var olan yürütmeyi durdurma özelliği kullanılır. Belirli süre elde etmesi ile yönetimin çıkardığı kanun ve politikayı tam olarak reddetmek için referandum yolu açılır. Halkın veto kararı sonucu ortaya çıkan referandum ile halkın tam katılımı sağlanarak hazırlanan kanun ve politikaya tamamen onay vermesi veya reddetmesine yol açar⁵⁹. Açıklaması yapılan bu halk vetosuna kimlerin başvuracağı ve hangi süre içinde yapılacağı her ülkede farklılıklar gösterir.

Referandum: Referandum, bir konu üzerine halkın görüşünü almaya yönelik yapılan oylamadır. Ayrıca referandum yasalarca ve siyasal sistem tarafından halka tanınmış bir haktır. Referandum halkın siyasal sisteme müdahale edebilmesini içeren bir yapı olduğu için siyasal katılım için en önde gelen yöntemdir⁶⁰.

Referandum kavramı modern anlamda J.J. Rousseau'nun halk egemenliği teorisi üzerine oluşmuştur. Referandum halkın siyasal hayat içinde bulunduğu pasif durumdan çıkmasını sağlamak için başvurulan bir yöntemdir. Bu yöntem ile halkın siyasal hayata katılımını sağlayarak katılımcı demokrasinin gelişmesine öncelik etmektedir⁶¹.

Referandum, yöneticilerin almış olduğu kararlar karşısında halkın tercihlerini ortaya koyan bir eylem içerdiği için denetleme işlevine de yardımcı olmaktadır. Buradaki temel görüş geçmişte referandumun karar alma sürecini sekteye uğratan yöntem iken günümüzde ise yöneten ve yönetilen arasındaki eksiksiz ve güvenilir bir iletişim sağlamaktadır⁶². Bu nedenlerle halkın daha kolay kabul ettiği bu yöntem siyasal katılımı halkın direkt yer almasını sağlar.

⁵⁹ Kemal Gözler, *Anayasa Hukukuna Giriş*, Ekin Yayınları, Bursa, 2004, s.122.

⁶⁰ Kemal Gözler, *Kısa Anayasa Hukuku*, 10.Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2014, s.94.

⁶¹ Çevikbaş, 2008, s. 79.

⁶² Kurt, 2001, s. 21-22.

Halkla İlişkiler: Halkla ilişkiler devlet yönetimi açısından, devletle halkın karşılıklı yarar sağlayan bir ilişkiyi kuran bir iletişim biçimidir. Bu açıdan devletin yöneticileri tarafından buldukları görevlerde halkla ilişkilerini sağlayan uygulamalara önem vermesi toplumun içinde bulunan bireylerde toplum bilincinin oluşmasına katkı sağlar⁶³.

Bireyin kendisini temsil etmesi için seçtiği kesimi oluşturan devlet yönetimi açısından halkla ilişkiler iki şekilde ortaya çıkar. Birincisi yönetilen çevresinde iken diğeri yöneten çevresindedir. İlk olarak yönetilen çerçevesindeki halkla ilişkiler belli bir şekilde bağlı kalmadan yönetilenin yöneten kesimle kurmak istediği ilişkiye denir. İkincisi ise yöneten çerçevesinde oluşan halkla ilişkilerde, halktan gelmesi beklenen istek ve önerilerin ilgili yerlere ulaşmasını sağlamak için yapılan iletişimidir⁶⁴. Bahsedilen bu iki yöntem teknolojik gelişmeler ile daha etkili olarak siyasal katılımı artırır.

1.3.3. Siyasal Katılım Düzeyleri

Katılım bir kişinin basitçe merakından doğarak yoğun bir eyleme kadar süreyi içeren bir tutum ve faaliyetlerdir⁶⁵. Toplumda bulunan bireylerin hepsi siyasete karşı ilgili olmayabilir. Bu yüzden siyasetteki akademisyenler çeşitli ölçütler kullanarak bireylerin katılım düzeylerini belirleyip belirli gruplamalar yapmışlardır. Bu nedenle siyasal katılım düzeyini belirleyen belli başlı birkaç çalışmaya kısaca değinmek üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeyleri açısından olan çalışma için geniş bir bakış açısı gerçekleştirir.

İlk olarak siyasal bilimci olan M.E. Olsen'in siyasal katılım düzeyini anlatmak için toplumu altı grubu ayırmıştır. Bu gruplar şunlardır⁶⁶:

⁶³ Zübeyde Süllü, Siyasal Halkla İlişkiler Sürecinde Hesabı Verilebilirlik,s.220 file:///C:/Users/ACER%20E%201%20531/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/XVDD7RDE/10,18094-si.25506-177832 (02.02.2019)

⁶⁴ Ali Kaya, "Halkla İlişkilerin Yönetimde Yeri ve Önemi", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:3, Kayseri,1989, s.150-152.

⁶⁵ Münci Kapani, *Politika Bilimine Giriş*, 30.Baskı, Bilgi Yayınları, Ankara, 2012, s.131.

⁶⁶Marvin E.Olsen; Social And Political Participation Of Blacks,American Sociological Review, 1970, s.681-683

https://scholar.google.com/scholar_lookup?title=Social+and+Political+Participation+of+Blacks&publication+year=1970&author=Olsen+Marvin+E.&journal=American+Sociological+Review&volume=35&doi=10.2307/2093944 (02.02.2019) veya Abdullah Aydın, " Sosyal Medya Paradigmasındaki Dönüşümün Siyasal Katılıma Yansıması ", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Hatay, 2017, s.52.

- Bir ülkede seçimlere katılıp oy kullanan, siyasal olaylar hakkında bilgi sahi olmak için faaliyet yapan ancak siyasal alanda aktif olarak yer alamayan kişilerin oluşturduğu gruba siyasal vatandaşlar denir.
- Bu gruptaki kişiler ise siyaseti takip edip öğrendikleri bilgileri başkasına aktaran ve bunları dinleyen kişileri oluşturduğu siyasal iletişim grubudur.
- Burada ise siyasi bir partiye üye olan ve o parti için aktif bir şekilde çalışan kişilerin oluşturduğu siyasal aktivistlerdir.
- Ülkede devlet yönetimine seçilerek veya atanarak gelen kişilerin oluşturduğu liderler grubudur.
- Siyasal yaşamda ortaya çıkan olaylara hiçbir şekilde karışmayan kişilerin oluşturduğu siyasal dışlanmışların grubudur.
- Siyasal olaylar karşısında sosyal ağlar aracılığıyla az da olsa bilgi sahibi olan ve bunlar üzerinde konuşan kişilerin oluşturduğu siyasal marjinallerdir.

İkinci siyasi katılım düzeyi ise Milbrath'ın oluşturduğu sınıflamadır. Milbrath'a göre siyasal katılım düzeyinin sınıfları şunlardır⁶⁷:

- Siyasal yaşamda sembol haline gelen aygıtları kullanma, siyasetle ilgili yapılan toplantılara katılma, kendi görüşünde olan veya olmayan insanlarla tartışma gibi özelliklerin yer aldığı sınıfa açıklayıcı katılım denir. Diğer yandan bu sınıfta yer alan araçsal katılım ise bireylerin kişisel olarak değil de belirli bir araçlarla siyasal katılım gerçekleştirmesidir.
- Bireylerin kendi psikolojik yapıları nedeniyle siyasal katılımlarını açık veya gizli bir şekilde yaptığı sınıfa açık ve gizli katılım denir.
- Bireyin anlık olarak siyasal olay ve eylemlere katılırken, kimi zamanda siyasal alanda sürekli olarak yer almasını sağlayan eylemleri içeren sınıf ise sürekli ve anlık katılımdır. Örneğin anlık katılımda oy verme iken siyasal bir partiye üye olmak ise sürekli bir katılımdır⁶⁸.

⁶⁷Dinç, 2002, s. 10.

⁶⁸Lester Milbrath, Political Participation How And Why No People Get Involved In Politics?, Chicago; Rand McNally Collegep Oblishin Compeny, 1965, s.11-15 <https://www.cambridge.org/core/journals/american-political-science-review/article/political-participation-how-and-why-do-people-get-involved-in-politics-by-lester-w-milbrath-chicago-rand-mcnally-company-1965-pp-195-175/112335F2C63425CDE62BE8B982926692> (02.02.2019) veya Aydın, 2017, s.54.

- Devletin belirli eylemlere karşı belirli kanunlar aracılığı ile bireyin zorunlu katılımı sağlarken, diğer yandan bireyler bazı alanlarda devletin zorunluluğundan bağımsız olarak katılım gerçekleştirmesini ifade eden sınıf ise zorunlu ve bağımsız katılımdır. Örneğin oy kullanmak zorunlu iken bir siyasal partinin toplantısına katılmak bağımsızdır.
- Bireylerin oy vermek, mitinglere katılmak, siyasal yazılar yazmak, siyasal tartışmalar yapmak olan özelliklerle siyasal katılım sağlarken. Bu katılımlar karşılığında belli hizmet ve siyasal yönetim kesimi tarafından ödüllendirilmesini içeren siyasal sisteme veren ve sistemden alan katılım sınıfıdır⁶⁹.
- Oy kullanmak, para yardımı yapmak gibi bireysel olan katılım ile miting, grev gibi özellikleri kullanarak toplumun katılımını içerdiği toplumsal veya toplumsal olmayan katılım düzeyidir.
- Mitinglere katılmak, yürüyüşlere katılmak belli bir konuda protesto etmek gibi katılım ile bireyin başkasını sözlü olarak yönlendirmesini içeren sözlü ve sözsüz katılımdır.

Ayrıca Milbrath siyasal katılım düzeylerini yukarıdakilerden başka bireylerin siyasete katılımlarını aktif ve pasif olarak ayırarak birey ile siyasal çevre arasındaki ilişkiyi bir tablo haline dönüştürmüştür⁷⁰. Bu tablo ise şöyledir:

Tablo 1: Milbrath'ın Siyasal Katılım Düzeyleri

		Bireylerin Siyasal Sisteme Verdikleri	Bireylerin Siyasal Sistemden Aldıkları
Aktif Katılım	Araçsal	<ul style="list-style-type: none"> ❖ İtaatsizlik ❖ Parti etkinlikleri ❖ Lideri seçmek ❖ Gönüllük esaslı işler yapmak ❖ Finansal destekte bulunmak 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Haberleşme imkânları ❖ Hizmetler ❖ Makam elde etme ❖ Menfaat çatışmasını çözme ❖ Adalet ❖ Ekonomik imkânlar

⁶⁹ Dinç, 2002, s. 10.

⁷⁰ Dinç, 2002, s. 11.

	Açıklayıcı	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Siyasal tartışma ❖ Gösteriler ❖ Sadakat ❖ Protestolar 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kimliğin algılanması ❖ Ulusal semboller ❖ Üstünlüğün anlaşılması ❖ Hükümet protestoları
Pasif Katılım		<ul style="list-style-type: none"> ❖ İtaat ❖ İlgisizlik ❖ Vergi vermek 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Güvenlik ❖ Kamu düzeni

Kaynak: Milbrath, 1965, Aktaran Aydın, 2017, s. 54.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi birey ve siyasal çevre arasında siyasal katılımı sağlayarak hem doğrudan hem de dolaylı katılım vardır. Ayrıca Milbrath'ın siyasal katılım düzeylerinin bazı özelliklerini kullanarak siyasal katılım piramidi oluşturmuştur.

Şekil 1: Milbrath'ın Siyasal Katılım Piramidi



Kaynak: Milbrath, 1965, Aktaran Aydın, 2017, s. 54.

Yukarıdaki şekil 1'de görüldüğü üzere lider, seçime katılma, siyasal partiye aktif üye olma, kampanya çalışmalarına katılma gibi özelliklere gladyatör grup denilirken, mitinglere katılma, siyasal gruba para yardımı yapma, bir siyasal grupla iletişime geçmek ise geçici katılımcılar iken bir siyasal partinin rozetini takmak, bir kişiyi siyasetle ilgili

düşüncesini etkilemek ve oy vermeyi içeren grup ise seyirci katılımcı olarak tanımlanmıştır⁷¹.

Üçüncü siyasal katılım düzeyi Arnstein'in siyasal katılım sınıfıdır. Arnstein katılım düzeylerini üç ana başlık halinde ayırmıştır⁷². Bunlar yurttaş yönetimi, göstermelik katılım ve katılımsız durumdur. Arnstein bu katılım düzeylerini aşağıdaki tablo halinde ele alındığında insanların kendi iradelerini dışında istemeyerek de olsa bazı baskılar ile katılım sağladığı görülmüştür. Arnstein bunun nedeninin insanların içinde bulunduğu sosyal ve siyasal hayattan tamamen kopamayacakları için olduğunu dile getirmiştir.

Tablo 2: Arnstein'in Siyasal Katılım Düzeyi

❖ Yurttaş Denetimi	❖ Yurttaş Yönetimi
❖ Devrilmiş Yetkiler	
❖ Ortaklık	
❖ Danışma	❖ Göstermelik Katılım
❖ Yatıştırma	
❖ Bilgilendirme	
❖ Terapi	❖ Katılımsız Durum
❖ Manipülasyon	

Kaynak: Arnstein,1969, Aktaran Aydın, 2017, s. 57.

Sonucu siyasal katılım düzeyi ise Lerner'in siyasal katılım düzeyidir. Lerner'e göre okuryazar oranının artması, kentleşmenin hız kazanması ve kitle iletişim araçlarının gelişip yaygınlaşması bireylerin toplumsal alanlarda katılımına neden olmuştur⁷³. Tam da bu gelişmelerin yanında katılım kavramı bu değişkenlerden etkilenecek ortaya çıkmış ve

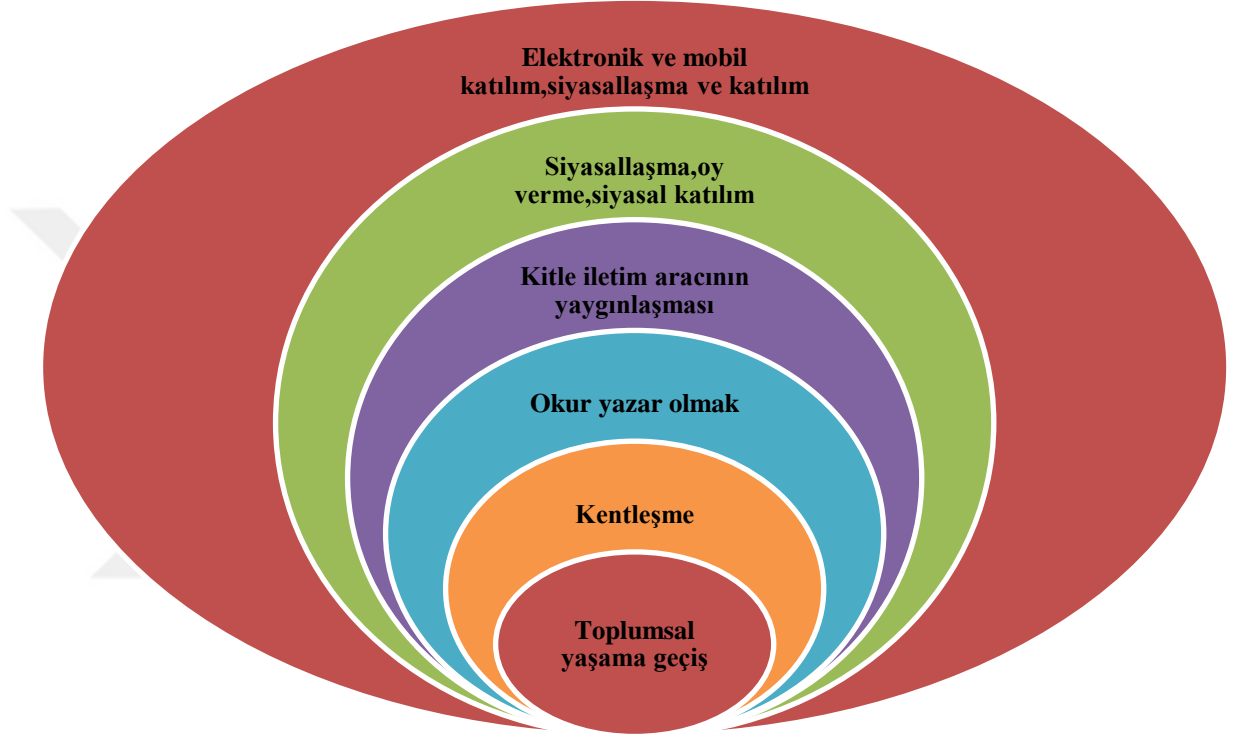
⁷¹Milbarth,1965, s.18, Aktaran Aydın, 2017, s. 54.

⁷²Sherry Arnstein,The Ladder Of Citicen Participation, Journal Of The Institute Of American Planners, 1969,s.210,<http://www.sciencepublishinggroup.com/journal/paperinfo?journalid=266&doi=10.11648/j.ijep.20160402.11> (02.02.2019) Aktaran Aydın, 2017, s.57.

⁷³ A.Burak Kahraman, *Siyasal Katılıma Etki Eden Sosyolojik Faktörler: Isparta Uygulaması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 2002, s.56-58.

hızla yayılmıştır. Ayrıca Lerner bireyin oysal gerekliliklerini yerine getiren katılımcı bir insan olduğunu öne sürmüştür. Ardından ise birey kendini başkasının yerine koymaya başlayarak siyasal, ekonomik ve sosyal alanlarda katılımı gittikçe artmıştır. İşte bu gelişmeler çerçevesinde Lerner'in siyasal katılım modeli aşağıdaki şekildeki gibi ortaya çıkmıştır.

Şekil 2:Lerner'in Siyasal Katılım Düzeyi



Kaynak: Kahraman, 2002, s. 43.

Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi Lerner'in siyasal katılım düzeyleri toplumsal gelişmeyle başlayıp siyasallaşma sürecine kadar olan gelişmeler ışığında ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak bakıldığında siyasal katılım düzeylerinin oluşturulduğu grup ve sınıflar her siyasal bilimciler tarafından farklı özellikleri vurgulanarak çeşitli siyasal katılım modelleri ortaya konulmuştur.

1.4. Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler

Siyasal katılımı kişisel, grupsal ve toplumsal manada, toplum ve bireylerin siyasal sistem karşısında davranışlarını etkileyen sosyo-ekonomik, psikolojik, kültürel ve çevresel çeşitli faktörler vardır. Din, demokrasi kültürü, gelir, eğitim düzeyi, meslek,

cinsiyet, yerleşme biçimi (köyde ve kentte yaşama), sivil toplum üyeliği vb. gibi değişkenlerin siyasal katılmanın düzeyi konusunda önemli rol oynadıkları bilim insanları tarafından yapılmış çeşitli çalışmalar ile ortaya konulmuştur⁷⁴. Genel olarak siyasal katılmayı belirleyen etkenler sosyo-ekonomik, psikolojik ve siyasal etkenlerdir. Bu etkenler ayrıntılı olarak aşağıda anlatılacaktır.

1.4.1. Siyasi Faktörler

Siyasal sistemin yapısı ve çevresi siyasal katılımı etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Bireylerin siyasete etkin bir şekilde katılımını destekleyen, ilkeleri ve mekanizmasını iyi belirlenen bir siyasal çevre siyasal katılımı olumlu olarak etkilemektedir. Çünkü bireyin siyasal yapının içinde nasıl yer alacağı, ödevlerinin ve haklarının neler olduğu veya olabileceğinin belirlenmesi katılımın ortaya çıkması için önemlidir. İlk olarak siyasal sistemin içinde bulunduğu yapı bireyin hak ve özgürlüklerini hukuk ve demokrasi çerçevesinde belirlemesi siyasal katılımı olumlu yönde etkiler⁷⁵. Örneğin siyasi sistemin içinde yer alan totaliter sistem belirli sınıflara ve bu sınıfların belirlediği şartlara bağlı olduğu için siyasal katılımı olumsuz etkiler. Bunun nedeni bu sistemde tek partiye dayalı yani bir partinin karşısında başka bir siyasi parti olmadığı sadece rejime bağımlılık göstergesi olmasıdır. Bunun yanı sıra ise demokratik sistemde ise bireyin tercihine sunulan ve yönetimi elde etmek isteyen birden fazla siyasi partinin artması ise katılımı olumlu yönde etkilemektedir. İkincisi ise çoğulcu ve katılımcı demokrasinin bulunduğu sistemdir. Bu sistemde oy vermek, siyasi partiye üye olmak, anayasa çerçevesinde gösteri ve yürüyüş yapmak desteklenmektedir. Bu da katılımı olumlu etkiler⁷⁶. Ayrıca siyasi partilerin çeşitli olması da siyasi katılımı olumlu yönde etkiler. Bunun nedeni ise birden fazla partinin birbiriyle yarıştığı bir ortamda bireyler bunların arasında tercih yapmak zorunda kalacaklar. Bu tercihleri için ise siyasi partilerin görüşlerine eylemlerine dikkat etmelerine neden olacak oda siyasi katılımı arttıracaktır⁷⁷. Ayrıca siyasi partiler toplumda bulunan farklı görüş ve düşünceleri temsil etmek, devlet yönetimini elde etme çabası, halkı partinin savunduğu görüş çerçevesinde etkilemeye

⁷⁴Kapani, 2012, s. 132-133.

⁷⁵O.N.Hasırcı, *Almanya'da Türklerin Siyasi Katılımı: Köln Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2008, s.16.

⁷⁶ Ali Öztekin, *Siyaset Bilimine Giriş*, 11.Baskı, Siyasal Yayınları, Ankara, 2000, s.237.

⁷⁷ Dinç, 2002, s. 29.

çalışması siyasal katılımın ortaya çıkmasına katkıda bulunur⁷⁸. Sonuç olarak siyasi partiler bireyin siyasi sisteme katılımını sağlayarak siyasal katılımı arttırmıştır.

1.4.2. Psikolojik Faktörler

Siyasi Faktörlerin yanı sıra psikolojik etmenlerde siyasal katılımı etkilemektedir. Siyasi katılımı etkileyen psikolojik etmenlerin başında etkinlik duygusu vardır. Etkinlik duygusu genel olarak bireyin kendi istek ve eylemleri ile içinde bulunduğu çevreyi etkileyecek ya da meydana gelen olayların akışını değiştirebileceği inancını içeren duygudur⁷⁹. Kişilerde bu inancın fazla olması kişiyi siyasal katılımı iterken az olası ise kişinin siyasetten soğumasına ve siyasal katılımın azalmasına neden olur. Bunun sonucunda siyasal katılım etkinlik duygusunun fazla ya da az olmasına göre şekillenmektedir.

Bunun yanında ise kişinin siyasete ilgisi de psikolojik bir etmendir. Kişinin siyasete ilgisinden kasıt siyasi olayları, kararları ve sistemin işleyişini herhangi bir araçtan takip etmesidir. Çünkü siyasal ilgisinin artması kişinin siyasal katılımı artarken, azalması ise tam tersi etki yapmaktadır⁸⁰. Örneğin yönetimde bulunanların, vatandaşın beklentilerini karşılayamaması, yönetime gelmeden önce verdikleri sözlerin tutulmaması kişinin siyasetten uzaklaşmasına neden olur bu da siyasal katılımı azaltır⁸¹. Bunun yanı sıra bireyin sosyal alanda yani sosyal ağlarda etkili olması da siyasal katılımı etkilemektedir. Çünkü siyasal katılımda sosyal ağlar etkili bir araçtır. Sosyal ağlarda etkili olmak kişinin kişilik özelliklerinde etkisi fazlaca vardır. Kişinin cesaretli, meraklı ve iyi ifade gücüne sahip olması onun sosyal paylaşımını etkiler ve bu da dolaylı olarak siyasal katılımı artırır. Genel olarak siyasal katılımda kişinin içinde bulunduğu psikolojik koşullar önemli bir yere sahiptir.

⁷⁸ Elif Bilgi Şahin, *Hemşeri Dernekleri ve Siyasal Katılım: Mersin Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Mersin 2015, s.39

⁷⁹ Kapani, 2012, s. 133.

⁸⁰ Ersin Kalaycıoğlu, *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma Siyasal Eylemin Ülkeler Üzerine Bir İncelenmesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, İstanbul, 1983, s.52.

⁸¹ Duygu Gücük, *Kadınların Siyasal Katılımları ve Katılıma Etki Eden Faktörler: Ankara-Mamak/Çankaya Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006, s.14.

1.4.3. Sosyo-Ekonomik Faktörler

Siyasal kurumların, düşüncelerin ve örgütlenmeler toplumdaki ekonomik ve sosyal gelişmelere bağımlıdır. Tarım toplumundan sanayi toplumuna oradan da bilgi toplumuna geçişte meydana gelen üretim ilişkilerindeki değişimler neden olur. Siyasal katılma açısından bakıldığında geleneksel toplumlarda katılımın çok sınırlı olduğu, gelişmiş toplumlarda ise katılma imkânlarının geliştiği, vatandaşların bireysel ve topluluklar halinde siyasal hayata ve süreçlere katılabildikleri, alınan siyasal kararları etkilerler⁸². Bu sosyo-ekonomik faktör kendi arasında gelir, eğitim, meslek, yaş, cinsiyet, yerleşim yeri, aile, kitle iletişim ve siyasal örgüt üyeliği olarak ayrılır.

1.4.3.1. Aile ve Yerleşim Yeri

Siyasal toplumsallaşma süreci açıklanırken de önemle ifade edildiği gibi bireyin toplumsal ve siyasal yaşamı için aile en temel kaynak olması nedeniyle oldukça önemlidir. Zira daha öncede belirttiğimiz gibi birey, dünyaya geldiği anda doğal üyesi olduğu aile kurumu içinde, ilk toplumsal yaşam ile taşınır. Temel değer, tutum norm ve inanç kalıpları ile ailede tanışan çocuk için özellikle okul dönemine kadar tek ve belirleyiciliği sınırsız bilgi kaynağı da söz konusu aile çevresi oluşturur. Uysal'ın da belirttiği gibi "aile bu açıdan, uyguladığı bilinçli toplumsallaşma süreci ile çocuğa toplumsal değer ve normlar olduğu kadar, aile içi somut ilişkilerle de belli karar verme kalıplarını aktarmaktadır. Bu nedenle aile hem seçme işleminin hem de davranış temelini veren bir öge olarak sosyo-politik bir önem taşımaktadır"⁸³. Dolayısıyla, siyasal katılım açısından aile, birey için siyasal ve toplumsal bir model oluşturması açısından oldukça önemli olmakla birlikte, ailelerin söz konusu etkisinin bireyin ileriki yaşlarda sürmesi ya da azalarak farklılaşmasının çeşitli faktörlere bağlı olduğunu da belirtmek gerekir.

Yerleşim yeri olarak ise kır-kent ayrımı da siyasal katılımı farklılaşmaya neden olmaktadır. Kırsal alanda siyasal katılım büyük oranda akraba ilişkilerine bağımlı olarak yürümekte, muhtar, belediye seçimleri gibi siyasal olaylarda aday olan kişinin tanınması, katılımı artırmakta, ancak tercihlerin bilinçli olmaması sonucunu doğurmaktadır.

⁸² Dursun, 2012, s. 241.

⁸³ Gücük, 2006, s. 12-14.

İnsanların birbirlerini tanımadığı metropollerde ise, siyasi tercihleri belirleyen, siyasi partiyle olan fikri yakınlıktır⁸⁴.

1.4.3.2. Yaş

Siyasal katılımın sosyo-ekonomik faktörlerin başında yaş gelmektedir. Yaştan kast edilen biyolojik niteliği ve kronolojik özelliğinden değil de bireylerin yaşadıkları zaman dilimi yani farklı kuşakların toplumdan farklı etkilenmesidir. Örneğin 1970 ve 1990 kuşakları arasındaki yaşamış kişilerin siyasete olan bakış açıların farklı olmasıdır. Bundan kasıt çeşitli ülke ve ülkeler arası yaşanan olaylara yaş gereği bireyler farklı bir şekilde bakarlar⁸⁵.

Genel olarak bakıldığında yaşla siyasal katılım arasında doğru orantı bulunmaktadır. Yaş arttıkça siyasal katılım artmaktadır. Bu şu şekilde açıklanabilir⁸⁶: Dünya geneline bakıldığında gençlerin siyasal katılma oranının az olduğu görülmektedir. Çünkü örgütlere ilgisizdirler, seyahat ederler, iş aramaları ve gelirleri düşüktürler. Bu da siyasete ilgilerini azaltır. Ancak orta yaşlı bir kişi artık yerleşik bir hayata sahip, belirli bir mesleği ve geliri sahip olması onların siyasal katılımları artırır. Siyasal katılımında yaşlılar ise emekli olmaları, çevre değiştirmeleri, sağlık gibi nedenlerden dolayı daha az yer alırlar. Sonuç olarak yaş grupları arasında bu tarz farklılıklar oluşmasında toplumda ve uluslararası çevrede meydana gelen olayların yönlendirmeleri sebep olmaktadır⁸⁷. Kısaca yaş;

- Gençlerin geleneksel siyasal katılım türüne az ilgi gösterirken geleneksel yapıya karşı olan ideolojilere daha çok yakınlık kurdukları gözlenmiştir.
- Yaşın ilerlemesiyle birlikte bireyin siyasal tercihleri belirginleşmeye başlar. Dolayısıyla yaş ilerledikçe siyasal katılım artar.
- Yaş siyasal katılımı doğrudan etkilediği gibi siyasal katılım faktörlerini de dolaylı olarak etkilemektedir.

1.4.3.3. Cinsiyet

Her toplumda kadına ve erkeğe ait olarak tanımlanan davranış ve yargı kalıpları vardır. Erkeğe yakıştırılan görev aile ve ev çevresi dışındaki faaliyetler iken, kadına yakıştırılan

⁸⁴ Kalaycıoğlu, 1983, s. 13.

⁸⁵ Kalaycıoğlu, 1983, s. 20.

⁸⁶ Ahmet N.Yücekök, Siyasetin Toplumsal Tabanı(Siyaset Sosyolojisi), *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Ankara, 1987, s.28.

⁸⁷ Kalaycıoğlu, 1986, s. 20-21.

ise ev ve akraba grubuna yönelik bütünleştirici ve dış dünyadan kopuk faaliyetlerdir. Siyasal katılmaya yönelik bireyin sahip olduğu cinsiyetin önemi, bireyin 'aile ve ev' dışında kalan alanda sergileyeceği faaliyetin belirleyicisi olmasından kaynaklanmaktadır. Kadınların siyasal katılımın her türünde erkeklere göre daha az faaliyet göstermeleri genel bir eğilimi yansıtmaktadır. Gelişmiş ülkelerde bile kadınların oy kullanması yakın zamanlarda gerçekleşen bir olgudur. Uzun süre, çoğu toplumda siyasetin bir erkek işi olduğu düşüncesi egemen olmuştur. Türkiye'de de kadınların, kendileri ve hemcinsleri adına siyasete katılma ve siyaset yapma kanalları oldukça dardır⁸⁸. Cinsiyetler arasındaki rol farklılaşması erkeklerde siyasal katılım alanını genişletirken kadınlarda ise daraltmaktadır. Erkeğe ev dışı roller yüklenirken kadınlara aile içi ve eve yönelik roller verilmektedir. Bu durum sonucunda erkek kadına göre daha çok siyasete katılmaktadır. Bu fark TUSİAD tarafından yapılan araştırmada görülmektedir. Yapılan bu araştırma sonucunda kadınların erkeklere oranla düzenli olarak seçimlere daha çok katıldıkları, kadınların diğer siyasal katılma biçimlerinin hepsinde ise erkeklerin gerisinde kaldıkları ortaya çıkmıştır⁸⁹.

1.4.3.4. Eğitim

Siyasal katılmada eğitim en güçlü sosyal ve ekonomik faktördür. Eğitim, vatandaşın siyasal ortama katılımını kolaylaştırarak katılımın ön koşullarını hazırlar. Eğitim seviyesi, vatandaşın siyasal tercihlerini daha bilinçli yapmasını sağlar⁹⁰. Bunların ışığında eğitimin siyasal katılmada işlevinin fazla olduğu görülür. Bu işlevler⁹¹:

Birincisi, vatandaşın eğitim seviyesi arttıkça, vatandaş için katılım bir görev haline gelir. İkincisi, eğitim vatandaşa içinde bulunduğu çevreyi değiştirme özelliği kazandırır. Üçüncüsü, eğitim bireye gelir ve toplumsal statü sağlar. Dördüncüsü, eğitim vatandaşın daha soyut olarak düşünmesini sağlar. Son olarak ise eğitilmiş vatandaşın çevreyle ilgili bilgisi onun başka çevrelerle daha iyi iletişime geçmesini sağlar.

Eğitim bireye çevresindeki toplumsal kurum ve yapıları akılcı kullanmak ve değiştirmek konusunda beceri kazandırmaktadır. Siyasal katılmada, eğitime sahip olanlar olmayanlara göre daha fazla görev duygusuna sahiptirler. Eğitim, bireylerin siyasal olaylarla ilgili bilgi

⁸⁸ Ahmet Tamer Kışlalı, *Siyaset Bilimi*, İmge Yayınları, 5.Baskı, Ankara, 1994, s.158-159.

⁸⁹ Taner Tatar, *Siyaset Sosyolojisi*, Basım Yok, Turan Yayınları, İstanbul, 1997, s. 130.

⁹⁰ Deniz Baykal, *Siyasal Katılma: Bir Davranış İncelemesi*, A.Ü.S.B.F. Yayınları, Ankara, 1970, s.61.

⁹¹ Kalaycıoğlu,1986, s. 26-28.

edinmelerini ve bunları yorumlamalarını, toplumsal durum ve sorunlarıyla bağlantı kurmalarını kolaylaştırdığı ölçüde siyasal katılma eğilimlerini arttırmaktadır. Toplumsallaşma, hem bilgi hem de değer yargılarının aktarılmasıyla ilgili olduğundan, eğitilmiş bir birey siyasal katılmanın istenilen bir davranış olduğuna inanabilir, siyasal faaliyette bulunmak için kendini daha yetenekli ya da hazırlıklı hissedebilir⁹².

1.4.3.5. Gelir

Aile, yaş, eğitim ve cinsiyet gibi siyasal katılımı etkileyen sosyal ve ekonomik faktörlerin yanında gelirden siyasal katılım için önemli bir etkidir. Ekonomik açıdan güçlü olanların, diğer değişkenlerden bazıları yeterli olmasa bile, siyasal bakımdan etkili oldukları görülmektedir. Sadece seçimlere katılarak oy kullanma en alt düzeyde ve etkin olmayan bir katılımdır. Bireylerin gelir düzeyi yükseldikçe, daha üst düzeylerde siyasal katılma türleri gerçekleştirmeleri olasıdır. Buna göre bireylerin gelir düzeylerinin artması siyasal katılmayı artırırken gelirdeki azalma ise siyasal katılmayı azaltmaktadır.

1.4.3.6. Meslek

Bireyin almış olduğu eğitim, yaşadığı çevre vb. değişkenler, sahip olacağı mesleği belirlemede etkili olmaktadır. Sahip olunan meslek, bireyin toplumdaki statüsünü göstermektedir. Toplumdaki statüsünün yüksek olması bireyin siyasal konulara yönelik ilgisini artırırken, bürokrasi ile de ilişki kurmasını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, bu grupta yer alan bireyler siyasal katılma faaliyetlerinden bazılarını oy verme, çevresiyle siyasal konularda konuşma veya tartışma vb. düşük statülü meslek gruplarına göre daha sık ve rahat yaparlar. Mesleğin çeşitli nitelikleri, bireyin siyasal katılımını etkilemektedir. Farklı meslek gruplarının, kendileri ile ilgili konularda siyasal kararlar alınması söz konusu iken, daha yoğun siyasal katılma biçimlerine yönelmeleri beklenmektedir⁹³.

1.4.3.7. Siyasal Örgüt Üyeliği

Örgütlenme, siyasal kaynaklardan yeterince pay alamayan bireylerin bir araya gelerek büyük bir sayıya ulaşmalarını ve siyasal kaynak yetersizliğini gideren düzenlemelerin yapılmasını sağlayan önemli bir toplumsal yapıdır. Örgüt üyeliği siyasal görevler

⁹²Baykal, 1970, s. 61.

⁹³ Esra Akay, *Siyasal Toplumsallaşma, Siyasal Kültür ve Siyasal Katılım Arasındaki İlişkinin Kavramsal Analizi*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2006, s.120.

üstlenmede oldukça önemli bir rol oynar. Örgütlerde kazanılan tecrübeler, bireylerin siyasallaşmasını hızlandırırken, bireyde siyasal karar alma mekanizması içerisinde aktif görev isteğine ve beklentisine sahip olmaktadır. Kuramsal olarak, demografik gruplarla partiler arasında güçlü bağlantıların olmasının, oy verme şeklindeki siyasal katılımı teşvik ettiği söylenebilir⁹⁴. Bunların yanında Kalaycıoğlu'na göre bir örgüte üye olmak için şu üç boyuta dikkat etmek gerekir: Birincisi, bir örgüte üye olmak bireyin ilgi alanını belirler. İkincisi üye olduğu örgütteki bireylerle iletişime geçmesini ve yaşamsal olarak onlardan etkilenmesine neden olur. Üçüncüsü ise bir örgüt içinde yer alan bireyler örgütü oluşturan kurallara uymadığı zaman içinde bulunduğu örgütten dışlanacakları kaygısı yaşarlar. Bu nedenlerle Kalaycıoğlu örgütün zorunlu bir eğitim ortamı olduğunu vurgulamaktadır⁹⁵.

1.4.3.8. Kitle İletişim Araçları

Siyasal ortamda kitle iletişim araçlarının önemi yıllar geçmesine rağmen giderek önem kazanmıştır. Zamanla farklılaşan ve bireylerin kullanımı giderek artan kitle iletişim araçları demokrasinin olmazsa olmaz kollarından biri haline gelmiştir.

Kitle iletişim araçlarını izleyen bireyin çevresinde olanlar hakkında bilgi sahibi olur ve bu bilgilerle çevresini de bilgilendirir. Bireylerin izledikleri, dinledikleri ve okudukları bu iletişim araçlarına televizyon, radyo, youtube, gazete, dergi, telefon örnek verilebilir. Bireyler izledikleri bu yayınlar sayesinde, ulusal veya uluslararası ölçekteki bütün siyasal gelişmelerden haberdar olurlar. Özellikle seçim kampanyaları döneminde siyasal parti liderlerinin, siyasal yorumcuların siyasal yaşama katılma konusundaki propagandalarını yaptıkları alan kitle iletişim araçları olmaktadır. Kitle iletişim araçlarının yayınlarını en fazla izleyenlerin siyasal yaşama katılmayı en sık, en az izleyenlerin de en düşük şekilde katılacakları söylenebilir⁹⁶.

1.5. Sosyal Ağlar ve Sosyal Ağların Gelişimi

Günümüzdeki insanların kullandığı sosyal ağların tanımsal ve tarihsel serüveni genel olarak incelenmiştir.

⁹⁴Çiğdem Kirel, Enver Özkalp, *Örgütsel Davranış*, Ekin Yayınları,7. Baskı, Bursa, 2016, s.160-163.

⁹⁵ Kalaycıoğlu, 1983, s. 35.

⁹⁶ Tuba İzgü, *Mersin'de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma (1980-2004)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya, 2005, s.26.

1.5.1. Sosyal Ağların Tanımı

Sosyal ağlar günümüzde ansiklopedik manası ile toplum tabanlı, etkileşim, içerik paylaşımı ve işbirliği amaçlı kanallarının bütünüdür. Çevrimiçi iletişim araçları olan web siteleri ve uygulamaları kapsayan kavramdır. Sosyal ağ internet alanındaki hızlı gelişmelere müteakip, web siteleri ve uygulamalar sayesinde sosyal ve çevrim içi hayatın olmazsa olmazına dönüşmüş durumdadır. Çoğu geleneksel ağ araçlarının aksine kullanıcılara görüş bildirme daha geniş bir ifade ile etkileşme olanağı sunan sosyal ağlar günümüzde siyaset iş dünyası ve sivil toplum olarak sıralanan sektörlerin en önemli araçlarıdır⁹⁷.

Sosyal ağ kavramının birinci bölümünü teşkil eden “sosyal” kelimesi, insanların diğer insanlarla iletişim kurma ihtiyacını ve mecburiyetini anlatmaktadır. Bir insanın kendisi gibi yaşayan, kendisi gibi düşünen insanlarla, yanlarında ya da evlerinde gibi rahat hissedebileceği, fikirlerini, hislerini, tecrübelerini içtenlikle paylaşabilecekleri insanların bulunduğu bir gruba dâhil olmak istemesi insani bir ihtiyaçtır. Ağ ise bu insanlarla iletişime geçme yöntemlerinin bütünüdür ifade etmektedir. Bu iletişim tarih boyunca birbirinden farklı yöntemler ile gerçekleştirilmiştir. Davulla, çanla, yazıyla, telgrafla, telefonla, radyoyla, televizyonla, e-postayla, web siteleriyle, fotoğrafla, ses dosyasıyla, videoyla, cep telefonu ile, kısa mesajla yapılan her türlü iletişim ağların bir parçasıdır. Yani ağ, bu iletişimi sağlamak için kullanılan teknolojilerin tümü olarak anlaşılabilir⁹⁸.

Diğer bir tanımlamada sosyal ağ, blokların, çevrimiçi network sitelerinin tüm dünyayı kapsayacak şekilde, çok hızlı ve anlık ağ iletişimi sayesinde bilgi, görüş ve haberlerin aktarılma ve paylaşılma mecrası olarak izah edilmektedir. Sosyal ağ, ağın ürettiği şeylerin tümünü herhangi birinin, herhangi bir yerden üretmesi veya kolayca paylaşılması için tasarlanan bir teknoloji ürünü olarak açıklanabilir. Bu bağlamda sosyal ağ fikirleri, bilgileri ve haberleri seçen insan toplulukları arasındaki etkinlikler, uygulamalar ve davranışlar olarak izah edilebilir. Ayrıca sosyal ağ bu faaliyetler, uygulamalar ve davranışların, metin, fotoğraf, video ve ses formatında hızlı ve kolay bir şekilde ulaşım sağlamanın mümkün olduğu internet merkezli uygulamaları içinde barındırır⁹⁹. Sosyal

⁹⁷Ayfer Alper, *Sosyal Ağlar*, Pelikan Yayınları, Ankara, 2012, s.21.

⁹⁸Pınar Aslan, *Halkla İlişkilerde Yeni Eğilimler: Sosyal Medya*, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2011, s.3-9.

⁹⁹Leman Pınar Tosun, *Sosyal Ağlar ve Sosyal Psikoloji*, Nobel Yayınları, Ankara, 2018, s.5.

ağları diğer ağlardan ayıran en önemli temel unsurlardan biri katılım altyapısını içermesidir. Diğer bir ifade ile kullanıcılar yapacakları işlerde ekleyecekleri uygulamalarda bulunacakları mecrayı seçmekte özgürdürler. Bu bağlamda değerlendirildiğinde sosyal ağ kolektif zekânın oluşmasında ve bunun etkin bir şekilde kullanılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, mekânsal yakınlık ve uzaklıklar bir yana konularak bir bütün olarak hareket etme veya düşünmenin önü açılmaktadır¹⁰⁰.

1.5.2. Sosyal Ağların Gelişimi

Sosyal ağ kavramının tarihsel sürecine değinirken iki ana döneme ayırmak mümkündür. Bu ayrım 1979 yılı öncesi ve sonrası olarak belirlenmiştir. Çünkü geniş anlamda kitle iletişimi sağlayan ilk ağ 1979 yılında kurulmuştur. 1997 yılından önce bakıldığında önemli iletişim araçları şu şekilde gelişmeye başlamıştır¹⁰¹:

- M.Ö. 3000 yılında Mısırdaki Hiyeroglif adı verilen insan ve hayvan şekillerini sembol olarak işleyen bir sistem bulunmuştur.
- M.Ö.1300 yılında Mezopotamya’da ilk alfabenin kullanılması.
- M.S.1045 yılında Mısırlılar tarafından bulunan papirüs adlı kâğıt ve Çin’de ilk kez Pi Cheng adlı kişi matbaa harflerini icat etmiş ve kitap basmıştır. Sonra 1645 yılında Gutenberg adlı kişi matbaa makinesi yapılmıştır.
- 1820 yılında Oersted adlı kişinin elektromanyetik akımını keşfetmiştir.
- 1826 yılında Fransız Niepce tarafından fotoğraf makinesi icat edildi.
- 1936 Cooke ve arkadaşı elektrikli telgrafı icat etmişler.
- 1843 yılında Mors alfabesi icat edildi.
- 1867 Sholes ilk daktilo makinesini icat etti. Bu makine sayesinde yazıyla iletişim gelişmeye başlamıştır.
- 1876 A.Graham Bell telefonu icat etmiştir.

¹⁰⁰Murat Koçyiğit, *Sosyal Ağ Pazarlaması: Marka Bağlılığı Oluşturmada Yeni Bir Pazarlama Stratejisi*, Eğitim Yayınları, Konya, 2015, s.13.

¹⁰¹<https://paratic.com/iletisim-araclari-nelerdir-kronolojik-siralama/> (14.01.2019)

- 1877 Edison fonograf adı verilen ses kaydetmeye yarayan ilk alet icat etti.
- 1894 Lımuere kardeşler ilk sinema makinesi icat etmişler.
- 1896 Marconi ilk mors alfabesiyle yaptığı radyo yayını gerçekleştirmiş.
- 1922 Korn adı verilen ilk fax makinesi bulundu.
- 1926 yılında Logie Baird isimli kişi tarafından televizyon icat edildi.
- 1936 yılında siyah beyaz Tv yayınları BBC tarafından başlatıldı.
- 1938 yılında Carlson tarafından fotokopi cihazı icat edildi.
- 1946 yılında J.Eckert ve Mauchly adlı bilim adamları tarafından askeri amaçlı hesap yapmak için dünyanın ilk bilgisayarı icat edildi.

Yukarıdaki bu çalışmalardan sonra kurulan ilk ağ, 1979 yılında Tom Truscott ve Jim Ellis tarafından kurulan, makalelerin haber grupları vasıtası ile paylaşıldığı Usenet sistemidir. 1988 yılında dosya ve link paylaşımına olanak sağlayan IRC (Internet Relay Chat) kurulur. Kullanıcı etkinliğinin artarak, kullanıcıların görüntü oluşturmaya başladığı ve modern anlamda sosyal ağların başlangıcı sayılan uygulama 1997 yılında Six Degrees'in kurulması ile başlamıştır. Ancak Six Degrees, benzer sitelerle rekabet edemediğinden dolayı 2001 yılında kapatılmıştır. Live Journal, 1999 yılında kurulmuş ve kullanıcılar bu ağı kullanarak, gruplar oluşturabilmiş ve diğer kullanıcılar ile etkileşime geçebilmişlerdir. Aşağıda kronolojik olarak açılma tarihleri verilen sosyal ağ sitelerinin içinde, kırılma noktası olarak Friendster'in kurulmasını sayabiliriz¹⁰². İnternet kullanım oranlarının artması ile beraber, Friendster'in kurulmasında sonra sosyal ağlara olan ilgi artmış ve bu durum beraberinde benzer sitelerin giderek çoğalmasını getirmiştir¹⁰³. İnsanların iş bağlantıları kurmasını sağlayan 2001 yılında kurulan Ryze. Com'dur. Ancak Ryze beklenen etkiyi yapamamış. Bu nedenle onun yerine Friendster isimli flört sitesi 2002 yılında kuruldu. Bunların yanında 2001 yılında meslek ve iş merkezli LinkedIn, Visible, Path ve Xing kurulurken belli bir ortak ilgiye sahip kişileri buluşturan Dogster, gezginlerin buluşmasını sağlayan Care2 aktivistleri ve Couchsurfing adlı siteler kurulmuştur. Ayrıca Google firması tarafından Orkut isimli sosyal ağ sitesi kuruldu. Bu site kurulduğu Amerika'da başarılı olamazken Brezilya ve Hindistan'da başarılı

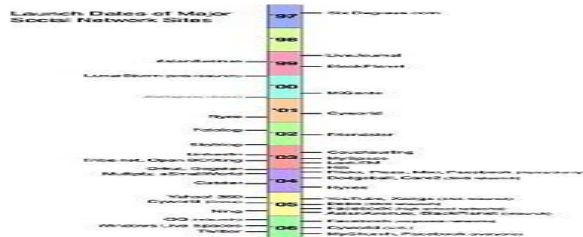
¹⁰²Buğra Ayan, *Sosyal Ağlar Tarihi*, Abaküs Kitap Yayınları, İstanbul, 2016, s.21.

¹⁰³ Ayan, 2016, s.119.

olmuştur. 2003 yılında ise kişilerin istekleri doğrultusunda hareket eden MySpace adlı site kurulmuştur.

Günümüzde en çok kullanılan sosyal ağ uygulaması olan Facebook, 2004 yılında Mark Zuckerberg tarafından Harvard Üniversitesi içinde kurulmuştur. Önceleri akademik ortam ile sınırlı kalan uygulama, 2006 yılından itibaren herkesin kullanımına açılmıştır. Twitter, tarihsel olarak Facebook ile aynı dönemlere rast gelmektedir. Kısa cümleler üzerinden iletişim kurma temeli üzerine kurulmuştur. Önceleri eğlence dünyasından ünlülerin rağbet gösterdiği Twitter, daha sonrasında başta siyasi figürler olmak üzere yaygın bir kullanım alanı bulmuştur. Günümüze yaklaşıldığında ise, tercih edilen sosyal ağ uygulamaları arasında 2007 yılında GlobalGrind, FriendFeed, Osmosus, Tumblr, 2008 yılında Kontain, Ping. Fm, 2009 yılında NetLog, Posterous, 2010 yılında ise Google Buzz ile Sportpost ve Instagram ön plana çıkmaktadır. Google Buzz uygulamasına 2011 yılında son verilmiştir ve yerine Google Plus getirilmiştir. 2015 yılında ise canlı yayın yapan Periscope kurulmuştur¹⁰⁴. Bunların yanında facebook, youtube, instagram ve twittera insanları etkileyecek ve onların kişisel paylaşım yaparak düşüncelerini paylaşmasını saylamak için yeni özellikler eklemiştir. Sosyal ağlar teknolojinin gelişmesiyle ileriki yıllarda gelişmeye devam ederek toplumu etkilemesi kaçınılmaz olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 3: Sosyal Ağ Araçların Gelişim Sırası



Kaynak: Danah M. Boyd, Nicole B. Ellison, Social Network Sites: Definition, History and Scholarship, Journal of Computer-Mediated Communication, <http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html> (03.04.2019)

¹⁰⁴ Ayan, 2016, s. 200-220.

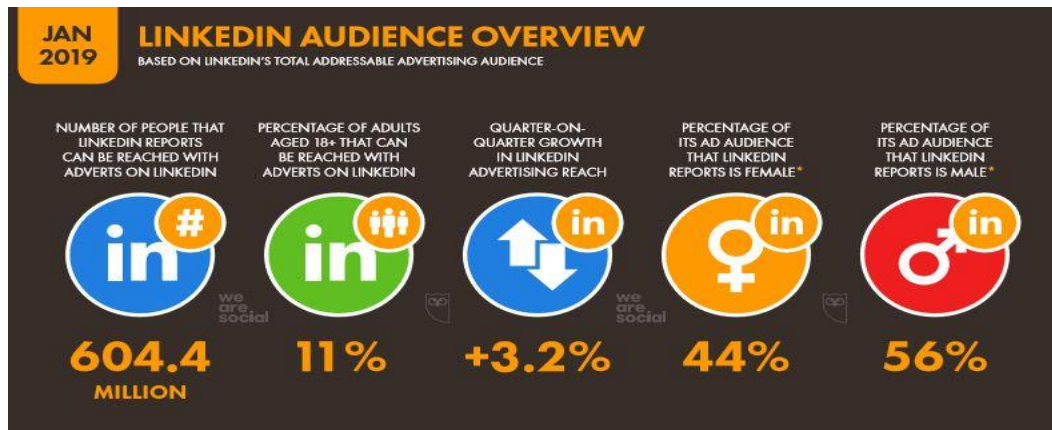
1.5.3. Sosyal Ağların Türleri

Sosyal ağ içerik ve biçim olarak geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu bölümde bazı sosyal ağ türleri ele alınacaktır.

1.5.3.1. Ağ Siteleri

Sosyal ağ kurma siteleri genel olarak bireylerin profil oluşturması, fotoğraf paylaşımı, kendi ile ilgili bilgi paylaşma ve başkalarının bilgilerini görme imkanı görmek için kurulan web tabanlı etkinlik olarak tanımlamak mümkündür. Sosyal ağların dünya tarihçesi 1990'lı yıllara dayandırılmaktadır. Bunun ilk örneği 1995 yılında kurulmuş ClassMates.com eski okul arkadaşlarını bulmak için kullanılırken Matches.com ise yeni bir arkadaş bulmak için kullanılır. Ancak bu yıllardan sonra kurulan sosyal ağ siteleri etkili ve yaygın olamamıştır¹⁰⁵. Sosyal ağlardan en yaygın olarak, Myspace, LinkedIn, Bebo ve Facebook sayılabilir. İlk olarak Myspace, kullanıcıların oluşturdukları yazılarını, resimlerini ve videolarını arkadaşları ile paylaştıkları bir sosyal ağ platformudur. Myspace'nin popüler olmasının nedeni müzik servisi seçeneğidir. Bu seçenekte ünlü olmamış kişi ve gruplar ücretsiz olarak şarkılarını paylaşmasını sağlar¹⁰⁶. İkinci olarak iş dünyasında bireylerin iletişim kurmalarını sağlayarak verimli ve başarılı olmalarını sağlamak amacı ile 2003 yılında Reid Hoffman tarafından kurulan LinkedIn'dir¹⁰⁷.

Şekil 4: Dünyada LinkedIn Kullanımı



Kaynak: <https://dijilopedi.com/2019-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/> (05.03.2019)

¹⁰⁵ Ayan, 2016, s.302.

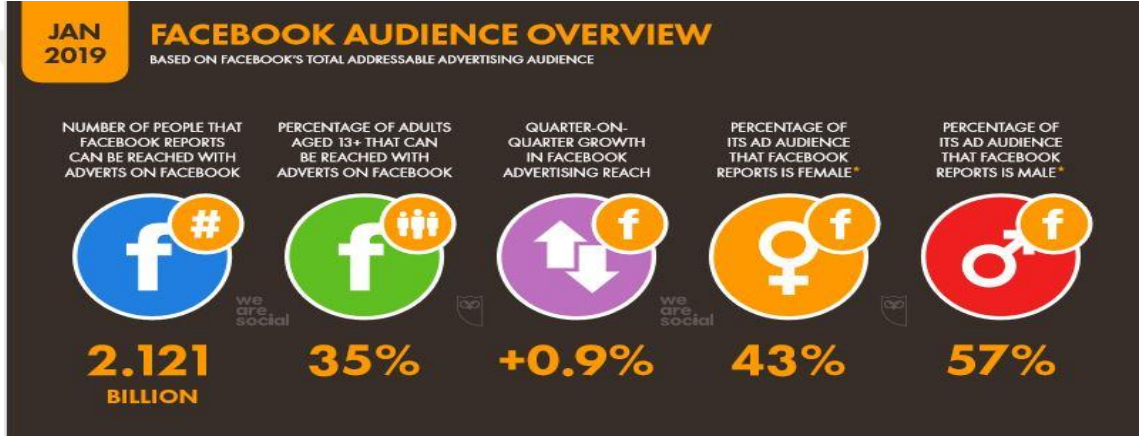
¹⁰⁶ <https://www.turkcebilgi.com/myspace> (23.03.2019)

¹⁰⁷ <https://blog.linkedin.com/> (23.03.2019)

Linkedin kullanıcılarına, yaptıkları işte uzman olmalarını sağlayarak, iş ilanlarına, haberlere ve içeriklere erişim imkânı gibi özellikleri vardır. LinkedIn, Şekil 4’de görüldüğü gibi 2018 yılında dünya genelinde 604,4 milyon kullanıcıya sahiptir. Cinsiyet dağılımına bakıldığında en fazla erkekler tarafından kullanılmaktadır.

Üçüncüsü ve en yaygın olanı facebooktur. İnsanların başka insanlarla iletişim kurmasını ve kurdukları bu iletişimle birlikte bilgi alışveriş yapmasını içeren sosyal ağ sitesidir. Bu site 4 Şubat 2004 yılında Harvard Üniversite’nde bulunan öğrencilerin kendi aralarında iletişim kurmasını amaçlayarak Mark Zuckerberg tarafından kurulmuştur.

Şekil 5:Dünyada Facebook Kullanımı



Kaynak: <https://dijilopedi.com/2019-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/> (05.03.2019)

Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi dünya genelinde facebook kullanımı 2018 yılında 2.121 milyon kişiye ulaşmıştır. Bunlardan %57’sini erkekler oluşturmaktadır.

1.5.3.2. Bloglar

Web günlüğü anlamına gelen weblolar kısaltılarak blog kavramına çevrilmiştir. Blog kişisel ilgi alanların çerçevesinde kişilerin günlük olarak düşüncelerini, gözlemlerini yazdıkları ve diğer kullanıcıların bunlara yorum eklediği web siteleridir. Bu siteler ilk olarak 1997 yılında John Barger tarafından kurulmuştur¹⁰⁸.

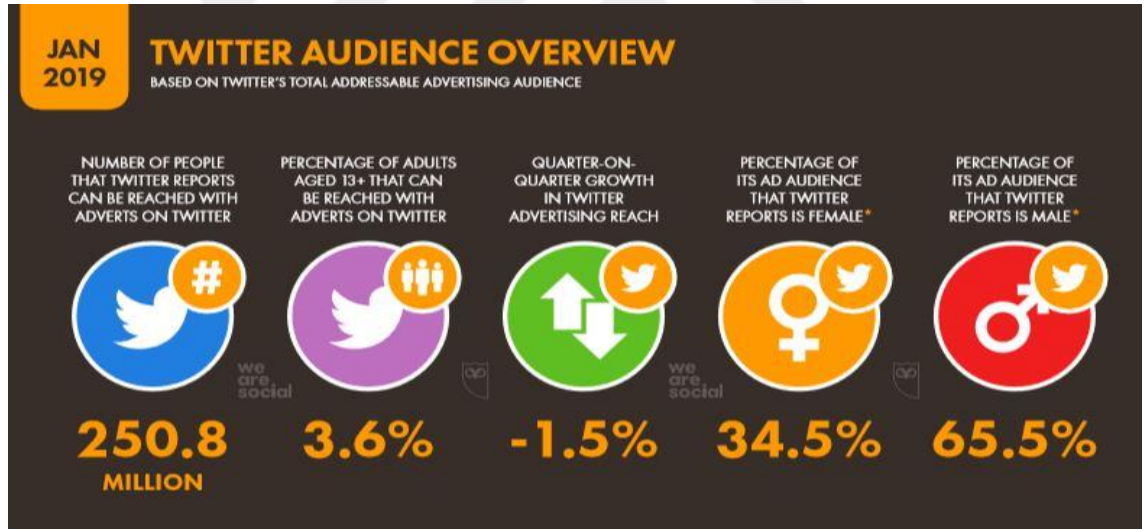
¹⁰⁸ Levent Eldeniz, *İkinci Medya Çağında İletişimin Rolü ve Web 2.0. İkinci Medya Çağında İnternet*, (Der. Filiz Aydoğan ve Aysen Akyüz), Alfa Yayınları, İstanbul, 2010, s.23.

Bireylerin yaptığı bilgi, makale, düşünce veya görüşlerinin paylaştıklarını içerdiği internet sayfalarıdır. Bunun yanı sıra buraya yazılan yazılar ve yorumları, puanları gibi özellikleri içeren bir sayfadır. Böyle bir sayfayı oluşturmak için kişinin belirli bilgi düzeyine sahip olması gerekir. Ancak bazı kişiler bu bilgilere sahip değildir. Bu nedenle bu blogları bireylere sunan kuruluşlar veya bireyler vardır¹⁰⁹. Genel olarak bloglar bilgi ve düşüncelerin paylaşıldığı bir ortamdır.

1.5.3.3. Mikrobloglar

Bu blog türü ise karakter sayısı sınırlı olan ve anlık olarak kişinin düşündüğünü ve başka kişilerin mesajlarını takip ettiği internet sitesidir. Bu blogun örneği ise plurk, jaiku ve twitterdir¹¹⁰. Bunlardan en yaygınları twitterdir. Kişilerin düşüncelerini ve yorumlarını anlık olarak paylaştığı site olan 2006 yılında 280 karakterli olarak Jack Dorsey tarafından kurulmuştur¹¹¹.

Şekil 6:Dünyada Twitter Kullanımı



Kaynak: <https://dijilopedi.com/2019-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/> (07.03.2019)

¹⁰⁹ Fatih Karcıoğlu ve Esat Kurt, Örgütsel İletişimin Etkinliği Açısından Kurumsal Bloglar ve Birkaç Kurumsal Buluşun İncelenmesi, s.3 <http://e-dergi.atauni.edu.tr/atauniiibd/article/view/1025002878> (04.04.2018)

¹¹⁰ Ayan, 2016, s. 335.

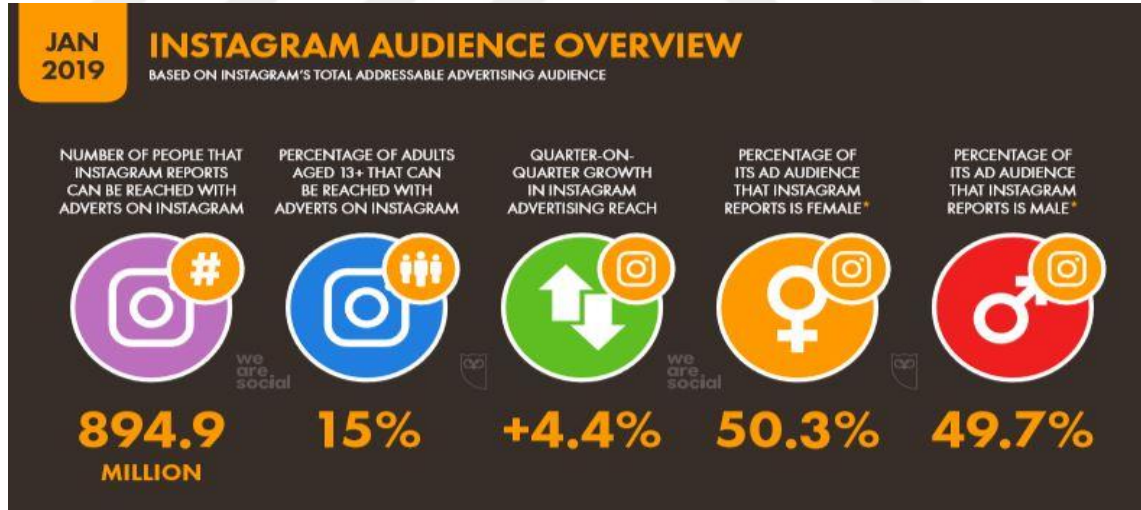
¹¹¹ Mehmet Korkmaz, "Sosyal Medya-Kamu Politikaları Etkileşimi Gezi Parkı Olayları Üzerine Bir Değerlendirme", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Ankara, 2014, s.19.

Şekil 6' da görüldüğü gibi dünya genelinde Twitter kullanımı 2018 yılında 250,8 milyon kişiye ulaşmıştır. Bunlardan %65'ni erkekler oluşturmaktadır.

1.5.3.4. İçerik Paylaşım Siteleri

İçerik paylaşım siteleri özel bir konu için bir araya getirilmiş paylaşımların yapıldığı yerdir¹¹². İçerik siteleri video içerik paylaşım siteleri ve resim paylaşım siteleri olarak ikiye ayrılır. İlk olarak videoların paylaşıldığı içerik siteleri ele alındığında en önemlisi Youtube'dur. Bir video barındırma sitesi olarak eski PayPal çalışanı olan Jawed Karim tarafından 15 Şubat 2005'te kurulmuştur. Bu site içerisinde kişiler amatör kliplerini, şarkılarını ve video filmlerini paylaşırlar. İkincisi ise resim paylaşım sitelerinden en yaygın olanı ise Instagram'dır. Bu resim paylaşım sitesi 5 Ekim 2010 tarihinde Kevin Systrom ve Mike Krieger tarafından kurulmuştur. Bu sitenin yaygın olmasının başlıca nedeni 11 fotoğraf filtresiyle çekilen fotoğrafları daha güzel hale getirmesi ve burada paylaşılan fotoğrafların başka bir sosyal ağ (facebook, twitter...) sitelerinde paylaşılmasıdır¹¹³.

Şekil 7: Dünyada Instagram Kullanımı



Kaynak: <https://dijilopedi.com/2019-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/>
(07.03.2019)

¹¹² Selçuk Karaman, Serkan Yıldırım ve Abdullatif Kaban, Öğrenme 2,0 yayınlıyor: Web 2,0 Uygulamalarına Eğitimde Kullanımına İlişkin Araştırma ve Sonuçları, s.36 http://inettr.org.tr/inetconf13/kitap/karaman_yildirim_inet08.pdf (04.04.2018)

¹¹³ <https://www.brandingturkiye.com/instagram-tarihi-instagram-nedir-nasil-kullanilir-ne-ise-yarar/>
(06.04.2019)

Şekil 7’de görüldüğü gibi dünya genelinde twitter kullanımı 894,9 milyon kişiye ulaşmıştır. Burada diğer sosyal ağlardan farklı olarak kadın ve erkek kullanımı aşağı yukarı birbirine eşittir.

1.5.3.5. Wiki ve Formlar

Kişinin gönüllülük esası üzerine bilgi sahibi olduğu konu üzerine verdiği bilgileri içeren web ansiklopedisi adı verilen sistemdir. Bunun en yaygınları Wikipedi ve wikimedia’dır.¹¹⁴. Wikinin yanında özel konuları çevrimiçi tartışma ortamı sağlayan formlardır. Bu formlar genellikle bir yönetici tarafından yönetilir. Bu yönetici formdaki içeriği beğenmezse değiştirme veya kaldırma hakkına sahiptir¹¹⁵.

¹¹⁴ Mahmut Sami İşlek, “*Sosyal Medyanın Tüketici Davranışlarına Etkileri: Türkiye’deki Sosyal Medyaların Üzerinde İnceleme*”, Karamanoğlu Mehmet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Karaman, 2012, s.42-43.

¹¹⁵ İşlek, 2012, s. 45.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL AĞLARIN SİYASAL KATILIMA ETKİSİ

Sosyal ağlar ve siyasal katılım, sosyal bilimlerde en çok araştırılan konulardan biridir. Siyasal katılım kavramı belirli dönemlerde değişim geçirmiştir. Bu değişimde en etkili olan teknolojinin gelişmesiyle insanlar için vazgeçilmez bir iletişim aracı olan sosyal ağlardır.

2.1. Sosyal Ağ ve Katılımın Önemi

Katılımcılık konusu, siyasal ve demokratik bağlamda her zaman önemli olmuştur. Benjamin Barber'ın güçlü demokrasisi, katılımcı demokrasinin belirgin bir şekilde modern şeklidir. Bu demokrasi anlayışı vatandaşlık açısından ise ortak davranış ve katılımcı kurumlar sayesinde ortak amaç ve karşılıklı eylemde bulunabilecek özerk bir vatandaş topluluğu fikrine dayanmaktadır. Böylelikle güçlü demokrasi uyumludur; çatışma politikasına, çoğulculuk sosyolojisine ve eylem ile özel ve kamusal alanların ayrılmasına bağlıdır ¹¹⁶.

Günümüzde sosyal ağlardan sivil ve siyasal katılımın kolaylaştırılması konusundaki potansiyelleri için övgüyle söz edilmiştir. Batıda demokrasinin karşılaştığı en zor sorunlardan birinin vatandaşların siyasete katılımındaki düşüş olduğu bir dönemde, bu potansiyel sosyal medya araçlarının parlamento dışı siyasi katılımı yeniden canlandırmaya yardımcı olacağı umudunu ortaya çıkmıştır. Böylelikle liberal vatandaşlığın hak ve yükümlülüklerinin ötesinde katılım (örneğin, oy kullanma) ulusal ve uluslararası düzeylerde demokratik hesap verebilirliği güçlendirmektedir¹¹⁷.

Sivil katılım ise medya çalışmaları ve siyaset biliminin kesişme noktasında, siyasi katılımın temel tartışmaları, sivil toplum aktörlerinin, kamuoyunda kaygı duyulan sorunları, liberal vatandaşlığın oy kullanma gibi hak ve yükümlülüklerinin ötesinde ele alma çabalarını yakalayan bir anlayışı savunmaktadır. Bu şekilde, bir yandan oylama gibi resmi katılım ile diğer yandan gönüllülük, aktivizm ve toplum odaklı girişimlere katılım

¹¹⁶ R. Barber Benjamin, Strong Democracy Participatory Politics For A New Age, University of California Press, Ltd. London, England, 2003, s.117.

¹¹⁷ Julie Uldam and Anne Vestergaard, Civic Engagement and Social Media Political Participation Beyond Protest Edited by Julie Uldam and Anne Vestergaard, Palgra ve Macmillan, 2015, s.32.

gibi sivil katılım arasında ayırım yapılabilir. Öyleyse, sivil katılım artık gelinen noktada siyasal ve sosyal meselelere bağlılık olarak anlaşılmaktadır.

Sosyal medya, sivil toplum aktörlerine egemen kamusal alana erişim imkânı sağlama potansiyeli nedeniyle önemlidir. Hatta artık, farklı sosyal medya platformlarında ve kolaylaştırdıkları kamusal alanlarda ne tür bir sivil katılım yapıldığı daha da önem kazanmaktadır.

2.2. Siyasal Katılıma Sosyal Ağların Etkisi

Siyasal katılım ve sosyal ağlar ilişkisi ile ilgili üniversite öğrencilerine yönelik olarak yapılan makale ve tez çalışmaları detaylı olarak incelenmiştir. Bu çalışmalardan ilki Cevat Özyurt'un Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Davranışları: 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri Balıkesir Örneği adlı çalışmasıdır. Bu çalışmada amaç üniversite öğrencilerinin siyasal katılım yapıları ve katılım düzeylerinin ne derece olduklarını ortaya koymaktır. Yazar yaptığı bu çalışmada 421 öğrenci üzerinde uygulama gerçekleştirmiş ve elde edilen sonuçlara göre üniversite öğrencilerinin yerel seçimlere katılımının genel seçimlere katılımından daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Bunun nedeni olarak ise öğrencilerin siyasete ilgili olmadıklarını değil de psikolojik olarak istemediklerini dile getirmiştir¹¹⁸.

Fatma Dilber'in Siyasal Katılımında Kitle İletişim Araçlarının Seçmenler Üzerine Etkisi: Karaman İli Seçmenler Üzerine Bir Alan Araştırma çalışması ise kitle iletişim araçlarının siyasal katılımı nasıl etkilediği ve hangi siyasal davranışına yön verdiğine yöneliktir. Bu nedenle, Karamanlıda yaşayan 703 seçmenle anket çalışması yapılmıştır. Yapılan bu anket sonucunda siyasal katılımda kitle iletişim yollarının etkisinin giderek arttığı görülmüş. Bunun nedeni siyasal iktidarı elde etme düşüncesine sahip siyasi partiler, seçmenlere düşüncelerini iletmek ve seçmenlerin düşüncelerini değiştirerek iktidarı elde etmek için kullandıkları bir araç olduğu görülmüştür¹¹⁹.

Mehmet Celal Gültekin'in Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Boyutlarının İncelenmesi: Mardin Örneği adlı araştırmaya bakıldığında öğrencilerin siyasal yaşama

¹¹⁸ Cevat Özyurt, "Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Davranışları:29 Mart 2009 Yerel Seçimleri Balıkesir Örneği", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:9, Sayı:33, Balıkesir, 2010, s. 290-320.

¹¹⁹ Fadime Dilber, "Siyasal Katılımda Kitle İletişim Araçlarının Seçmenler Üzerine Etkisi; Karaman İli Seçmenler Üzerine Bir Alan Araştırması", *E Journal Of New World Sciences Academy*, Sayı:7, Karaman, 2012, s.155-190.

katılım düzeylerinin yaşa, cinsiyete, sosyo-ekonomik etkinliklere göre ne derece farklılık göstereceğini ölçmektir. Bu nedenle araştırmacı 222 öğrenciye 41 soruluk anket yaparak çalışma sonucunda cinsiyete göre kadınlar erkeklere göre daha fazla siyasete katılırken, yaş aralığında ise 19-22 yaş arası katılım orta düzeyde olduğu görülmüş ve araştırmacı benzer çalışmalar ile karşılaştırıldığında Mardin Artuklu Üniversitesi öğrencilerin katılım türlerine göre Türkiye ortalamasından daha yüksek katılım olduğu görüldüğü dile getirmiştir¹²⁰.

Hamza Bahadır Eser'in İnternet ve Sosyal Ağların Siyasal Katılım Üzerine Etkisi: SDÜ Örneğinde ise internet ve sosyal ağların siyasal katılım üzerinde etkisi amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Bu araştırma Süleyman Demirel Üniversitesi 1050 öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir ve bu araştırma sonucunda üniversite öğrencilerin internet aracılığıyla sosyal ağları etki bir şekilde kullandıkları görülmüştür. Bu kullanımlar ise öğrencilerin siyasete ilgilerini artırarak siyasal katılımın gelişmesine katkı sağlamış olduğu sonucuna varılmıştır¹²¹.

Başka bir çalışma olan Ali Fuat Gökçe, İlbey Özdemir ve İbrahim Halil Ceylan adlı akademisyenlerin yaptığı Üniversite Öğrencilerin Siyasal Katılım Seviyesi: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneğinde ise demokrasinin bir ölçütü olan siyasal katılımında gençlerin yeri, önemi ve katılım derecelerini içeren araştırmadır. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin genel olarak pasif bir eğilim içinde oldukları görülmüştür. Bunun yanında başka sonuçlar ise öğrencilerin sistemin işleyişine karşı geliştirdikleri güvensizlik duygusu, siyasetin toplumsal sorunu çözücü bir araç olmayışı gibi nedenlerle siyasal katılım azdır. Araştırmacı bu durumun nedenini ise siyasal iktidarı oluşturan etmenlerin toplumdan değil de politik dinamiklere bağlı biçimde şekillenmiş olmasıdır¹²². Başka bir araştırmada ise üniversite öğrencilerinin üzerinde siyasal bilgilenmede sosyal ağların rolünün ne olduğunu ortaya çıkarmak için yapılan çalışmadır. Bu çalışmada Selçuk Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Karatay Üniversitesi, Mevlana Üniversitesindeki 400

¹²⁰ Mehmet Celal Gültekin, “Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Yaşama Katılım Boyutlarının İncelenmesi; Mardin Örneği”, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl:10, Sayı:2017, s.1559-1580.

¹²¹ Hamza Bahadır Eser, “İnternet ve Sosyal Ağların Siyasal Katılım Üzerine Etkisi: SDÜ Örneği”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:7, Sayı:12, Burdur, 2015, s.197-219 .

¹²² Ali Fuat Gökçe, İlbey Özdemir, İbrahim Halil Ceylan, “Üniversite Öğrencilerin Siyasal Katılım Seviyesi: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:27, Isparta, 2016, s.289-319.

öğrenciden oluşmuştur. Bu araştırma sonucunda ise sosyal medyanın siyasal bilgilendirme türlerini giderek etkilediği görülmüştür¹²³.

Öğrenciler üzerine yapılan başka bir çalışma olan Osman Metin'in Sosyal Medyanın Siyasal Toplumsallaşmaya Etkileri: Bir Alan Araştırması adlı araştırmanın amacı ise sosyal medyanın siyasal toplumsallaşma sürecinde etkileri ele alınarak 1277 öğrenci üzerinde araştırma yapılmıştır. Yapılan bu anket sonucunda teknolojinin hızla gelişerek toplumun her alanına girdiği gibi siyasal toplumsallaşmasında oluşmasına etkili olduğu anlaşılmıştır¹²⁴. Bunlardan başka siyasal katılım ve sosyal ağ maceraları arasındaki ilişkiyi demokrasinin gelişimi olan siyasal katılımı sağlayan üniversitede öğrenci üzerine yapılan çalışmada gençlerin büyük bir çoğunluğu sosyal ağ kullanmaktadır. Kullanımda gençler Facebook ve Twitter'ı siyasal bilgilendirme için kullanırken Instagramı ise siyasal bilgilendirme amacı ile kullanmaktadırlar. Sosyal ağları aktif kullanan öğrencilerin bir partinin sayfasını takip etme ve içerik paylaşma yaptıkları görülmüştür. Ancak sosyal ağların siyasal katılım için tek başına yeterli olmadığı görülmüştür. Çünkü siyasal katılımında aile, aile yakınları, parti ve adayların düşünce ve davranışları önemlidir¹²⁵.

Bunların yanı sıra yazar Kars tarafından yapılan çalışmada siyasal katılım ile sosyal medya ilişkisine dair şu örneği vermiştir: Kars bu ilişkiye en iyi örneğin siyasal katılımın az olduğu dönemler olarak kabul ettiği 1960 ve 1980 yılları arasında kullanılan seçim faaliyetleri olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca bu dönemde siyasal katılımın az olmasının nedeni bu yılların Türkiye'de darbe yılları olmasıdır. Yazar bu dönemde seçim kampanyalarında yol ve su vaatlerinin ön planda olduğunu, bunun nedeninin de vatandaşların su ve yol sıkıntısı çekmesi olduğunu belirtmiştir. Siyasi partiler sosyal ağlardan olan radyo ve hoparlör araçları ile bu vaatlerini ilan etmeye başlamışlardır. Bu vaatlerin arasında günümüzde de hala hatırlanan ve o dönemde Cumhuriyet Halk Partisi'nin seçimi kazanmasını sağlayan ve parti başkanı Bülent Ecevit tarafından

¹²³ Şükrü Balcı, Zülfikar Damlapırcık, Tuğçe Esin Pınarbaşı, Fatma Kübra Astam, Siyasal Bilgilendirme Medyanın Rolü ve Etkinliği: Üniversite Öğrencileri Araştırması, *The Journal Of Academic Social Science Studies*, Sayı:53, 2016, s.111-126.

¹²⁴ Osman Metin, Sosyal Medyanın Siyasal Toplumsallaşmaya Etkileri: Bir Alan Araştırması, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:18, Sayı:2, Afyon, 2016, s.221-267.

¹²⁵ Burçin Görgülü, *Gençlerin Siyasal Katılım Sürecinde Sosyal Medyanın Rolü*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2018, s.65-108.

geliştirilen “ Toprak işleyin, su kullanın” söylemidir¹²⁶. Yukarıda Türkiye’de siyasal katılım ve sosyal ağlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için yapılan çalışmadan kısaca bahsedilmiştir. Ancak bu ilişkinin daha iyi anlaşılması için yeterli değildir. Bu nedenle aşağıda dünyada siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkisini ortaya koymak için yapılan önemli çalışmalardan bahsetmek bu ilişkinin daha iyi anlaşılmasına yarar sağlayacaktır.

Valenzuela, Park ve Kee tarafından 2603 internet kullanıcısı olan öğrencilerin facebook kullanımları üzerine araştırma yapılmıştır. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin yaşları, sosyal güveni ile siyasal katılım arasında doğrudan bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur¹²⁷.

Koreli gençler üzerine Kim ve Kim tarafından yeni ve eski sosyal ağların siyasal katılımı üzerine etkisini ortaya koymak için çalışma yapılmıştır. Çalışma sonucunda gençlerin siyasal katılım konusunda hem yeni hem de eski sosyal ağları kullandıkları görülmüştür. Ama gençlerin siyasal katılımında en etkili olan sosyal ağ aracı internettir. İnternet kullanımının gençlerin siyasal ilgi, siyasal bilgi, konuşmalar ve siyasal katılım ile doğru orantıda bir ilişkisi olduğu sonucu elde edilmiştir¹²⁸.

Lewis tarafından blog kullananların çevrimiçi olmalarının siyasal katılıma etkisi üzerine bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada çevrimiçi blog kullananların çevrimdışı blog kullananlardan fazla olarak ülkede yaşanan siyasal olayları takip edip oy kullandıkları ve bununla siyasal katılımı artırdığı sonucuna varılmıştır¹²⁹.

Siyasal katılım ve sosyal ağ arasındaki ilişkiyi direkt olarak ortaya koymak için Skorice ve Poor tarafından yapılan çalışmada araştırmacılar siyasal katılım, aile ve sosyal ağ arasında pozitif yani doğrudan bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır. Ancak araştırmanın asıl önemli sonucu diğerlerinden farklı olarak geleneksel sosyal ağ

¹²⁶ Neşe Kars, *Televizyon Programı Yapalı Herkes İzlesin*, Bası Yok, Derin Yayınları, İstanbul, 2003, s.2-5.

¹²⁷ S.Valenzuela,N.Park.K.F.Kee, Lenssons Form Facebook:The Effect of Social Network Sites on College Students, Social Capital, 9th International Symposium on Online Journalism, Austin-Texas, 2008, s.121

¹²⁸ Kim ve Kim,New and Old Media Uses and Political Engagement Among Korean Adolescents,Asian Journal of Communication, 2007, s.342.

¹²⁹ M. Lewis, A Hierarchical Regression Analysis Of The Relationship Between Blog Reading, Online Political Activity, and Voting During ThePresidential Campaign, Dissertation Prepared For The Degree Of Doctor Of Philosophy, 2010, s.342-353.

kullanımın yeni sosyal ağlardan olan internet ve facebook kullanımından daha fazla siyasal katılımı etkilediğidir¹³⁰.

Bireyin sosyallik düzeyi ile siyasal katılımında sosyal ağların etkisi üzerine 2012 yılında Evans ve Ulbig tarafından bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada ise bireyin sosyal ağları çevrimiçi veya çevrimdışı kullandığı sosyallik düzeyi, bireyin ülkede ve dünyada meydana gelen siyasi olaylar ve siyasi aktivitelere katılmasına aşırı derecede etki etmesi sonucunda siyasal katılımında artış olduğu görülmüştür. Bunun yanında çalışmada kişinin günlük sosyallik düzeyinin değil de sosyal ağlarda çevrimiçi olmasının siyasal katılımına daha fazla etki ettiği bulgusuna ulaşılmıştır¹³¹.

Warnen ve arkadaşları sosyal ağlardaki bilgi edinme araçlarının bireyi nasıl ve ne şekilde etkilediği yönünde araştırma yapmışlardır. Bu etkileme sonucunda bireyin siyasal katılımında nasıl olduğu üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak insanların sosyal ağlarda kendilerine güvenli bir ortam bularak ülkede olan siyasi olaylar karşısında bilgi almalarının siyasal katılımı artırdığı bulgusuna varılmıştır. Ayrıca çalışma sonucunda genel olarak sosyal ağların siyasal katılımı arttırmada giderek en önemli araç haline geldiği gözlenmiştir¹³².

Wolton ise diğerlerinden farklı olarak siyasal iletişim ve sosyal ağ arasındaki ilişkiden yola çıkarak siyasal katılımında sosyal ağ etkisine yönelik bir çalışma yapmıştır. O'na göre siyasal iletişim olmazsa olmaz üç unsuru vardır. Bunlar ikna, işbirliği ve uzlaşmadır. Bu üç unsuru sağlayan partiler rakiplerine karşı elde etmek istedikleri iktidara daha çabuk ulaşabilmektedir. Siyasette iletişim zamanla genişleyerek siyasal katılım için önemli hale gelmiştir. İletişim siyasette önceleri siyasetçilerin halkı etkilemek için kullandığı bir araç iken, sonraları ise iletişimde gelişmelerin artması ile partiler için halkın siyasete katılmasını sağlayarak oy oranlarını artırıp iktidar olma yolunda kullandığı bir araç haline almıştır. Bu gelişmeler ışığında siyasetteki iletişim kavramı genişleyerek sosyal ağ ve siyasal katılımın temellerinin atıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Sosyal ağların kamuoyu

¹³⁰ Skoric, Marko M.- Poor, Nathaniel, Youth Engagement in Singapore: The Interplay of Social and Traditional Media, Journal of Broadcasting and Electronic Media, 2013, s.187.

¹³¹ Evans, Heather. K.-Ulbig, Stacy, Social Butterflies and Politics: Exploring the Link Between Sociability and Political Engagement, Online and Off, Journal of Information Technology & Politics, 2012, s.409.

¹³² R.Benjamin Warner, SarahMcGowen, JoshuaHawthorne, Limbaugh's Social Media Nightmare: Facebook and Twitter as Spaces for Political Action, Journal of Radio & Audio Media, 2012, s.269-270.

yoklama, afişler, seçim kampanyaları gibi işlemleri yaparak siyasal katılıma doğrudan katkı sağladığı sonucuna varılmıştır¹³³.

Siyasal pazarlamada sosyal ağların etkisinde siyasal katılımın yerinin ne olduğuna yönelik yapılan çalışmalar sonucunda da siyasal pazarlamada en etki yollardan biri olan seçim kampanyalarında sosyal ağlarında kullanılması ile bireyin siyasi davranışlarına etki ettiği görülmüştür. Seçim kampanyalarını ustaca kullanan partilerin seçmenleri etkileyip rakiplerini geçerek iktidarı daha çabuk elde ettikleri görülmüştür¹³⁴.

Fukuyama'ya göre siyasal katılımı artıran en önemli araç sosyal ağlardır. O'na göre sosyal ağlar siyasal anlamda haber alma özelliği taşıyan olgu ve oluşumlarla birey ile kamu arasında hizmet sunan bir aracıdır. Bu nedenle sosyal ağlar iktidardaki kişilerin aldıkları ve alacağı kararları vatandaşa sunar. Bunu gerçekleştirirken bir taraftan da vatandaşın istek ve şikayetlerini iktidara ulaştırır¹³⁵. Kısaca siyasal katılımın sosyal ağların bütün türleri ile doğrudan bir ilişkisi vardır.

Gündemlerin Üçlü Modeli adlı çalışması ile Watson siyasal katılımı içeren kamu gündemi için sosyal ağ gündemi, siyasi gündem ve kurumsal gündemin bir ilişki içinde olması gerektiğini dile getirmiştir. Siyasal katılımı içeren kamu gündeminin belirlenip bireylerin bu gündeme etkili katılarak siyasal katılımı artırması bahsedilen üç gündemin etkili bir şekilde kullanılması ile olmaktadır. Çünkü herhangi birisi olmazsa katılımın beklenenden az olacağı varsayılmaktadır. Örneğin siyasal gündem ile sosyal ağ gündemi aktif iken kurumsal gündemin pasif olması bir katılım sağlamaz¹³⁶.

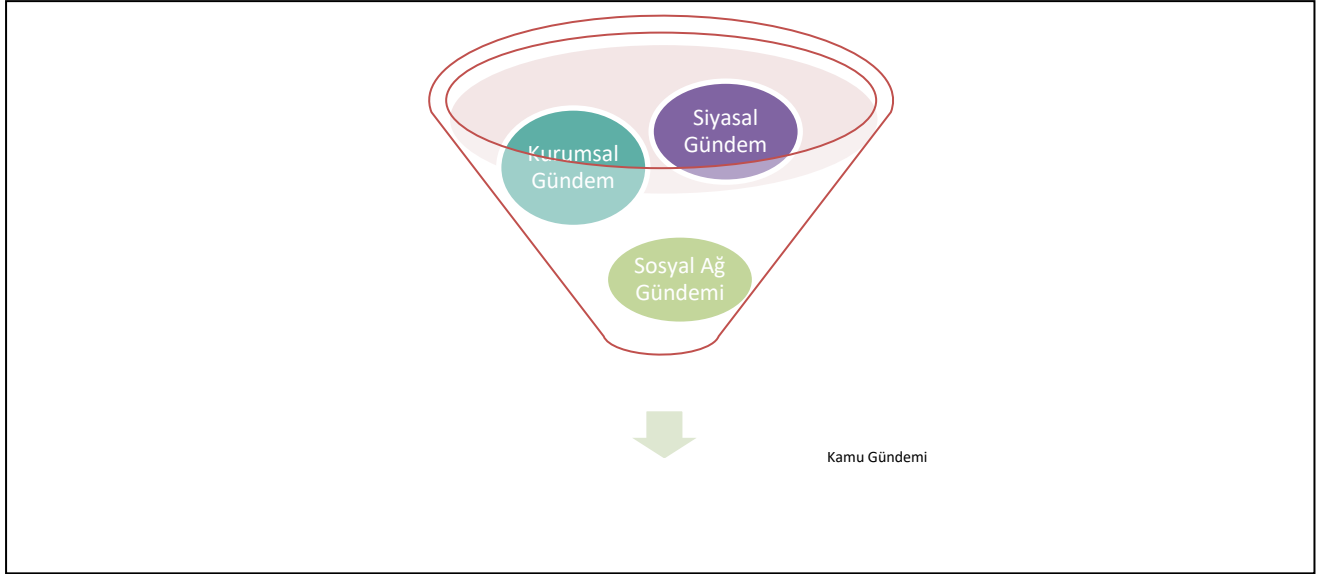
¹³³ D. Wolton, Political Communication: The Construction Of A Model, European Journal Of Communication, 1991, s.43.

¹³⁴ A. Clarke, Highlights and Action Replays: Ideology, Sport and Media, Cambridge University, 1995, s.43.

¹³⁵F.Fukuyama, Büyük Çözülme, İnsanın Doğası ve Toplumsal Düzenin Yeniden Oluşması, Çev.: Zeynep Avcı, Aslı Telli Aydemir, İstanbul, Basım Yok, Sabah Yayınları, 2000, s.157-163.

¹³⁶James Watson, Media Communication, London: MacMillian Pres, 1998, s.115.

Şekil 8: Siyasal Gündem, Kurumsal Gündem, Sosyal Ağ Gündemi ve Kamu Gündemi Arasındaki İlişki



Kaynak: Watson,1998, s.116 .

Yukarıdaki şekilde yer alan modele bakıldığında siyasal katılımı, kurumsal gündem, sosyal ağdaki gündemler etkili olmaktadır. Sonuç olarak siyasal katılım ile sosyal ağ arasında hem doğrudan hem de dolaylı olarak bir ilişki vardır.

Başka bir siyasal iletişim uzmanı olan Dick Morris siyasal katılım ile sosyal ağlar arasındaki ilişki üzerine araştırma yapmıştır. Bu araştırma Devran tarafından aktarılmıştır. Morris'e göre sosyal ağ ile oluşan yeni ağ yapının etkisi bağlamında kullanılan seçim kampanyalarının siyasal katılımı etki edeceği dile getirilmiştir. Bu görüş üç başlık altında özetlenebilir¹³⁷:

- Sosyal ağ aracından biri olan internet, vatandaşa daha çeşitli imkanlar sağladığı için seçime katılım artar bu da siyasal katılımı artırır.
- Siyasette kamusal platform olarak kabul edilen geleneksel ağlardan yeni sosyal ağlara kayarak daha yaygın demokrasiyi teşvik eder.
- Sosyal ağların kullanılması seçim kampanyalarının daha düşük bütçelerle gerçekleştirilmesine katkı sağlar. Çünkü partiler ve adaylar arasındaki mesajlar internet üzerinden hızlı ve az maliyetli olarak ülke genelinde ulaştırılabilir.

¹³⁷ Yusuf Devran, *Seçim Kampanyalarında Geleneksel Medya, İnternet ve Sosyal Medyanın Kullanımı*, Basım Yok, Başlık Yayınları, İstanbul, 2011, s.11.

Siyasal katılım ile sosyal ağ arasındaki ilişki için araştırmaların yoğunlaştığı diğer alan ise siyasal katılımın bir çeşidi olan seçim kampanyalarına yeni sosyal ağların etkisidir. Bu araştırma sonucunda yeni sosyal ağların seçim kampanyalarına etki etmektedir. Ward ve Gibson bu etkiyi beş başlığa ayırmıştır. Bunlar: Ağ oluşturma, bilgi sağlama, harekete geçirme ve katılım, geleneksel ağları yenileme yeteneği ve hedef kitleye yönelik dar alanda yayıncılıktır. Bu ayırım kısaca şu şekilde özetlenebilir¹³⁸:

Ağ oluşturma: Siyasi partiler kendi içinde iç ve dış iletişimi gerçekleştirmek için internet kullanırlar. İç iletişim seçmen kuruluşlar, politikacılar, baskı grupları ve partinin kendi iç grupları arasındaki iletişimidir. Dış iletişim ise parti ve diğer gruplar arasında yani parti ve aile, okul, kamu kurumu gibi bireyin yer aldığı bütün çevredir.

Bilgi sağlama: Yeni sosyal ağların bilgi sağlama geleneksel ağlardan daha hızlıdır. Bu özellik iktidarı elde etmek isteyen parti için çok önemlidir. Çünkü parti yeni sosyal ağları vatandaşa kendi görüşleri hakkında bilgi paylaşmak için kullandıkları bir araçtır.

Harekete geçirme ve katılım: Sosyal ağların katılımı etmek için kullanılan en önemli araçtır. Bu nedenle partiler iktidara geçmek için seçmenleri harekete geçirerek katılımı arttırmak için sosyal ağları kullanmalıdırlar. Çünkü sosyal ağlar seçmeni harekete geçirmek için ucuz ve verimli bir yoldur. Siyasi partiler sosyal ağlarda çevrimiçi olan vatandaşları kendilerine katılmasını sağlayıp üyelerini ve bağışlarını arttırabilirler. Bunların sonucunda harekete geçen seçmenin siyasal katılımı artar¹³⁹.

Hedef kitleye yönelik dar alan yayıncılığı: Partilerin geniş bilgilerini seçmenlere iletmesi için ucuz, hızlı ve kolay bir sistem kullanmasıdır. Bu sistem eskiden geleneksel sosyal ağ iken yerini yeni sosyal ağlara bırakmıştır. Bunun nedeni ise geleneksel sosyal ağların büyük yapılarda bilgileri ulaştırmaları hem pahalı hem de çok yavaş gerçekleşmektedir. Bunu gören partiler rakiplerini geride bırakmak için yeni ortaya çıkan sosyal ağları kullanarak geleneksel sosyal ağlardaki bu eksikliği gidererek iktidara daha kolay ulaşabilirler.

Geleneksel sosyal ağları yenileme yeteneği: Siyasi partiler seçmenleri ile direk iletişime geçmek ve seçmenlerden kendilerine yapılan dönüşlere hızlı ve etkili cevap vermek

¹³⁸ R. Gibson, M. Margolis, D. Resnick ve S. Ward, Election Campaigning on the WWW in the US and UK: A Comparative Analysis, Party Politics, 2001, s.39-40.

¹³⁹ Gibson, Ward, 2001, s. 39.

isterler. Ancak geleneksel ağlar buna pek imkan tanımaz. Bu nedenle partiler bütçeleri yetiyorsa yeni ortaya çıkan sosyal ağları kullanacak ya da geleneksel ağları sosyal ağlara bakarak yenilemeye çalışacaklardır¹⁴⁰.

Bazı araştırmacılar yapılan çalışmaların kısa süreli olduğu için sosyal ağlar ile siyasal katılım arasında pozitif bir ilişki olup olmadığının hemen ortaya çıkamayacağını dile getirirler. Çünkü bu ilişkinin iyi anlaşılması için araştırmanın devamlı ve uzun yıllarda yapılması daha iyi ve sağlam veriler sağlayacaktır. Örneğin sosyal araştırmacı lan Anes sosyal ağ ile siyasal katılım arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için 12 yıllık bir çalışma gerçekleştirmiştir. Uzun yıllar sonra yapılan bu çalışma sonucunda sosyal ağların siyasal konular hakkında bilgi edinme yöntemi olarak kullanılması siyasal katılımın altı göstergesinden olan oy kullanma, partinin çalışmalarına katılma, parti amblemi taşıma, partiye bağışta buluna, parti mitinglerine katılma ve başkalarını partinin görüşü yönünde etkileme özelliği ile sosyal ağlar arasında sürekli ve pozitif bir ilişki vardır. Bu da sosyal ağlarla siyasal katılım arasında sürekli ve pozitif bir ilişkiyi doğurmaktadır¹⁴¹.

Siyasal katılımın olmazsa olmazı olan demokrasi ile sosyal ağlardan biri olan internet ile arasındaki ilişkiyi açıklamak için Lutz ve arkadaşları araştırma yapmışlardır. Bu araştıra sonucunda internet ile demokrasi arasındaki ilişkiyi sistemli bir biçimde açıklamışlardır. Bu çalışmada genel olarak ikisi arasındaki ilişki üç yaklaşım ile açıklanmıştır. Bunlar iyimserlik, kötümserlik ve gerçekliktir¹⁴². İyimserlik yaklaşımı genel olarak internet üzerine yazılar yazan Rheingold çalışmalarından beslenmektedirler. Bu yaklaşıma göre sosyal ağ aracı olan internetin vatandaşların siyasal katılıma teşvik ederek demokrasiyi artırdığıdır¹⁴³. Kötümser yaklaşımda ise iyimser bakışın tam tersi olarak interneti eleştirmişlerdir. Ancak eleştirilerden en çok en çok dikkat çekenleri biri siyasal katılıma ayrılan zamanın internette geçirilerek katılımı azalttığıdır¹⁴⁴. Diğeri ise interneti kullananlar ve kullanmayanlar arasında aşırı bir fark olduğu için siyasal

¹⁴⁰ Gibson, Ward, 2001, s. 40.

¹⁴¹ Bruce Bimber, Lauren Copeland, Digital Media and Traditional Political Participation Over Time in the U.S., *Journal of Information Technology & Politics*, 2013, s.151.

¹⁴² C. Lutz C. P. Hoffmann, ve M. Meckel, Beyond just politics: A Systematic Literature Review on Online Participation, *First Monday*, 2014, s.111.

¹⁴³ H. Rheingold, *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*. Harper Collins, 1994, s.124.

¹⁴⁴ R.D. Putnam, *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*, New York: Simon & Schuster, s.322.

katılımda tam olarak sağlanamamaktadır¹⁴⁵. Gerçekçi yaklaşıma göre ise internet onu kullananlar tarafından şekillendiği için siyasal katılımda bu kullanıcılar tarafından şekillenmektedir¹⁴⁶.

Siyasetçiler için kamunun gündemini belirlemek önemlidir. Bunu sağlamak için ise sosyal ağ en etkili araçtır. Bu nedenle Castells sosyal ağın bu etkisini şu şekilde açıklamıştır: Toplumdaki değişim için uğraşan kişiler bu değişim için ana etken olan sosyal ağ akımını kamu gündemini etkilemek için kullanırlar. Politikacılar ise kendi ve partilerin düşüncelerini yaymak için toplumu değiştirmek isteyen kesimler gibi sosyal ağları kullanırlar. Bu da siyasal katılım ile sosyal ağ arasındaki ilişkiyi ortaya koyar¹⁴⁷.

Vedel yeni sosyal ağların siyasal katılımda sağladığı fayda üzerine bir çalışma yapmıştır. Vedel'e göre sosyal ağ ile bireylerin çok büyük hızlı ve gerçek bilgiye ulaşabilmeleri siyasal katılım açısından önemli değişimlere yol açabilmektedir. O'na göre bilgi edinmiş vatandaşların siyasal katılımda daha etkili olabileceğidir. Çünkü sınırlı sayıda bilgi alan pasif bir vatandaş yerine istedikleri zaman istedikleri bilgiye ulaşabilen vatandaşın siyasal olaylar hakkında daha çabuk karar verip katılımı sağlayabilmesi mümkündür¹⁴⁸.

Tablo 3: Yeni Sosyal Ağların Siyasal Katılım Üzerine Etkisi

Yeni Sosyal Ağ Özellikleri	Siyasal Katılma Etkisi
Yüksek üretim az maliyet	Partilerin, liderlerin ve seçmenin her bilgiye hemen ulaşması
Herhangi bir iletişim gönderici ile alıcı arasındaki direk bağlantı	Yönetici ile yönetilen arasında direk iletişim
Alıcıların iletişim seçimleri	Seçmenlerin istediği yönde seçim kampanyaları
Bilgi hızı	Her konuda hızlı, sürekli ve güncel bilgiler

¹⁴⁵ P. Norris, Digital Divide: Civic Engagement, Information Poverty, and the Internet Worldwide. Cambridge: Cambridge University Press, 2001, s.123.

¹⁴⁶ B. Bimber, Information and Political Engagement in America: The Search for Effects of Information Technology at the Individual Level. Political Research Quarterly, 2001, s.53-67.

¹⁴⁷ M.Castells, Ağ Toplumunda İletişim, İktidar ve Karşı İktidar. Yeni Medya Üzerine, Antalya: Akdeniz Üniversitesi İletişim Araştırma ve Uygulama Merkezi, 2012, s.29.

¹⁴⁸ T.Vedel, Political Communication In The Age Of The Internet Political Communication In A New Era A Cross-National Perspective, New York: Routledge, 2005, s.42-43.

Geri besleme yeteneği	Partilerin yapmış olduğu seçim kampanyasının seçmenlerden olumlu olumsuz geri dönüşümü
Belirli merkeze bağlı değil	Belirli bir alana bağlı olmaması
Dünya genelinde	Dünya genelinde çeşitli bilgi kaynağı

Kaynak: Verbel, 2005, s. 42.

Literatür taramasında incelediğimiz son çalışma ise Lilleker ve arkadaşları siyasal katılımıda kullanılan yeni sosyal ağlardan olan web 1.0 ve web 2.0 üzerine yaptıkları çalışmadır. Bu çalışma sonucunda web 1.0 ve web 2.0'nın etkileme özellikleri etkileşim, bilgi edinme, birleştirme, teknik derinlik ve harekete geçirme olarak ayrılmıştır¹⁴⁹.

Birleştirme: Yeni sosyal ağ özelliklerinin geçmiş ve geleceği bir araya getirmesidir. Bu da siyasetçiler açısından geçmişte yapılan hatalardan ders çıkararak seçmenleri daha iyi ikna etmesine yardım eder.

Bilgilendirme: Kendilerini takip eden ve kendi takip etme potansiyeline sahip olan seçmenlere bilgi vermek için partiler yeni sosyal ağları kullanırlar. Bu da seçmene gösterir ki partilerin onları önemsemediği ve onları takip edip sürekli yanında olduğu izlenimini verir. Seçimde siyasal yapıya güvenip katılım sağlar.

Etkileşim: Yeni sosyal ağları kullan kişilerin birbirini etkilemesini sağlar. Siyasal açıdan baktığımızda ise vatandaşı etkileyip siyasal katılımı artırmak isteyen bir parti için vazgeçilmez bir araçtır.

Teknik Derinlik: Yeni sosyal ağların siyasal yapıda ne kadar çok kullanıldığı onun teknik derinliğiyle ilgilidir. Bu da parti üyelerinin fazla olup sosyal ağları kullanması diğer partilere fark atarak siyasal katılımı artırmasına yardımcı olur.

Harekete Geçirme: Partilerin yeni sosyal ağları kullanarak kendi düşüncesi çerçevesinde insanları harekete geçirerek kendilerine hem maddi hem de manevi destek sağlarlar. Buna Hedrick Obama'nın seçim kampanyasını örnek vererek açıklamıştır. O'na göre Obama tüm seçim kampanyası boyunca umut, değişim vb. sloganları kullanmıştır. Ayrıca sosyal

¹⁴⁹ D. Lilleker, G. Koc- K. Michalska, E. Schweitzer, J. Jacunski, M. Jackson ve T. Vedel, Informing, Engaging, Mobilizing or Interacting: Searching For a European Model of Web Campaigning. European Journal of Communication, 2011, s.195-213.

ağlarda kullandığı görselleri ve yazıları farklı renklerde vurgu yapıp insanların daima arkasında olduğunu düşündürmek için insanların kendisinin arkasında olduğu fotoğraflar paylaşmış. Bu çalışmaların yanında sosyal ağlarda yaptığı etkinlikler ona yüklü bir miktarda bağış toplamasını ve partisine gönüllü olarak katılımı artırmıştır. Bu gelişeler sonucunda sosyal ağları en iyi şekilde kullanan Obama seçimleri kazanarak başkan olmuştur. Yani sosyal ağlar siyasal katılımı her yönden ve doğrudan etkilemektedir¹⁵⁰.

Şekil 9: Obama'nın Kullandığı Seçim Kampanyaları



Sonuç olarak yapılan çalışmalarda da görüldüğü gibi sosyal ağları kullanan kişilerin siyasal katılımına etkisinin gün geçtikçe arttığı ve aralarında ilişki olduğu ortadadır

2.3. Siyasal Pazarlama Uygulamasında Sosyal Ağlar

Siyasal pazarlama uygulamasında sosyal ağlar ilişkisine değinmeden önce siyasal pazarlamanın tanımı, gelişimi, amacı özellikleri üzerine kısa değinilerek aralarındaki ilişki daha kolay anlaşılacağı düşünülecektir.

Siyasal pazarlama ilk olarak Kelley tarafından 1956 yılında kullanıldığı birkaç araştırmacı tarafından dile getirilmiştir. 1985 yılında Amerikan Pazarlama Derneği kullandıkları fikirler kelimesine pazarlama kelimesini ekleyerek siyasal pazarlama kavramını kullanmaya başlamışlardır¹⁵¹. Bu nedenle fikirler politikacılar, pazarlamacılar ve seçmen olarak halk arasındaki değişim çemberidir. Bu gelişmeler ile başlayan siyasal pazarlama kavramının tanımlanması hem gelişimini içerir hem de kavramsal olarak anlamı hakkında bilgi verir. Bu nedenle siyasal pazarlama hakkında yapılan tanımlar ise;

¹⁵⁰J. Hendricks, Communicator-in-Chief: How Barack Obama Used New Media Technology To Win The White House, Columbia University, 2010, s.101-110.

¹⁵¹ Gül G. Bayraktaroğlu; "Politik Yaşamda Pazarlama Yaklaşımları", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Isparta, 2002, s.160.

1972 yılında Kotler siyasal pazarlamayı, ülkedeki siyasi örgüt yapıları tarafından vatandaşların ihtiyaçları için hizmetleri belirlemeyerek içindeki kurumun tanımlanması amacı güden her türlü faaliyetlerdir¹⁵². 1976 yılında Shama; siyasal pazarlamayı, seçim için aday olan siyasilerin düşüncelerini seçmenlere aktararak kendisini desteklemelerini sağlayan süre olarak tanımlamıştır¹⁵³. 1992 yılında siyasal pazarlamayı Bongrand; Bir seçim içinde adayın seçmenleri tarafından tanınmasını sağlayacak, rakiplerini bertaraf etmesine yardımcı olacak, az para ve araçlarla yürüteceği kampanyaları kazanarak gerekli oy sayısını elde etmek için kullanılan her türlü araçlardır¹⁵⁴.

1996 yılında ise Lock ve arkadaşı Harris, siyasal pazarlamayı ağlar ve partilerin var olan kaynaklar aracılığıyla halkla iletişim kurma süresi olarak tanımlamışlardır¹⁵⁵. 1997 yılında ise siyasal pazarlama Wring'e göre siyasi partilerin amaçları için seçmenlerin ihtiyaçlarını belirlemeye yarayacak ve kendi düşüncelerini dile getirerek rakibini geçmesine olanak veren sistemdir¹⁵⁶. 1999 yılında ise Scammell siyasal pazarlamayı halkın ihtiyaçlarını belirleyip, liderlerin bu ihtiyaçlara yönelik politika belirlemesine yarayan araçlar bütünüdür¹⁵⁷. 200 yılında Less ve Marshment siyasal pazarlama için pazarlama tekniklerini geliştirerek uygulamışlardır¹⁵⁸.

2001 yılında ise O'Cass ve O'Shaughnessy'in siyasal pazarlama konusunda yaptıkları tanımlar vardır. O'Cass'a göre siyasal pazarlamayı siyasal bir olay ve eylem hakkında seçmenler ile arasındaki karşılıklı ilişkiyi geliştirip, amaçladığı hedeflerine ulaşmak için kullandığı planlı bir seçim sistemidir. O'Shaughnessy siyasal pazarlamayı siyasi partiler için çıkarları sağlamak için seçmenlerle kurduğu uzun vadeli ilişki süreci olarak tanımlamıştır¹⁵⁹.

¹⁵² Belgin Tura; “*Siyasal Pazarlamada Kullanılan Tutundurma Araçlarına Üniversite Öğrencilerinin İlgisi Üzerine Bir Araştırma*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İşletme Eğitimi Bilim Dalı, Ankara, 2006, s.6.

¹⁵³ Tura, 2006, s.6.

¹⁵⁴ Tura, 2006, s.7.

¹⁵⁵ Fatma Arslan, “*Siyasal Pazarlama İletişiminde Sosyal Medya Kullanımı: 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı Seçimi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Ana Bilim Dalı, Ankara, 2019, s.5.

¹⁵⁶ Tura, 2006, s.7.

¹⁵⁷ Tura, 2006, s.7.

¹⁵⁸ Tura, 2006, s.8.

¹⁵⁹ Arslan, 2019, s.8.

2004-2006 yılında ise siyasal pazarlamayı tutundurma kavramı içinde inceleyerek, siyasal pazarlamanın toplumun içindeki olayları yürütmek için kullanılan siyasal bir mübadele olarak Henneberg tarafından bu şekilde tanımlanmıştır.2006 yılında Henneberg'ten ayrı olarak Kurtuldu'da siyasal pazarlamayı tanımlamıştır. Ona göre seçim içerisinde siyasi partinin ideolojilerini adaylar aracılığıyla pazarlamak için kullandıkları eylemlerdir¹⁶⁰.

2007 ve 2008 yıllarında siyasal pazarlama üzerine çeşitli çalışmalar yapılsa da en önemli tanımlar Üste (2007), Polat ve Kütler (2008) aittir. Üste siyasal pazarlamayı ülkedeki seçim öncesi ve sonrası için siyasetçilere ve siyasi partilere halkın istek ve şikâyetlerini çözmesi için çözümler sunan araçların tümü olarak tanımlamıştır. Polat ve Kulte ise ülkedeki vatandaşların siyasal istek ve ihtiyaçlarının karşılanması ve siyasi ürünlerin fiyatlandırılması, dağıtılması sürecini içeren sisteme siyasal pazarlama olarak dile getirmişlerdir¹⁶¹. 2009 yılında ise Odabaşı'na göre siyasal pazarlama ürün ve hizmetlerin gerçekleşmesi için kullanılan pazarlama tekniklerinin siyasete uygulanarak siyasi partilerin amaçlarını gerçekleştirdikleri bir yoldur¹⁶².

Yukarıda gelişimi ve tanımından bahsettiğimiz siyasal pazarlamanın çeşitli amaçları vardır. Ancak genel olarak şu amaçları içermektedir: Partilerin, seçim kampanyaları, planları ve farklı uygulama geliştirilmesi yoluyla seçmenlere ulaşmasını sağlar. Ayrıca kar amacı olmayan kuruluş ve kurumların farklı amaçları olması nedeniyle farklı pazarlama teknikleri kullanırlar. Bu nedenle siyasi partilerde farklı pazarlama teknikleri kullanılmasına neden olmaktadır. Siyasi partiler ve adayları siyasal pazarlama tekniklerini en iyi şekilde kullanarak en çok seçmene ulaşmayı hedeflerler¹⁶³. Bu gelişmelerin yanında siyasal pazarlamanın temel amacı siyasi partilerin ve adayların seçmenlere uygun ve seçmenleri tatmin edecek kararları ile seçmenin oy vermesi ile iktidarı ele geçirmedir¹⁶⁴. Amacından bahsettiğimiz siyasal pazarlamanın çeşitli özellikleri vardır. Ancak en yaygın

¹⁶⁰ Arslan, 2019, s.9.

¹⁶¹ Arslan, 2019, s. 10.

¹⁶² Arslan, 2019, s.11.

¹⁶³ Abdullah Okumuş; "Pazarlama Anlayışında Siyasal Pazarlamanın Yeri ve Pazar Konumlarına Göre Siyasi Partilerin Stratejik Analizi", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Kütahya, 2007, s.160.

¹⁶⁴ Fazıl Kırkbir, " *Türkiye'de Termal Turizm Pazarlamasında Müşteri Sadakatine Yönelik Yapısal Bir Model Önerisi*", Yayımlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 2007, s.59.

olanı Lock ve Harris'in yaptıkları araştırmalar sonucunda sıraladıkları siyasal pazarlama özellikleri daha yaygın olarak kabul edilmiştir. Bu özellikler kısaca şu şekildedir:

- Seçmenler siyasi parti ve iktidar için tercihlerini aynı gün oy kullanarak yapmaktadırlar. Bu eylem bir markanın kullandığı tercihleri ölçme, düşünce ile oluşan ürünlerin ve bu ürünler pazarlaması ile benzerlik gösterse de halkın satın alma yöntemleri açısından farklıdır¹⁶⁵.
- Siyasi parti için doğrudan veya dolaylı olarak oy vermenin belirli bir fiyatı yoktur. Ancak vatandaşın uzun süre tercih etmediği bir siyasi partinin vatandaşların tercihlerini kazanmak için yaptıkları pazarlama yöntemleri ise bir süre sonra maliyet içermeye başlamıştır¹⁶⁶.
- Siyasi partiler karmaşık bir paket gibidirler. Halk siyasi partinin bu karışık paketler hakkında yorum bulunarak seçim yapmak zorundadırlar. Diğer yandan halk bir ürün aldıklarında, ürün bozuk çıkması veya beğen memeleri sonucunda onları maliyet karşılığı hemen değiştirebilirlerken, seçtikleri siyasi partilerin bekledikleri gibi çıkmaması sonucunda ise bir dahaki seçim dönemine kadar beklemek zorundadırlar¹⁶⁷.
- Geçmiş yıllarda kurulan bir siyasi partinin geleneksel yöntem kullanarak marka tanıtımı yapmasın, yeni kurulan bir partinin marka yapmasından daha kolaydır¹⁶⁸.
- Pazarlamada marka bir lideri tanıtırken, liderlerde bu markayı kullanırken parti ideolojilerini seçmenlere yayarak oylarını hem kuruyup hem de artırarak iktidarı elde etmek için kullandıkları araçlardır¹⁶⁹.
- Aşağıda yer alan şekilde görüldüğü gibi seçmenler ile parti ve adaylar arasında var olan değiş- tokuş özelliği siyasal pazarlamada seçmenlerin istekleri ile partilerin bu istekleri gerçekleştirmek için kullandıkları araçların kendi içlerinde değiştirilmesine neden olmuştur¹⁷⁰.

¹⁶⁵ Arslan, 2019, s. 11.

¹⁶⁶ Arslan, 2019, s. 11.

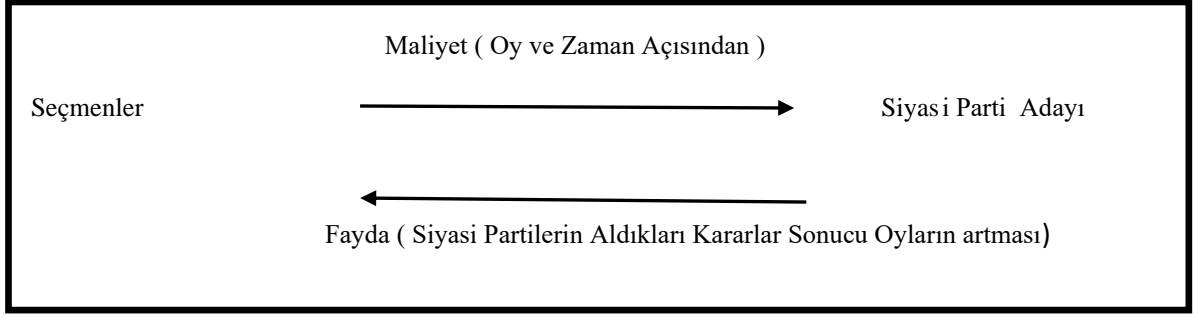
¹⁶⁷ Tura, 2006, s. 21.

¹⁶⁸ Tura, 2006, s. 23.

¹⁶⁹ Arslan, 2019, s. 12.

¹⁷⁰ Okumuş, 2007, s.159.

Şekil 10: Siyasal Pazarlamada Değiş-Tokuş



Kaynak: Okumuş, 2007, s. 157.

- Bu özelliklerin yanında siyasal pazarlama ile siyasi partilerin eskiden kullandığı ve geleneksel olarak kabul edilen pazarlama arasında çeşitli farklılıklar vardır. Bu farklılıklarda siyasal pazarlamanın özellikleri arasında yer almaktadır. Yani geleneksel pazarlama ve siyasi pazarlama arasındaki fark Kotler'e göre şu şekildedir¹⁷¹:
- Pazarda olan ürünlerin özellikleri pazarların talebiyle belirlenirken siyasi parti adayları ise belirli istek çerçevesinde oluşur.
- Pazarlarda olan ürünleri alıcılar istediği zaman alırken, siyasi bir ürünü belirli aralıklar alabilirler.
- Pazarlarda var olan ürün ve hizmetler belirli bir zaman içinde fayda beklerken, siyasi partiler için oy kullanan vatandaşlar bu davranışları karşısında kişisel olarak bir fayda beklemezler¹⁷².
- Pazarlardaki ürünlerin alıcıları, ürün alım sırasında aşırı pazarlama taktikleriyle karşılaşırken seçmenler siyasi partiler tarafından pazarlama taktiklerine maruz kalmazlar.
- Pazarlarda bulunan ürünlerle ilgili reklamlar pazarlamacının elinde iken, siyasi parti için kullanılan reklamlar pazarlamacı tarafından değil de haber ağları tarafından oluşturulmaktadır¹⁷³.

¹⁷¹ Ahmet Hamdi İslamoğlu, *Siyaset Pazarlaması Toplam Kalite Yaklaşımı*, Beta Yayınları, İstanbul, 2002, s.85.

¹⁷² İslamoğlu, 2002, s.86.

¹⁷³ İslamoğlu, 2002, s. 87.

- Pazarlamada ürünlerini pazarlayan işletmeler yaptıkları yatırımları karşılığında kazanç sağladıkları kadar başarılı olurlar. Ancak siyasi pazarlamada seçmenler ne kadar desteklerse o kadar başarılı olurlar¹⁷⁴.

Kotler'in yaptığı bu ayrımın yanında siyasal pazarlama ile geleneksel pazarlama arasındaki farklılığı ortaya koyan çeşitli çalışmalar vardır. Bu çalışmalar genel olarak siyasal pazarlama ile geleneksel pazarlama arasındaki farklılıklar aşağıda yer alan tabloda verilmiştir.

Tablo 4: Siyasal Pazarlama ve Geleneksel Pazarlama Arasındaki Fark

Siyasal Pazarlama	Geleneksel Pazarlama
<ul style="list-style-type: none"> • Yurttaşın Yönelik Davranışlar <ul style="list-style-type: none"> - Seçmenlerin Tanımı - Çeşitli Siyasal Ürünler - Diğer Siyasi Partilerden farklı planlar - Seçmenler Hakkında Genel Araştırma 	<ul style="list-style-type: none"> • Tüketicilere Yönelik Davranışlar <ul style="list-style-type: none"> - İhtiyaç Kavramı - Tüketici Grubunun Tanımı - Çeşitli Mal ve Hizmetler - Diğer rakiplerden Farklı Strateji
<ul style="list-style-type: none"> • Seçmenlerin İstekleri • Her şeyi İçine Alan Pazarlama • Belirli Bir Sistem İçinde Olan Pazarlama 	<ul style="list-style-type: none"> • Müşterilerin İstekleri • Her şeyi İçine Alan Pazarlama • Belirli Bir Sistem İçinde Olan Pazarlama

Kaynak: İslamoğlu, 2002, s. 81.

Siyasal pazarlama kavramının gelişiminden, tanımından, amacından ve özelliklerinden bir önceki sayfalarda bahsetmiştik. Burada ise siyaset için önemli bir araç olan siyasal pazarlama uygulamalarında sosyal ağların etkisine kısaca değinilerek siyaset bilimi için sosyal ağların ne kadar önemli olduğu ortaya koyulmuştur.

Sosyal ağlar siyasi partiler ve adaylar için çeşitli imkânlar sunmaktadır. Sosyal ağların gelişmesi ile siyasal pazarlama alanı sosyal ağ araçlarını kullanarak seçmenlere en etkili ve az maliyetle ulaşmaya çalışmasıdır. Sosyal ağları etkili kullanarak başarılı olmak isteyen yöneticiler geliştirdikleri eylem planlarına dikkat etmelidirler. Sanal bir ortam sunan sosyal ağlarda başarılı olmak isteyen pazarlamacılar, halkın içinde bulunduğu toplumun kültürlerine ve zenginliklerine göz önüne alarak daha etkili bölümlendirme yapmaları, toplumun isteklerini dikkat ederek oluşturacakları stratejik planlara önem vermelidirler. Siyasal pazarlama aşamasında çevrimiçi sosyal ağları kullanan aday ile seçmen

¹⁷⁴ İslamoğlu, 2002, s.87.

arasındaki ilişkiyi güçlendirme, adayın içinde bulunduğu partilere desteğin artması, siyasi partilere veya adaya maddi açıdan yardım ederek ülkenin içinde bulunduğu bu siyasi çevrenin gelişmesine yardım etmektedir. Ayrıca insanlar sosyal ağlar aracılığıyla düşüncelerini ve ürettikleri ürünlerini diğer insanlarla paylaşabilmektedirler. Bu nedenle iki yönlü katılım sağlayan sosyal ağ araçların siyasal olaylar hakkında kullanımı gün geçtikçe artmaktadır.

Sosyal ağların bu özelliği yani siyasal katılımı olumlu yönde etkileyeceği düşünüldüğünde sosyal ağlar siyasal katılım için önemli hale gelmiştir. Bahsedilen bu sosyal ağlar siyaset açısından iki şekilde kullanılmaktadır. Birincisi belirli bir amaç için yapılmış siyasi parti, parti hareketler ve adayların sosyal ağ aracılığıyla kullandıkları siyasal pazarlama işlemleridir. İkincisi ise bireylerin iletişim olarak kullandıkları sosyal ağ sonucu oluşan siyasal görüşüdür¹⁷⁵. Seçmenlerle iletişime geçmek için kullanılan sosyal ağlar adaylara olumlu anlamda etki eder. Bu örnek olarak eski ABD Başkanı Obama verilebilir. Obama'nın seçim süresi içinde yaptığı kampanyalar sonucunda e-mail listesinde 13 milyon kişi, 7 bin farklı sosyal ağlardan mesaj aldıkları görülmüştür. Sosyal ağları kullanarak Obama 3 milyon facebook takipçisine, MyBarackObama.com sitesi aracılığıyla 30 milyon dolar bağış toplanmıştır. Ayrıca sosyal ağları en çok kullananların arasında yer alan gençlerin siyasete katılımı artarak oy kullanmalarında artmıştır. Bu gelişmeler neticesinde siyasal katılım için sosyal ağların önemini kazanan partiler ve adaylar siyasal katılımı daha etkili halde kullanmaya başlamışlardır¹⁷⁶. Sosyal ağların bu özelliğinin onun siyasal pazarlama aracı olmasından kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak siyasal pazarlamanın bir aracı olarak kabul edilen sosyal ağ ile siyasal katılım arasında dolaylı ve doğrudan bir ilişki vardır.

2.4. Sosyal Ağlarda Siyasal Vatandaş Roller

Sosyal ağlarda vatandaşların faaliyetleri neticesinde diğer bir değişle çevrimiçi ortamda davranışsal düzeyde oluşturulan günlükleri incelenerek dijital olarak vatandaşlar sınıflandırılmaktadır. Buna dair akademik yazında oldukça güncel çalışmalar yapılmaktadır. Bunlardan bir tanesi Dennis (2019) tarafından yapılan çalışmadır. Dennis,

¹⁷⁵ Eyüp Akın, Belkıs Dilek Özbezek; "Sosyal Medya Üzerinden Ağızdan Ağıza Siyasal Pazarlama İletilerine Yönelik Kullanıcı Eğilimleri", *İnternet Uygulamaları ve Yönetim Dergisi*, 2017, s.25.

¹⁷⁶ Akın ve Özbezek, 2017, s.28.

aktif vatandaşların Facebook ve Twitterı günlük yaşamlarında nasıl kullandıklarını analiz etmiştir. Dennis, sosyal ağlardaki vatandaşları ve bu alanlardaki faaliyetlerini Tablo 3'te görüldüğü gibi sınıflandırmıştır.

Tablo 5: Sosyal Ağ Ortamlarında Vatandaş Rollerinin Tipolojisi

Vatandaş rolü	Tanım/Açıklama	İlgili vatandaşlık teorisi
Kent Aktörleri/Kanaat Önderleri	Kendi siyasi kimliğini yeniden canlandırarak sık sık bilgi paylaşmak, görüşleri sunma ve dijital mikro-aktivizm biçimleriyle meşgul olma, büyük olasılıkla daha somut siyasi eylem biçimlerine girme olasılığı yüksektir.	Etkin vatandaş ¹⁷⁷ (Bennett 2008) Dijital olarak etkinleştirilmiş vatandaş ¹⁷⁸ (Papacharissi 2010)
İştirakçi	Siyasi içerik paylaşma ancak herhangi bir kişisel görüş eklemekten sık sık yapma. Katılımcılar diğer kullanıcıları bilgilendirmek veya eğlendirmek	
Aktif dinleyici / Pasif dinleyici	Aktif dinleyiciler sıklıkla politik olmayan konularda içerik yayımlarlar, ancak bilinçli olarak politik olarak gördükleri herhangi bir şeyden kaçınırlar Pasif dinleyiciler, bilgi almak için Facebook ve Twitter'ı kullanır, ancak kamuya açık ifadelerinden tamamen kaçınırlar.	Gözlemci vatandaş ¹⁷⁹ (Schudson 1999) Destekleyici vatandaş ¹⁸⁰ (Amnå ve Ekman2014)
Kaçınanlar	Sosyal medyadaki yayınları kasten görmezden gelen siyasi yönelim	(Woodstock 2014 ¹⁸¹)

Kaynak: Amna, 2014, s.15-16.

¹⁷⁷ W. L. Bennett, Changing Citizenship in the Digital Age. In W. L. Bennett (Ed.), Civic Life Online: Learning How Digital Media Can Engage Youth, Cambridge: MIT Press, 2008, s. 1–24.

¹⁷⁸ Z. Papacharissi, A Private Sphere: Democracy in a Digital Age. Cambridge: Polity, 2010, s.21

¹⁷⁹ M. Schudson, The Good Citizen: A History of American Public Life. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1999, s.32

¹⁸⁰ E Amnå., & Ekman, J. Standby Citizens: Diverse Faces of Political Passivity. European Political Science Review, 2014, s.261–281.

¹⁸¹ Woodstock, L. The News-Democracy Narrative and the Unexpected Benefits of Limited News Consumption: The Case of News Resisters. Journalism, 2014, s. 834–849.

Yukarıdaki Tabloda sosyal medya ortamlarında vatandaş rollerinin tipolojisi görülmektedir. Buna göre vatandaşlar bireysel düzeyde karmaşık tutum özellikleri sergilemektedir. Bennett'in (2008) "vatandaşlığı gerçekleştirme" çerçevesi¹⁸², önemli bir yer tutmaktadır. Buna göre; bu vatandaşlar, kişisel tercihlerine göre haber tüketimini şekillendirmek için Facebook ve Twitterı kullanmaktadır. Aynı zamanda sık sık siyasi içerik paylaşmaktadırlar.

"Kanaat Önderleri" ise başkalarına meydan okumak için kişisel ifadeleri paylaşmaktadırlar. Burada geri bildirimle dayanarak siyasi kimliklerini yeniden geliştirmektedirler. Dijital mikro-aktivizm, politik konuşma ve kendini ifade etme politik tutumlarını şekillendirdiği için deneysel bir öğrenme döngüsünün de bir parçasını oluşturmaktadır.

"Katkıda bulunanlar, iştirakçiler", daha geniş ağlar arasında politik öğrenmeyi teşvik etmek için politik materyalleri de paylaşmaktadırlar. Ancak normal şartlar altında görüşlerini paylaşmazlar. Hedef kitlelerinin onları nasıl algılayacakları konusunda endişelidirler. Bunun yerine, sosyal medyayı tartışmak yerine başkalarını bilgilendirecek ve bilgi alacak bir alan olarak görmektedirler.

Genel olarak yapılan araştırmalarda katılımcıların çoğunluğu çevrimiçi ya da saldırgan kamusal ifade biçimlerinden kaçınmışlardır. Sosyal medya araştırmaları kamusal olarak gözlemlenebilir etkileşimleri vurgulamaktadırlar. Katılımın sürekliliğini operasyonel hale getirerek, bu ağlara katılımın farklı kamusal, yarı kamusal ve özel ortamlarda birleşen çeşitli iletişim biçimlerine nasıl bağlandığı görülmektedir.

Günümüzde sosyal ağların görünen alanının dışında Facebook Messenger ve WhatsApp gibi uygulamaların siyasi konuşma için yer haline geldiği dijital iletişim modları ile "çok adımlı iletişim güçleri" ortaya çıkmıştır. Bu süreçler halka dönük eylemlere tezahür etmese de, bilişsel katılım ve söylemsel katılım olarak değerlendirilmektedir.

Genel olarak toplumdaki vatandaş rollerinin tipolojisine dayalı medya ortamlarındaki katılım düzeyi davranışları çeşitlidir. Bunlar;

- Yardım / kampanya grubuna bağlı,
- Ürünleri boykot,

¹⁸² Bennett, 2008, s.1-24.

- Siyasi toplantılara katılma,
- Çevrimiçi tartışmalara katkıda bulunma,
- Bir e-dilekçe oluşturma veya imzalama,
- Bir partiye bağış,
- Bir gösteride yer alma,
- Halkla istişarede yer alma,
- Bir seçimde oy verme vs. şekillerde olabilmektedir¹⁸³.

2. 5. Siyasal Katılım Bağlamında Sosyal Ağların Avantajları ve Dezavantajları

Günümüzün bilgi teknolojilerine artmasıyla birlikte sosyal ağların geleneksel ağlara oranla çok daha fazla avantaj taşıdığı söylenebilir. Bunlardan ilki geleneksel ağ kullanılarak hedef kitleye ulaştırılması planlanan içeriğin hazırlık ve yayın aşaması saatlerce sürebilirken sosyal ağlarda bu süreyi dakikalara indirebilmektedir. Bu durum sosyal ağların her şeyden önce hız ve ucuzluk avantajı sağladığını göstermektedir. İkincisi ise geleneksel sosyal ağlarda resmi bir duyurunun çevrimiçi yayımlanması veya firmaların yapılan herhangi bir şikâyete tepki vermesi haftalarca sürebilirken twitter ve facebook gibi sosyal ağ kanalları dakikalar içinde tepki ortaya koyabilir. Özel organizasyonlarda sağladığı önemli avantajların yanı sıra sosyal ağlar, demokrasilerde vatandaşlar açısından kolaylaştırıcı rolündedir. Şöyle ki vatandaş yönetime dair her türlü dilek, şikayet ve beklenti düzeyindeki davranış kalıplarını herhangi bir aracı olmaksızın kullanabilmektedir. Merkezi ve yerel yönetimlerin Facebook, Twitter ya da Instagram gibi sosyal ağlarında yayınlanan herhangi bir gönderisine yorum, beğeni, şikayet vb. yapabilir. Doğrudan etkileşim içerisinde bulunabilir.

Görüldüğü gibi artık günümüzde tüm dünyayı bir haber veya olaydan haberdar etmek sosyal ağlar için mesaj kutusunu doldurmak ve gönder tuşuna basmak kadar kolaydır. Diğer bir avantajda güvenilir olup iletişimi kolaylaştırması ve bu sayede hedef kitleye anında ulaşabilmesidir¹⁸⁴.

¹⁸³Amna, 2014, s. 175.

¹⁸⁴ Gökhan Demir, “*Sosyal medya ve Siyaset İlişkisi: Mısır Örneği*” Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul, 2014, s.6.

Sosyal ağlarla ilgili birçok avantajın olmasının yanı sıra dezavantajları da vardır. Bu dezavantajlardan bazıları şunlardır; ilki sosyal ağlarda gönüllülük esastır ve birçok insan gönüllü olarak kendisiyle ilgili gizli bilgileri paylaşmaktadır. Bu durum insanların mahremiyetlerini kaybetmesine neden olmaktadır. Diğer taraftan siyasal katılım anlamında sosyal ağlarda siyasi bir parti ya da lidere yönelik olarak yaptığı bir paylaşım bireyleri siyasal anlamda konumlandırmaktadır. Bu manada bakıldığında sosyal ağlar insanların gizliliklerini kaybetmelerine neden olmaktadır. Sosyal ağlarda anlık olarak yapılan bir yorum veya yayımlanan bir resim daha sonrasında pişmanlığa neden olabilmektedir. Başkaları hakkında yapılan yanlış beyanlar, söylemler diğer insanlara karşı sarf edilen kaba sözler daha sonrasında sıkıntı doğurabilmektedir¹⁸⁵.

¹⁸⁵ Demir, 2014, s.8

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİYASAL KATILIMDA SOSYAL AĞLARIN ROLÜ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Birinci bölümde siyasal katılım ve sosyal ağların tanım ve gelişmelerden bahsedilmişken ikinci bölümde ise siyasal katılım ile sosyal ağ ilişkisine farklı açılardan bakılmıştır. Burada ise öğrencilerin siyasal katılımında sosyal ağların etkisi üzerine yapılan çalışmalar ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Modeli

Araştırmanın temel amacı sosyal ağları etkili ve yaygın olarak kullanan üniversite öğrencilerinin siyasete genel anlamda bakışlarını ve ilgilerini ortaya çıkarmaktır. Öğrencilerin sosyal ağları kullanma düzeylerini, siyasal katılımında bu ağların rolünü, öğrenim gördükleri bölüm, cinsiyet, aylık gelirler gibi sorular ışığında belirleyerek siyasete bakış açılarını ölçmek ana hedeftir.

Çalışma araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile gerçekleşmiştir. Bahsedilen tarama modeli geçmişte var olmuş ve hala var olan bir durumu olduğu gibi araştırıp açıklayan modeldir. Bu model olaya, bireye vb. özelliklerle ilgili olan geçmişteki veya günümüzdeki verilerin gözden geçirilmesini içerir. Tarama modelinin çeşitlerinden olan genel tarama modeli ise örnekleme aracılığıyla evren hakkında görüşlerde bulunma ve bu görüşlerden yola çıkarak genelleme yapmayı içeren modeldir¹⁸⁶. “Öğrencilerin Siyasal Katılımında Sosyal Ağların Rolü” adlı bu çalışmada genel durumu olduğu şekliyle ortaya koymak ve betimlemek istenildiği için genel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Kullanılan Ölçekler

Araştırmanın veri toplama kısmına gelindiğinde ölçeği oluşturmada hem yurt içinde hem de yurt dışındaki yapılan araştırmalar incelenmiş ve konuyla ilgili uygun olan ölçekler göz geçirilerek anket soruları oluşturulmuştur.

¹⁸⁶<https://docplayer.biz.tr/64239092-Modeli-tarama-modelleri.html>
(07.04.2019)

Araştırmanın demografik sorularının oluşturulmasında Görgülü¹⁸⁷, Akfırat¹⁸⁸ ve Yıldız¹⁸⁹'ın çalışmalarından yararlanılmıştır. Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkeni olan sorular şu şekilde oluşturulmuştur:

- Siyasete ileri derecede ilgi duymaktayım.
- Siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşlarımla konuşur. Düşüncelerimi dile getiririm.
- Sosyal ağ uygulamalarından en sık facebook, instagram, youtube, twitter'ı kullanırım
- Siyasetle ilgili gelişmeleri sosyal ağlardan öğrenirim.
- Sosyal ağlardaki siyasal etkinlikler siyasetle ilgili davranışları etkiler ve katılıma teşvik eder. Örneğin oy kullanmak gibi
- Sosyal ağlarda kullanılan katılım davranışlarını siyasetçiler üzerinde etkili olur.
- Bir siyasal konu hakkında görüşlerimi çevrimiçi olarak paylaşıyorum
- Bir sosyal ağ sayfasında siyasetle ilgili yorumlar paylaşıyorum
- Siyasal konular hakkında durum güncellemesi yaparım
- Siyasal etkinliğe katıldığımı sosyal ağlarda paylaşıyorum
- Sosyal ağlarda bir siyasal konunun yayılması için paylaşım yaparım 12.Sosyal ağlarda hesap ismimi siyasi görüşümü belirten eklemeler yaparak paylaşıyorum. (TC Ali Yaşar gibi)
- Sosyal ağ üzerinden karşıt görüşler hakkında olumsuz içerik paylaşıyorum
- Siyasal amaçlı sosyal ağlarda imza kampanyalarına katılırım (change.org vb.)
- Sosyal ağlarda siyasi nitelikli bir tartışmaya katılırım
- Bir siyasal parti veya siyasetçi için sosyal ağlarda bağış kampanyasına katılırım
- Sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılırım (10 Kasım'da Atatürk vb)
- Siyasal davranışı belirtmek için konum paylaşımına katılırım (Swarm vb)

¹⁸⁷ Burçin Görgülü, “Gençlerin Siyasal Katılım Sürecinde Sosyal Medyanın Rolü”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Konya, 2018, s.105.

¹⁸⁸ Osman Nejat Akfırat, “Türkiye ve Almanya’da Yaşayan Üniversiteli Türk Gençlerinin Siyasal ve Toplumsal Katılım Türlerinin ve Düzeylerini Belirleyen Etkenlerin Saptanması ve Karşılaştırılması”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Ana Bilim Dalı, Ankara, 2010, s.310.

¹⁸⁹ Mehmet Mazhar Yıldız, “Gençlik ve Siyasal Katılım: Diyarbakır Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Diyarbakır, 2014, s.65.

- Siyasal konular hakkında sosyal ağlarda notlar paylaşırım
- Siyasal konular hakkında blog yazarım
- Siyasal konular hakkında internet haberlerine yorum yazarım
- Sosyal ağlarda siyasal içerikli mizah unsurları üretirim (caps, montaj, gif) 23. Bir siyasal kişinin veya siyasal grubun sosyal ağ hesabını ziyaret ederim
- Wiki, sözlük gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım
- Seçilmiş bir yetkiliyle (milletvekili vb.) sosyal ağ üzerinden iletişime geçerim (mesaj, tweet)
- Bir siyasal parti veya siyasetçinin kullandığı sosyal ağ sayfasını beğenirim
- Bir siyasal parti veya siyasetçiyi sosyal ağlarda arkadaş olarak eklerim, takip ederim
- Sosyal ağlarda benzer görüşe sahip diğer kullanıcıları takip ederim, arkadaş eklerim
- Sosyal ağlarda zıt görüşe sahip diğer kullanıcıları takip ederim, arkadaş eklerim
- Siyasal olaylar sonucunda karar alıcılara erişerek sosyal ağ yoluyla baskı altına almaya çalışırım
- Siyasal olaylar doğrultusunda insanları sosyal ağ aracılığıyla harekete geçiririm

Yukarıda yer alan bu soruların değerlendirilmesi için (1=asla, 2=nadiren, 3=ara sıra, 4=sıklıkla, 5=her zaman) olan 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır. Hem soruların oluşturulmasında hem de asla ile başlayıp her zaman ile biten 5'li Likert'in oluşturulmasında ülkemizdeki Dursun¹⁹⁰, Çam¹⁹¹, Kapani¹⁹², Daver¹⁹³, Baykal¹⁹⁴, Öztekin¹⁹⁵ isimli araştırmacılar ile yabancı ülkelerdeki yapılan çalışmalarından

¹⁹⁰ Dursun, 2012, s. 237.

¹⁹¹ Esat Çam, *Siyaset Bilimine Giriş*, 10. Baskı, DER Yayınları, İstanbul, 2011, s.169-172.

¹⁹² Kapani, 2012, s. 144.

¹⁹³ Daver, 1993, s. 210.

¹⁹⁴ Baykal, 1970, s. 33.

¹⁹⁵ Ali Öztekin, *Siyaset Bilimine Giriş*, 9. Baskı, Siyasal Yayınları, Ankara, 2014, s.260-263.

Wilbrath¹⁹⁶, Burkhart¹⁹⁷, Velasquez¹⁹⁸, Rice- Moffet-Madupalli¹⁹⁹, Vacarr²⁰⁰, Rozell-Mager²⁰¹, in incelemesini yapan ve aktaran Görgülü, Elciyar, Meriç, Tekin (2015)'den yararlanılmıştır.

Bunların ardından ölçeği oluştururken akademik personel ve öğrencilerle bir araya gelerek beyin fırtınası yapılmış, 49 sosyal ağ ve siyasal katılım davranışları üzerine karar kılınmıştır. Ancak araştırmanın temelini oluşturan kavram taramasının ardından kararlaştırılan sosyal ağlar ve siyasal katılım davranışları üzerine 49 soru uzman kişilerin değerlendirmesine sunulmuştur. Uzman kişilerin değerlendirmesinden sonra 3 ifade eklenmiştir, 14 ifade çıkarılmıştır ve 9 ifade üzerinde düzenleme yapılmıştır. Bunların sonucunda iktisat, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, işletme, sosyal hizmet, bankacılık ve finansman ve sağlık yönetimi bölümlerinde okuyan öğrencilerden rastgele yöntemle bankacılık ve finansman, iktisat, işletme, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, sağlık yönetimi ve sosyal hizmet bölümlerinde okuyan 200 kişi üzerine pilot çalışması yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda anketin uygulanabilir olduğu düşünülerek alan çalışması yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın evreni Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversite'nin lisans eğitimi veren İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerden oluşturulmuştur. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin seçilmesinin nedeni ise bu fakültede öğrenim gören öğrencilerin aldıkları dersler ve içinde buldukları ortam gereği siyasetle iç içe olarak siyasal katılım açısından diğer bölümlere göre daha katılımcı olacakları

¹⁹⁶ L. W. Milbrath, „Political Participation, Chicago, Rand McNally&Company, 1965,s.19, Aktaran Övünç Meriç, *Dijital Demokrasi: Türkiye’de Yeni Medya ve Siyasal Katılım*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2014, s.209

¹⁹⁷ Meriç, 2014, s. 210.

¹⁹⁸ A. Velasquez, „Social media and individual and collective activism: the role of interdependence and online political efficacy. Doktora Tezi. ABD: Michigan State University, 2012, s.45 Aktaran Kemal Elciyar, *Sosyal Medyanın Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Davranışlarına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2016, s.71.

¹⁹⁹ L. L. Rice, K. W Moffett, R. Madupalli , “Campaign-Related Social Networking and the Political Participation of College Students”, *Social Science Computer Review*, 2012, s.273, Aktaran Görgülü, 2018, s.98.

²⁰⁰ C. Vaccari, “Social Media and Political Communication. A Survey of Twitter Users During the 2013 Italian General Election”, *Rivista Italiana di Scienza Politica*, 2013, s.11, Aktaran Gökhan Tekin, *Gençlerin Siyasal Katılımında Kitle İletişim araçlarının Rolü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Konya, 2015, s.59.

²⁰¹ Tekin, 2015, s.59.

düşüncesidir. Ancak idari ve akademik personel çalışmada yer almamaktadır. Araştırmada yer alan Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde Sağlık Bilimleri, Fen-Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik ve Mimarlık, Eğitim, Sanat ve Tasarım, İlahiyat, Bucak İşletme, Bucak Teknoloji, Diş Hekimliği, Veteriner Fakülteleri ve fakültelerin yanında Bucak Sağlık Yüksekokulu, Gölhisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği ve Otelciliği Yüksekokulu, Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknolojiler, Yabancı Diller Yüksekokulu ve İşletme Yüksekokulu ve Beden Eğitimi Yüksekokulu, Ağlasun Meslek Yüksekokulu, Altın Yayla Mehmet Tuğrul Yüksekokulu, Bucak Gülmez Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Bucak Hikmet Tolunay Meslek Yüksekokulu, Burdur Meslek Yüksekokulu, Burdur Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çavdır Meslek Yüksekokulu, Gölhisar Meslek Yüksekokulu, Gölhisar Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sosyal Bilimler Yüksekokulu, Tefenni Meslek Yüksekokulu, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Yeşilova Meslek Yüksekokulu olarak 11 fakülte,6 yüksekokul ve 13 meslek yüksekokulu olarak eğitim ve öğretime devam etmektedir.

1962 yılında Burdur Kız Öğretmen Okulu adıyla temeli atılmış ve ardından 1976 yılında Burdur Meslek Yüksekokulu,1977 yılında Eğitim Enstitüsü,1989 Akdeniz Üniversitesi adı altında Meslek Yüksekokulu birliği,1992 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi aynı yılda ise Akdeniz Üniversitesi Burdur Veterinerlik Fakültesiyle bir geçmişe sahip olan üniversite tamamen bağımsız ve kendi adıyla yani Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ismiyle 2006 yılında kurulmuştur. Günümüzde Türkiye'deki önemli üniversitelerden biri haline gelmiştir. Bilimsel ve sosyal alanda zengin yelpazeye sahip olan üniversite çağdaş teknolojileri, alt yapıları gibi özelliklerle öğrencilere yönelik eğitim vermektedir.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokulu bölümlerinde 2018-2019 öğrenim döneminde 32.593 öğrenci öğrenim görmektedir. Bunlardan 17.431'i erkek ve 15.162'si ise kadın öğrenciden oluşmaktadır. Üniversitenin öğrencilerine bakıldığında Türkiye'nin her yerinden öğrencilerin gelmesi ve bu öğrencilerin bir arada bulundurulması dikkate alındığında Türkiye'nin genç profil özelliğini göstermektedir. Bu nedenlerle araştırmaya önemli katkı yapacağı düşünüldüğü için Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversite İktisadi ve İdari Bilimler Fakülte'si bu nedenle seçilmiştir.

Araştırmanın örnekleme gelindiğinde ise rassal örnekleme, tesadüfî örnekleme ismiyle bilinen olasılıklı örnekleme yönteminden yansız örnekleme şekli seçilmiştir. Seçilen bu örnekleme evrendeki bireylerin araştırmanın örnekleme girmelerinin eşit ve birbirinden bağımsız olmasıdır. Daha açıklayıcı olmak gerekirse rassal örnekleme modeli araştırmada örneği oluşturacak birimlerin belli bir özellik ya da rastgele seçilmesidir. Rassal örnekleme bakıldığında esas olarak olasılık kurallarına dayanırken ve amacı araştırma için yapılan örnekleme üzerinden elde edilen sonuçların evreni temsil edip edemeyeceğini belirlemektir²⁰².

Rassal örnekleme araştırmanın evrenini oluşturan N sayıdaki birimlerden bağımsız olarak belirlenen n birimlik örneklemlerin evrende seçilme olasılığının herkese eşit olmasıdır. N şekilli bir evrende n yapılı bir örnekleme seçilmesi yapılırken birbirinden bağımsız ve farklı örneklemler seçilebilir. Ancak seçilecek bu örneklemler aşağıda bahsedilen birleşim formülü ile gerçekleşir. Örnekleme belirlerken bu yöntemin daha uygun olacağı düşüncesiyle araştırmada kullanılmıştır²⁰³.

$${}_N C_n = \frac{N!}{n!(N-n)!}$$

Araştırma için belirlenen evren içinde 400 öğrenciye ulaşılmış ve araştırma sorularının yüz yüze yanıtlanması sağlanmıştır. Araştırma için ulaşılan öğrenci sayısı sosyal bilimlerdeki evren örnekleme sayısı açısından yeterli olmaktadır. Ankete katılanların cinsiyet dağılımına bakıldığında ise, katılımcıların 256'sı kadın ve 144'ü ise erkektir.

3.4.Verilerin Yorumlanması

Araştırmadaki anket verileri çözümlenmesinde IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programının 20.0 sürümünden faydalanılmıştır. Bir bilgisayar programı olan SPSS, Sosyal Bilimler başta olmak üzere Eğitim Bilimleri, Sağlık Bilimleri, Fen Bilimleri ayrıca kurum ve kuruluşlarda araştırmalar için kullanılan bir sistemdir.

Araştırmanın yorumlanmasında ilk önce güvenilirlik ve geçerlik testi yapılmıştır. Güvenirlik kısaca yapılan çalışmanın araştırma açısından güvenilirliğini gösterirken geçerlilik ise araştırmanın araştırma alanında ne kadar geçerli olduğunu gösterir²⁰⁴. Bu

²⁰² Orhan Türkdoğan, *Bilimsel Araştırma Metodolojisi*, 3.Baskı, TİMAŞ Yayınları, İstanbul, 2000, s.78.

²⁰³ Türkdoğan, 2000, s. 82.

²⁰⁴ Türkdoğan, 2000, s. 88.

işlemlerden sonra anketin tamamı için frekans ve ortalama kullanılmıştır. Ayrıca anketin bağımlı ve bağımsız değişken içeren sorularını ölçmek için açımlayıcı faktör analizi, çapraz tablo ki kare testi ve t testi ve tek yönlü varyans testlerinden yararlanılmıştır. Bunlardan farklı olarak siyasal katılım ile sosyal ağ arasındaki ilişkinin iyi anlaşılabilmesi için anket sorularına bakıldığında bu soruların yapısal olarak belirli ortak özellikler gösterdiği görülmüştür.

Bu özellikleri kullanarak oluşturulacak gruplandırmanın çalışmanın temel amacı olan siyasal katılımda sosyal ağların rolünü ortaya koymak için yarar sağlayacağı düşünülerek gruplandırma yapılmıştır. Bu gruplandırma iletişim, paylaşım ve katılımdır. Bu gruplandırma için öncelikle ölçek kısmında bahsettiğimiz Likertlere 1,2,3,4,5 puanı verilmiştir. Yani asla 1, nadiren 2, ara sıra 3, sıklıkla 4 ve her zamana ise 5 puanı verilmiştir. Sonra bu Likert ölçeğinin puan aralığı için en yüksek puan ile en düşük puan çarpılık ölçek sayısına bölünerek her ölçeğin puan aralığı $0.80 ((5-1)/5)$ bulunmuştur. Buna göre asla 1.00-1.80, nadiren 1.81-2.60, ara sıra 2.61-3.40, sıklıkla 3.41-4.20, her zaman 4.21,5.00 puan aralığını alır. Bu hesaplamanın ardından iletişim, katılım ve paylaşım davranışların hesaplanması için davranış puanları ele alınmıştır. Bu puanın hesaplanması kısaca ankette yer alan siyasal katılım davranışlarından birinin alacağı en yüksek katılımcı sayısı ile Likert'e verilen en yüksek puanın çarpılması $400*5=2000$ puanı bulunur. Siyasal katılım davranışlarının en düşük değeri ise $400*1=400$ 'dür. Ardından siyasal katılım davranışlarına verilen bireysel cevaplar toplanarak her soru için puanlar ortaya çıkarılmıştır. Ortaya çıkan en yüksek katılım davranışının en düşük katılım davranışının ortalamasına bölünmesi ile olması düşünülen ifadelerin puan değeri 5 olarak bulunur. Bu işlem araştırmanın bulgular kısmında kullanılarak daha ayrıntılı biçimde verilecektir.

3.5. Araştırmanın Bulguları ve Analizi

Araştırmanın bu bölümünde toplanan verilerin istatistiksel çözümleri, bulguları ve elde edilen bulguların yorumları yer alacaktır.

3.5.1. Ölçeklerin Güvenirlik, Geçerlilik ve Normallik Analizi

Araştırmanın ölçeğinin düzenlenmesinden sonra ilk önce güvenilirlik sonra da geçerlilik testleri yapılmıştır. Bu çalışmada güvenilirliğin ölçülmesi için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach Alpha olarak bilinen bu analiz araştırmanın ne kadar güvenli

olup olmadığı üzerine yapılan bir analizdir. Araştırmalarda güvenilirlik analizi genellikle önceden bir ölçme yöntemine göre hazırlanmış anketlere verilen yanıtların birbirleriyle tutarlı olup olmadığının ölçülmesidir. Açıklaması yapılırken bahsedilen tutarlılık ise ölçüye uygun olarak kabul edilen anket sorularına verilen yanıtların ilişkisidir. Güvenilirlik analizi ankette yer alan gelir, cinsiyet ve evet/hayır gibi iki seçenekli olan sorulara uygulanmazken ankette kullanılan 5’li Likert ölçeği gibi olan soruların yanıtlarına uygulanmaktadır²⁰⁵.

Yukarıda bahsedilen güvenilirlik için genel olarak Cronbach Alpha (a) alfa sembolü olmalı özelliğinin bulunması ile olur. Cronbach Alpha ankette yer alan her bir soru için a değerinden ziyade soruların hepsinin toplamının a değerinin bulunmasıdır. Bulunan bu a değeri anketin güvenilirlik derecesini gösterir. Güvenilirlik analizinde aşağıda tabloda bahsedilen aralıklarda bulunan değerleri anketlerin güvenilirlik göstergesidir²⁰⁶. Örneğin anket güvenilirliği 0.60’dan küçükse güvenilirliği zayıf ancak 0.60’dan büyükse güvenilirdir. Bu gibi durumlarda genel olarak ankette güvenilirliği azaltan soruların çıkartılarak tekrar analiz yapılması önerilir.

Tablo 6: Alpha Değeri

Cronbach Alpha Değeri	Güvenirlilik
$0,80 < a < 1,00$	Mükemmel
$0,80 < a < 0,60$	İyi
$0,60 < a < 0,40$	Kabul edilebilir
$0,40 < a < 0,00$	Güvenilir değil

Kaynak: Arslantürk, 2013, s.173

Yukarıda tabloda değerinden bahsedilen Cronbach Alpha (a) katsayısı şu formülle bulunur²⁰⁷:

²⁰⁵ Zeki Arslantürk, E.Hamit Arslantürk, Uygulamalı Sosyal Araştırma, Kavramlar, Teknikler, Metotlar ve Bilgisayar Uygulamalı (SPSS), 3.Baskı, Çamlıca Yayınları, İstanbul, 2013, s.172.

²⁰⁶ Arslantürk, 2013, s. 172.

²⁰⁷ Mahmut Kartal ve Sait Bardakçı, Spss ve AMOS Uygulamalı Örneklerle Güvenirlilik ve Geçerlik Analizleri, Baskı Yok, Ravza Yayınları, İstanbul, 2019, s.52.

$$\alpha = \frac{K}{K - 1} \left(1 - \frac{\sum_{i=1}^K \sigma_{Y_i}^2}{\sigma_X^2} \right)$$

Cronbach alfa katsayısının 60'ın üzerinde olması araştırmanın güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu hesaplama sonucunda Alfa katsayısı .92 olarak bulunmuştur ve bu değer anketin mükemmel derecede güvenilir olduğunu göstermiştir. Araştırmanın güvenilirlik testinin ardından geçerlilik testi de yapılmıştır. Geçerlilik, ölçülmek istenen şeyin ölçülebilmiş olma derecesidir ve ölçülmek istenenin, başka şeylerle karıştırılmadan ölçülebilmesidir²⁰⁸.

Geçerlik, ölçülmek istenen şeyin ölçülebilmiş olma derecesidir. Başka bir ifadeyle ölçülmek istenenin, başka şeylerle karıştırılmadan ölçülebilmesidir²⁰⁹. Ayrıca ölçükleri oluşturan her bir maddenin tek bir soruyu ölçüp ölçmediğine yönelik yapılan testlere geçerlilik denir. Geçerliliğin ortaya çıkması için faktör analizi kullanılır. Faktör analizi, bir ölçeği oluşturan soruların aynı sorunu ölçen sorulardan meydana gelip gelmediği ya da farklı sorunları ölçüyorlarsa, bu sorunların neler olduğunu anlamak için kullanılan bir tekniktir. Çeşitli faktör analiz yöntemleri vardır. Ancak çalışmaya uygun olanı yapısal geçerliliktir. Çünkü yapısal geçerlilik, ölçülmek istenen bir sorunun, kurumun yapısına ilişkin ortaya konulan özelliklerin doğruluklarının bilimsel olarak gösterilmesidir²¹⁰. Yapısal geçerlilik faktör analizi açımlayıcı (keşfedici) ve doğrulayıcı faktör analizi olarak ayrılmaktadır. Açımlayıcı faktör analizi (AFA), araştırmacının araştırmayı oluşturan sorular arasındaki yapıyı ortaya çıkarmak için kullanılırken, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ise sorular için söz edilen yapı için önceden kararlaştırılmış kurum veya geçmiş yıllara kadar giden hipotezlerin var olduğu ve bunların test edilmesi için kullanılan tekniklerdir. Kısaca açımlayıcı faktör analizi soruların kurumsal yapıların ortaya çıkmasına neden olurken, doğrulayıcı faktör analizi ise sorular arsındaki bu kurumsal yapının desteklenip desteklenmediğini ortaya çıkarır²¹¹. Hem açımlayıcı faktör analizin hem de doğrulayıcı faktör analizin yorumlanması için Kaiser-Meyer- Olkin (KMO) ve Bartlett testi kullanılmıştır. Kaiser-Meyer- Olkin (KMO), kısaca verilerin yani

²⁰⁸ Kartal ve Bardakçı, 2019, s.53.

²⁰⁹ Mustafa Ergün, *Bilimsel Araştırmalarda Bilgisayarlı İstatistik Uygulamalar: SPSS For Windows*, 2.Baskı, Ocak Yayınları, Ankara, 1995, s.221.

²¹⁰ Arslantürk, 2013, s. 174.

²¹¹ G. Uyumaz, E. Dirlik, Ö. Çokluk, "Açımlayıcı faktör analizinde tekrar edilebilirlik:Kavram ve Uygulama", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:16, Bolu, 2016, s.660.

maddelerin tutarlı olup olmadığını ortaya koyan bir ölçüm aracıdır. Kaiser-Meyer- Olkin (KMO) değeri verilerin açımlayıcı faktör analizi ile doğrulayıcı faktör analizi açısından uygun olup olmadığını gösterir. SPSS programı sonucunda Kaiser-Meyer- Olkin (KMO) yorumlanması için aşağıdaki tablo dikkate alınmalıdır²¹².

Tablo 7: Kaiser-Meyer- Olkin (KMO) Değeri

Ölçütler	Açıklamalar
$1,00 \leq KMO \leq 0,90$	Mükemmel derecede geçerli
$0,90 < KMO \leq 0,80$	İyi derecede geçerli
$0,80 < KMO \leq 0,70$	Orta düzeyde geçerli
$0,70 < KMO \leq 0,60$	Zayıf derecede geçerli
$0,60 < KMO$	Kötü yani geçerli değil

Kaynak: Yurdağül, 2016, s. 3

Yukarıda tabloda görüldüğü gibi KMO değeri ne kadar yüksek olursa verilerin geçerliliği daha çok artmış olur. Bu da araştırmanın bilimsel olarak bir değeri olduğunu gösterir. KMO başka diğer geçerlilik için gereken test ise Bartlett testidir. Bartlett testi kısaca verilen örneklerin eşit derecede değişkenlikteki varlıklardan olup olmadığını test etmek için kullanılan istatistiklerdir. Bartlett testinin değeri yani $P \leq 0,05$ ise verilerin faktör analizi için uygun olduğu kabul edilir²¹³.

Yukarıdaki bilgiler ışığında araştırmamızın/araştırmanın açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi için KMO ve Bartlett testi sonuçları şunlardır: Açımlayıcı faktör analizi için yapılan test sonucunda KMO değeri 0,95 ve Bartlett testi sonucu ise 0,00 ($P \leq 0,05$)'dir. Araştırma açımlayıcı faktör analizi açısından mükemmel derecede geçerlidir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda baktığımızda açımlayıcı faktör analizi ile aynı sonuç elde edilmiştir. Araştırmanın bilimsel açıdan önemli sayılması için normallik dağılım testi yapılmıştır. Normal dağılım testi verilerin normal olarak dağılıp dağılmadığını görmek için yapılan testtir²¹⁴. Yapılan normallik testinin soruları iletişim, paylaşım ve katılım bazında dağılımı şu şekildedir:

²¹² Halil Yurdağül, Faktör Analizinde KMO ve Bartlett Testleri Neyi Ölçer, 2016, yurdagul@hacettepe.edu.tr (07.04.2019) , s. 1.

²¹³ Yurdağül, 2016, s. 2.

²¹⁴ Arslantürk, 2013, s. 175-176.

Tablo 8 : İletişim Davranışlarının Normallik Dağılımı

İletişim Davranışları	Skewness (Çarpıklık)		Kurtosis (Basıklık)	
Bir siyasal kişinin veya siyasal grubun sosyal ağ hesabını ziyaret ederim	-,010	,122	-1,193	,244
Seçilmiş bir yetkiliyle (milletvekili vb.) sosyal ağ üzerinden iletişime geçerim (mesaj, tweet)	,849	,122	-,736	,244
Bir siyasal parti veya siyasetçinin kullandığı sosyal ağ sayfasını beğenirim	,157	,122	-1,294	,244
Bir siyasal parti veya siyasetçiyi sosyal ağlarda arkadaş olarak eklerim, takip ederim	,175	,122	-1,363	,244
Sosyal ağlarda benzer görüşe sahip diğer kullanıcıları takip ederim, arkadaş eklerim	,403	,122	-1,139	,244
Sosyal ağlarda zıt görüşe sahip diğer kullanıcıları takip ederim, arkadaş eklerim	1,041	,122	-,407	,244
Siyasal olaylar sonucunda karar alıcılara erişerek sosyal ağ yoluyla baskı altına almaya çalışırım	,874	,122	-,695	,244
Siyasal olaylar doğrultusunda insanları sosyal ağ aracılığıyla harekete geçiririm	,871	,122	-,692	,244

Yukarıda verilen bilgilere bakıldığında öncelikle çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerinin +-2 aralığında olması durumunda soruların normal dağılım gösterdiğinden bahsedilebilir ancak kabul edilebilir²¹⁵. İletişim davranışlarını içeren soruların çarpıklık ve basıklık değerine bakıldığında +-2 aralığında olduğu görülmektedir. Yani bu araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir.

Tablo 9: Paylaşım Davranışlarının Normallik Dağılımı

Paylaşım Davranışları	Skewness(Çarpıklık)		Kurtosis(Basıklık)	
Bir siyasal konu hakkında görüşlerimi çevrimiçi olarak paylaşırım	,368	,122	-1,109	,244
Bir sosyal ağ sayfasında siyasetle ilgili yorumlar paylaşırım	,785	,122	-,791	,244
Siyasal konular hakkında durum güncellemesi yaparım	,525	,122	-1,107	,244
Siyasal etkinliğe katıldığımı sosyal ağlarda paylaşırım	,773	,122	-,845	,244
Sosyal ağlarda bir siyasal konunun yayılması için paylaşım yaparım	,772	,122	-,949	,244
Sosyal ağlarda hesap ismimi siyasi görüşümü belirten eklemeler yaparak paylaşırım.(TC Ali Yaşar gibi)	1,398	,122	,432	,244
Sosyal ağ üzerinden karşıt görüşler hakkında olumsuz içerik paylaşırım	1,233	,122	,077	,244
Sosyal ağlarda siyasi nitelikli bir tartışmaya katılırım	,974	,122	-,461	,244
Sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılırım (Şehitler sonrası bayrak, 10 Kasım'da Atatürk vb)	,581	,122	-,961	,244

²¹⁵ D. George ve M. Mallery, SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, Boston: Pearson, 2010; " A kurtosis value between ± 1.0 is considered excellent for most psychometric purposes, but a value between ± 2.0 is in many cases also acceptable, depending on the particular application." Aktaran <https://www.youtube.com/watch?v=2B5VK2WLjJE> (10.10.2019)

Yukarıda sosyal ağlarda hesap ismimi siyasi görüşümü belirten eklemeler yaparak paylaşım (TC Ali Yaşar gibi), sosyal ağ üzerinden karşıt görüşler hakkında olumsuz içerik paylaşım, sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılırim (Şehitler sonrası bayrak, 10 Kasım'da Atatürk vb), bir siyasal konu hakkında görüşlerimi çevrimiçi olarak paylaşım gibi paylaşım davranışları ifadelerine bakıldığında normallik değeri +-2 aralığındadır. Yani bu ifadeler normal dağılım göstermektedir.

Tablo 10: Katılım Davranışlarının Normallik Dağılımı

Katılım Davranışları	Skewness Çarpıklık)	(Kurtosis Basıklık)	(
Siyasete ileri derecede ilgi duymaktayım.	-,110	,122	-,785	,244
Siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşlarımla konuşur. Düşüncelerimi dile getiririm.	-,122	,122	-,857	,244
Sosyal ağ uygulamalarından en sık facebook, instagram, youtube, twitter'ı kullanırım.	-1,207	,122	1,064	,244
Siyasetle ilgili gelişmeleri sosyal ağlardan öğrenirim.	-,601	,122	,044	,244
Sosyal ağlardaki siyasal etkinlikler siyasetle ilgili davranışları etkiler ve katılıma teşvik eder. Örneğin oy kullanmak gibi	-,267	,122	-1,108	,244
Sosyal ağlarda kullanılan katılım davranışlarını siyasetçiler üzerinde etkili olur.	-,241	,122	-,838	,244
Siyasal amaçlı sosyal ağlarda imza kampanyalarına katılırim (change.org vb.)	,819	,122	-,704	,244
Bir siyasal parti veya siyasetçi için sosyal ağlarda bağış kampanyasına katılırim	1,047	,122	-,330	,244
Sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılırim (Şehitler sonrası bayrak, 10 Kasım'da Atatürk vb)	,581	,122	-,961	,244
Siyasal davranışı belirtmek için konum paylaşımına katılırim (Swarm vb)	1,029	,122	-,412	,244
Siyasal konular hakkında sosyal ağlarda notlar paylaşım.	,746	,122	-,869	,244
Siyasal konular hakkında blog yazarım	1,200	,122	-,039	,244
Siyasal konular hakkında internet haberlerine yorum yazarım	,915	,122	-,684	,244
Sosyal ağlarda siyasal içerikli mizah unsurları üretim (caps, montaj, gif)	,876	,122	-,779	,244
Wiki, sözlük gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım	1,222	,122	-,021	,244

Yukarıda verilen wiki, sözlük gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım, sosyal ağlarda siyasal içerikli mizah unsurları üretim (caps, montaj, gif), siyasal davranışı belirtmek için konum paylaşımına katılırim (Swarm vb), siyasal konular hakkında blog yazarım, sosyal ağlardaki siyasal etkinlikler siyasetle ilgili davranışları etkiler ve katılıma teşvik eder. Örneğin oy kullanmak gibi, siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşlarımla konuşur. Düşüncelerimi dile getiririm, bir siyasal parti veya siyasetçi

için sosyal ağlarda bağış kampanyasına katılım gibi katılım davranışları ifadelerine bakıldığında baktığımızda normallik değeri +2 gerçekleşmiştir. Dolayısıyla bu ifadelerin de normal dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır. Sonuç olarak araştırmanın anketinde yer alan bütün ifadelerin normal dağılım gösterdiği öne sürülebilmektedir.

3.5.2. Demografik Bulgulara Ait Frekans Tablolarının Analizi

Araştırmanın bu bölümünde, ankette yer alan demografik verilere ve ölçüklere ait veriler değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

3.5.2.1. Öğrencilerin Cinsiyet Bulguları

Tablo 11: Cinsiyet Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Cinsiyet	f^{216}	$\%^{217}$
Kadın	256	64.0
Erkek	144	36.0
Toplam	400	100.0

Öğrencilerin cinsiyet özelliğine göre ayrıntılı dağılımı tablo 11’de görülmektedir. Ancak yukarıdaki verilere bakıldığında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nde öğrenim gören 400 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu öğrencilerin 256’sı kadın, 144 ise erkek katılımcıdır. Üniversitenin geneli 15.162 kadın ve 17.431 ise erkek öğrenciden oluşmaktadır. Bahsedilen rakamlara bakıldığında araştırmanın örneklemini ile evren arasındaki cinsiyet oranı birbirine yakındır. Tablodaki veriler ışığında kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre bilimsel araştırmaya ve araştırma konusuna daha ilgili olduğu söylenebilir.

3.5.2.2. Öğrencilerin Yaş Bulguları

Tablo 12: Yaş Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Yaş	f	%
17-20	95	23.0

²¹⁶Frekans sıklığı.

²¹⁷Yüzdellik değer.

21-24	289	72.3
25-28	14	3.5
Diğeri	2	0.5
Toplam	400	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin ayrıntılı olarak yaş dağılımı tablo 12’de gösterilmektedir. Türkiye’deki eğitim sistemi bazlı yükseköğretime geçiş ve yükseköğrenimden mezun olma yaş aralığının 18-23 olduğu bilinmektedir. Ancak anket verilerine bakıldığında artık Türkiye’de üniversiteye giden öğrencilerin yaşlarının genel olarak 21-24 arasında olduğu görülmektedir. Yaş verilerine bakıldığında öğrencilerin artık belirli bir eğitim, öğretim ve deneyim süreci geçirdiğini dile getirerek yaş ilerledikçe siyasal katılımın arttığı bilindiğine göre öğrencilerin siyasal katılımının arttığını söylemek mümkündür. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğunun belli bir eğitim seviyesinde olması ankete daha bilinçli cevap verdikleri varsayımı ile analiz sonuçlarının daha güvenilir olduğu şeklinde yorumlanabilir.

5.3.2.3. Öğrencilerin Gelir Bulguları

Tablo 13: Gelir Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Gelir Verileri	f	%
350-500	164	41.0
500-1000	152	38.0
1000-1500	39	9.8
1500-2000	12	3.0
2000 Üstü	33	8.3
Toplam	400	100.0

Araştırmada katılımcıların aylık gelirleriyle ilgili ayrıntılı dağılım tablo 13’te gösterilmektedir. Ankete katılanların çoğunluğunun aylık geliri ülkenin ekonomik yapısına göre 350-500 arasında olduğu görülmektedir. Bunu 500-1000 TL takip

etmektedir. Bu da ankete katılan öğrencilerin aylık gelirin ortalama özellik gösterdiğini vurgulamaktadır.

5.3.2.4. Öğrencilerin Eğitim Bulguları

Tablo 14: Eğitim Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Bölümler	f	%
Bankacılık ve Finansman	59	14.8
İktisat	28	7.0
İşletme	63	15.8
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	148	37.0
Sağlık Yönetimi	55	13.8
Sosyal Hizmet	47	11.8
Toplam	400	100.0

Öğrencilerin bölümleriyle ilgili ayrıntılı veriler tablo 14’te verilmiştir. Ancak yukarıdaki tabloya bakıldığında ankete katılan öğrencilerin çoğunluğunu Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü öğrencisi olduğu görülmektedir. Ölçekte yer alan sorular ve ana temalar Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü öğrencilerinin oldukça aşina olduğu konulardır. Ardından işletme, bankacılık ve finansman, sağlık yönetimi, sosyal hizmet ve iktisat olarak sıralamak mümkündür.

5.3.2.5. Öğrencilerin Aile İle İlgili Bulguları

Tablo 15: Aile Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları (Anne Sağ/Vefat)

Özellik	f	%
Sağ	391	97.8
Vefat	9	2.3
Toplam	400	100.0

Öğrencilerin anneniz sağ mı vefat mı sorusuna verdiği cevaba bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun annesinin sağ olduğu görülmektedir.

Tablo 16: Aile Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları (Baba Sağ/Vefat)

Özellik	f	%
Sağ	382	95.5
Vefat	18	4.5
Toplam	400	100.0

Öğrencilerin babanız sağ mı vefat mı sorusuna verdiği cevaba bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun babasının sağ olduğu görülmektedir. Bu soruyla ilgili ayrıntılı bilgi tablo 16'da yer almaktadır.

Yukarıdaki verilere bakıldığında öğrencilerin annelerinin sağ olma oranının babaninkinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 17: Anne Eğitim Durumu Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Annenin Eğitim Durumu	f	%
Okuryazar değil	38	9.5
İlkokul mezunu	215	53.8
Ortaokul ve dengi mezunu	60	15.0
Lise ve dengi mezunu	72	18.0
Üniversite mezunu	13	3.3
Yüksek lisans ve doktora mezunu	2	0.5
Toplam	400	100.0

Yukarıdaki Tablo 17 bakıldığında ankete katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarından en yüksekini ilkokul mezunu oluştururken en azını ise yüksek lisans ve doktora mezun kategorisi oluşturmaktadır. Bu nedenle ülke genelindeki okuryazar oranı

düşünüldüğünde çıkan tablo ülke genelindeki okuryazarlık durumuna yakın olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 18: Baba Eğitim Durumu Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Babaların Eğitim Durumu	f	%
Okuryazar değil	7	1.8
İlkokul mezunu	144	36.0
Ortaokul ve dengi mezunu	101	25.3
Lise ve dengi mezunu	105	26.3
Üniversite mezunu	42	10.5
Yüksek lisans ve doktora mezunu	1	0.3
Toplam	400	100.0

Yukarıdaki Tablo 18 değerlendirildiğinde ankete katılan öğrencilerin baba eğitim durumu annelerde olduğu gibi en yüksek ilkokul mezunu ve en düşük yüksek lisans ve doktora mezunu olduğu görülmektedir. Ancak anne ve babanın eğitim durumları karşılaştırıldığında anne demografik özelliğinde okuryazar değil, yüksek lisans ve doktora mezun durumu babanınkinden fazla iken ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezun durumunda ise tam tersidir. Yani babanın eğitimi bu durumlarda annenin eğitiminden fazladır.

Tablo 19: Annenin Meslek Durumu Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Meslekler	f	%
Memur	26	6.5
Çiftçi	27	6.8
Esnaf	11	2.8
Serbest Meslek	28	7.0

İşsiz	1	0.3
Ev Hanımı	276	69.0
Diğeri	31	7.8
Toplam	400	100.0

Yukarıdaki Tablo 19'a göre katılan öğrencilerin annelerin mesleki durumuna bakıldığında annelerin geneli ev hanımıdır. Ev hanımını, diğeri, serbest meslek, çiftçi, memur, esnaf ve işsiz kategorisi izlemektedir. Anket verilerine göre annelerin ev hanımı olma oranı daha fazla olsa da memur, esnaf gibi mesleklerde azımsanmayacak kadar vardır.

Tablo 20: Babanın Meslek Durumu Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Meslekler	f	%
Memur	74	18.5
Çiftçi	63	15.8
Esnaf	80	15.0
Serbest Meslek	93	23.3
İşsiz	10	2.5
Ev Hanımı	0	0
Diğeri	100	25.0
Toplam	400	100.0

Yukarıdaki Tablo 20'ye göre katılan öğrencilerin babalarının mesleki durumuna bakıldığında babaların geneli diğeri kategorisidir. Bunu serbest meslek, esnaf, memur, çiftçi ve işsizlik takip etmektedir. Anket verilerine göre babaların diğeri fazla olsa da memur, esnaf gibi mesleklerde bir hayli vardır.

3.5.3.Sosyal Ağlar ve Siyasal Katılım Bulguları

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin siyasal katılımında sosyal ağların etkisi araştırılmaktadır. Siyasal katılım ve sosyal ağ davranışlarının yer aldığı anket sorularına verilen cevaplar frekans yöntemi ile analiz edilmiş ve elde edilen veriler yorumlanmıştır.

3.5.3.1. Siyasal Katılım Davranışlarına Yönelik Katılımcıların Görüşleri İle İlgili Tanımlayıcı Frekans Analizleri

Tablo 21: “Siyasete İleri Derecede İlgili Duymaktayım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Siyasete İleri Derecede ilgi duymaktayım.	f	%
Asla	42	10.5
Nadiren	75	18.8
Ara Sıra	130	34.5
Sıklıkla	94	23.5
Her Zaman	59	14.3
Toplam	400	100.0

Ankette yer alan ve öğrencilere yöneltilen “siyasete İleri derecede ilgi duymaktayım” sorusuna verdikleri cevaba bakıldığında öğrencilerin bu soruya çoğunluğunun sıklıkla ve her zaman cevabı verdiği görülmüştür. İkinci cevap ise **ara sıra** olmuştur. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin ülkedeki güncel olaylara ve uluslararası siyasal olaylara ilgili oldukları söylenebilir. Sosyal ağları kullanma oranları da bu durumda etkilidir.

Tablo 22: “Siyasetle İlgili Konularda Ailem ve Arkadaşlarımla Konuşurum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Siyasetle İlgili Konularda Ailem ve Arkadaşlarımla Konuşurum. Düşüncelerimi Dile Getiririm.	f	%
Asla	15	3.8

Nadiren	80	20.0
Ara Sıra	120	30.0
Sıklıkla	108	27.0
Her Zaman	77	19.3
Toplam	400	100.0

Öğrencilerin siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşlarımla konuşurum cevabına bakıldığında ankete katılan öğrencilerin 185’i (sıklıkla + her zaman) bu davranışı **sıklıkla ve her zaman** yaptıklarını ifade etmiştir. 120 öğrenci ise **ara sıra** konuştuğunu belirtmiştir. Bu sonuca göre genel olarak öğrenciler siyasal düşüncelerini ve fikirlerini güvendikleri ortamlarda paylaşmaktan çekinmemektedir. Asla ve nadiren cevaplarını verenlere bakıldığında ise aile ve arkadaş grubu gibi yakın ortamlarda bile bu konuların konuşulmaması öğrencinin siyasi konulara ilgi duymamasından kaynaklanabileceği gibi aile ya da arkadaş grubunda bu konuların hiç konuşulmamasında da kaynaklanabilmektedir.

Tablo 23:“Sosyal Ağ Uygulamalarından En Sık Facebook, İnstagram, Youtube, Twitter’ı Kullanırım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Sosyal Ağ Uygulamalarından En Sık facebook, İnstagram, Youtube, Twitter’ı Kullanırım.	f	%
Asla	11	2.8
Nadiren	27	4.8
Ara Sıra	41	10.3
Sıklıkla	159	39.8
Her Zaman	162	40.6
Toplam	400	100.0

Öğrencilerin sosyal ağ uygulamalarının hangisini kullandığı sorulduğunda öğrencilerin 162’si **her zaman**, 159’u **sıklıkla** cevabını vermiştir. Bu durumda sosyal ağların yaygın

olarak kullanıldığı görülmektedir. Ancak dijital teknolojinin ve bilgi iletişim teknolojilerinin çok hızlı geliştiği ve yaygın olduğu zamanlarda bile öğrencilerin 11’i asla cevabını vermiştir. Bu cevabı veren öğrencilerin dijital ortama duyduğu güvensizlik, sahip oldukları kişilik özelliği, tercih vb. çeşitli nedenlerden dolayı sosyal ağları kullanmadıkları söylenebilir.

Tablo 24: “Siyasetle İlgili Gelişmeleri Sosyal Ağlardan Öğrenirim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Siyasetle İlgili Gelişmeleri Sosyal Ağlardan Öğrenirim	f	%
Asla	9	2.3
Nadiren	37	9.3
Ara Sıra	98	24.5
Sıklıkla	177	44.3
Her Zaman	79	19.8
Toplam	400	100.0

Ankete katılan öğrencilere yöneltilen siyasetle ilgili gelişmeleri sosyal ağlardan öğrenirim sorusuna 177’si **sıklıkla** cevabını vermiştir. Daha önceki sorularda öğrencilerin sosyal ağları etkili bir şekilde kullandıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin sosyal ağları etkin kullanması sonucunda her şeyden hemen haberdar olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 25: “Sosyal Ağlardaki Siyasal Etkinlikler Siyasetle İlgili Davranışları Etkiler ve Katılıma Teşvik Eder” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Sosyal ağlardaki siyasal Etkinlikler Siyasetle İlgili Davranışları Etkiler ve Katılıma Teşvik Eder.	f	%
Asla	49	12.3
Nadiren	81	20.3
Ara Sıra	71	17.8

Sıklıkla	123	30.8
Her Zaman	76	19.0
Toplam	400	100.0

Ankete katılan öğrencilerin yukarıdaki tabloya göre 123'ü **sıklıkla** cevabını seçerek sosyal ağlardaki siyasal etkinliklerin siyasetle ilgili davranışları etkilediğini ortaya koymaktadır.

Tablo 26:“Sosyal Ağlarda Kullanılan Katılım Davranışları Siyasetçiler Üzerinde Etkili Olur” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Sosyal Ağlarda Kullanılan Katılım Davranışları Siyasetçiler Üzerinde Etkili Olur.	f	%
Asla	34	8.5
Nadiren	73	18.3
Ara Sıra	108	27.0
Sıklıkla	116	29.0
Her Zaman	69	17.3
Toplam	400	100.0

Ankete katılan öğrencilerin 116'sı **sıklıkla** cevabını vererek sosyal ağlarda kullanılan katılım davranışlarının siyasetçiler üzerinde etkili olduğu düşüncesini benimsediğini göstermektedir. Bu durum öğrencilerin dijitalleşme ile birlikte sosyal ağların kamuoyu oluşturabileceğine, yöneticileri etkileyebileceğine duyduğu inancı göstermektedir.

Tablo 27:“Bir Siyasal Konu Hakkında Görüşlerimi Çevrimiçi Olarak Paylaşıyorum” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Bir Siyasal Konu Hakkında Görüşlerimi Çevrimiçi Olarak Paylaşıyorum.	f	%
Asla	121	33.1
Nadiren	93	23.3

Ara Sıra	81	20.3
Sıklıkla	60	15.0
Her Zaman	45	8.3
Toplam	400	100.0

Öğrenciler sosyal ağlardaki siyasal hareketlerin düşüncelerini etkilediklerini söylediler de bir siyasal konu hakkında görüşlerinizi çevrimiçi paylaşır mısınız sorusuna 121 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Bu da öğrencilerin kendi düşüncelerini yayımlamaktan çekindiklerini göstermektedir.

Tablo 28:“Bir Sosyal Ağ Sayfasında Siyasetle İlgili Yorumlar Paylaşım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Bir Sosyal Ağ Sayfasında Siyasetle İlgili Yorumlar Paylaşım.	f	%
Asla	185	46.3
Nadiren	69	17.3
Ara Sıra	58	15.5
Sıklıkla	37	9.3
Her Zaman	51	12.8
Toplam	400	100.0

Öğrencilerin 185’i asla cevabıyla bir sosyal ağ sayfasında siyasetle ilgili yorum paylaşımında bulunmadıklarını ifade etmiştir. Bir önceki sorudaki gibi siyasete dair gelişmeleri büyük oranda sosyal medya üzerinden öğrenseler de düşüncelerinin kimse tarafından bilinmesini istememektedirler.

Tablo 29:“Siyasal Konular Hakkında Durum Güncellemesi Yaparım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Siyasal Konular Hakkında Durum Güncellemesi Yaparım.	f	%
Asla	152	34.0
Nadiren	76	19.0
Ara Sıra	67	14.0
Sıklıkla	58	14.6
Her Zaman	50	12.5
Toplam	400	100.0

Öğrencilerin 152’si **asla** cevabıyla siyasi konular hakkında durum güncellenmesinde bulunmadıklarını belirtmiştir. Bir önceki sorudaki gibi siyasetle ilgili görüşlerin bilinmesini istememektedirler. Öğrencilerin çoğunluğu asla cevabını verseler de 58 **sıklıkla**, 50 **her zaman** diyen ne olursa olsun siyasi fikrini sosyal ağlarda ifade etmekten çekinmeyen bir kitle de mevcuttur.

Tablo 30:“Siyasal Etkinliğe Katıldığımı Sosyal Ağlarda Paylaşırım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Siyasal Etkinliğe Katıldığımı sosyal Ağlarda Paylaşırım.	f	%
Asla	189	47.3
Nadiren	64	16.0
Ara Sıra	57	14.3
Sıklıkla	38	9.5
Her Zaman	52	13.0
Toplam	400	100.0

Tabloda görüldüğü gibi siyasal bir etkinliğe katıldığını sosyal ağlarda paylaşmışsın sorusuna 189 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Buda bundan önceki üç soruyla aynı sonucu vermektedir.

Tablo 31:“Sosyal Ağlarda Bir Siyasal Konunun Yayılması İçin Paylaşım Yaparım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Sosyal Ağlarda Bir Siyasal Konunun Yayılması İçin Paylaşım Yaparım.	f	%
Asla	187	46.8
Nadiren	62	15.5
Ara Sıra	54	13.5
Sıklıkla	45	11.3
Her Zaman	52	13.0
Toplam	400	100.0

Tabloda görüldüğü gibi sosyal ağlarda bir siyasal konunun yayılması için paylaşım yapar mısın? sorusuna 187 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Bu cevabı veren öğrenciler sosyal medya üzerinde bir konunun yayılmasını sağlayarak aktivist bir tutum sergilemekten kaçınmaktadırlar.

Tablo 32:“Sosyal Ağlarda Hesap İsmimi Siyasi Görüşümü Belirten Eklemeler Yaparak Paylaşırım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Sosyal Ağlarda Hesap İsmimi Siyasi Görüşümü Belirten Eklemeler Yaparak Paylaşırım.(TC Ali Yaşar...	f	%
Asla	267	66.8
Nadiren	37	9.3
Ara Sıra	30	7.5
Sıklıkla	26	6.5
Her Zaman	40	10.0

Toplam	400	100.0
--------	-----	-------

Sosyal ağlarda hesap isimimi siyasi görüşümü belirten eklemelerle paylaşım şeklindeki bu soruya öğrencilerin 267’si **asla** cevabını vermişlerdir. Aslında daha önceki sorulara verilen cevaplara bakıldığında bu sonuç şaşırtıcı değildir. Öğrenciler profillerini siyasal görüşlerine göre güncellememektedirler.

Tablo 33:“Sosyal Ağ Üzerinden Karşıtlı Görüşler Hakkında Olumsuz İçerik Paylaşım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Sosyal Ağ Üzerinden Karşıtlı Görüşler Hakkında Olumsuz İçerik Paylaşım.	f	%
Asla	239	59.8
Nadiren	58	14.5
Ara Sıra	34	8.5
Sıklıkla	28	7.0
Her Zaman	41	10.3
Toplam	400	100.0

Anketin bu sorusu “sosyal ağ üzerinde karşıt görüşler hakkında olumsuz içerik paylaşım”dır. Katılanların 239’u **asla** olarak cevap vermiştir. Bu da öğrencilerin siyasal konu hakkında sosyal ağlarda birbirlerine karşı saygılı olduklarını göstermektedir. **Sıklıkla** cevabını veren 28 öğrenci ve **her zaman** cevabını veren 41 öğrenci ise bu konularda oldukça proaktif bir tutum geliştirmektedir.

Tablo 34:“Siyasal Amaçlı Sosyal Ağlarda İmza Kampanyalarına Katılım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Siyasal Amaçlı sosyal Ağlarda İmza Kampanyalarına Katılım.	f	%
Asla	185	44.3
Nadiren	78	19.5
Ara Sıra	51	12.8

Sıklıkla	44	11.0
Her Zaman	42	10.5
Toplam	400	100.0

Öğrencilere yöneltilen anket sorularından bir diğeri olan siyasal amaçlı sosyal ağlarda imza kampanyalarına katılım davranışına 185 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Öğrencilerin siyasal bir eylem olan bir davranışa katılmak istemediğini göstermektedir.

Tablo 35: “Sosyal Ağlarda Siyasi Nitelikli Bir Tartışmaya Katılım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Sosyal ağlarda Siyasi Nitelikli Bir Tartışmaya Katılım.	f	%
Asla	213	53.3
Nadiren	59	14.8
Ara Sıra	52	13.0
Sıklıkla	33	8.3
Her Zaman	43	10.8
Toplam	400	100.0

Öğrenciye yöneltilen anket sorusundan bir diğeri olan sosyal ağlarda siyasi nitelikli tartışmaya katılım davranışına 213 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Bu durum öğrencilerin siyasal bir eylem olan bir davranışa katılmak istemediğini göstermektedir. Ayrıca çoğunlukla sosyal ağları eğlence ve haberleşme amaçlı kullandıklarını da göstermektedir.

Tablo 36:“Bir Siyasal Parti veya Siyasetçi İçin Sosyal Ağlarda Bağış Kampanyasına Katılım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Bir Siyasal Parti veya Siyasetçi İçin Sosyal Ağlarda Bağış Kampanyasına Katılım	f	%
Asla	220	55.5
Nadiren	60	15.0
Ara Sıra	45	11.3
Sıklıkla	30	7.3
Her Zaman	45	11.3
Toplam	400	100.0

Siyasal parti veya siyasetçi için sosyal ağlarda bağış kampanyasına katılım davranışına ise 220 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Öğrencilerin siyasal bir katılım eylemi olan bir davranışa katılmak istemediği görülmektedir. **Sıklıkla** cevabını veren 30 ve **her zaman** cevabını veren 45 öğrenci ise çekinmeden bu tarz bağış kampanyalarına sosyal medya üzerinden katılmayı tercih etmektedir. Genel olarak her soruda ortaya çıkan bu öğrencilerin proaktif tutum sergilemeleri partilerin Gençlik Kolları üyesi olduğu ya da siyasi konulara oldukça ilgi duyduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 37:“Sosyal Ağlarda Profil Resmimi Siyasal Olaylara Uygun Olarak Değiştirme Eylemlerine Katılım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Sosyal Ağlarda Profil Resmimi Siyasal Olaylara Uygun Olarak Değiştirme Eylemlerine Katılım.	f	%
Asla	153	38.3
Nadiren	79	19.8
Ara Sıra	74	18.5
Sıklıkla	49	12.3
Her Zaman	45	11.3

Toplam	400	100.0
--------	-----	-------

Sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılım sorusuna 153 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Buda öğrencilerin siyasal bir katılım eylemi olan bu davranışa sosyal ağlarda katılmak istemediğini göstermektedir. Diğer sorularla da oldukça tutarlı bir sonuç çıkmıştır.

Tablo 38: “Siyasal Davranışı Belirtmek İçin Konum Paylaşımına Katılım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Siyasal Davranışı Belirtmek İçin Konum Paylaşımına Katılım.	f	%
Asla	224	54.0
Nadiren	55	13.8
Ara Sıra	40	10.0
Sıklıkla	42	10.5
Her Zaman	39	9.8
Toplam	400	100.0

Öğrenciye yöneltilen anket sorusundan bir diğeri olan siyasal davranışı belirtmek için konum paylaşımına katılım sorusuna 224 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Bu durum bize öğrencilerin siyasal bir katılım eylemini gerçekleştirdikleri sırada paylaşım yaparak konumunun bilinmesini istemediğini göstermektedir.

Tablo 39:“Siyasal Konular Hakkında Sosyal Ağlarda Notlar Paylaşım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Siyasal Konular Hakkında Sosyal Ağlarda Notlar Paylaşım.	f	%
Asla	190	47.5
Nadiren	57	14.3
Ara Sıra	63	15.8

Sıklıkla	41	10.3
Her Zaman	49	12.3
Toplam	400	100.0

Sosyal ağlarda siyasal konulara dair notlar paylaşım sorusuna 190 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Öğrencilerin siyasal bir konu hakkındaki düşüncelerinin başkaları tarafından bilinmesini istememekte olduğu görülmektedir.

Tablo 40:“Siyasal Konular Hakkında Blog Yazarım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Siyasal Konular Hakkında Blog Yazarım.	f	%
Asla	236	59.0
Nadiren	59	14.8
Ara Sıra	30	7.5
Sıklıkla	33	8.3
Her Zaman	42	10.5
Toplam	400	100.0

Öğrenciye yöneltilen anket sorusundan bir diğeri olan siyasal konular hakkında blog yazarım sorusuna 236 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Öğrenciler siyasal bir konu hakkındaki düşüncelerini bir eyleme dökmek istememektedir.

Tablo 41:“Siyasal Konular Hakkında İnternet Haberlerine Yorum Yazarım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Siyasal Konular Hakkında İnternet Haberlerine Yorum Yazarım.	f	%
Asla	210	52.5
Nadiren	62	15.5
Ara Sıra	36	9.0

Sıklıkla	43	10.8
Her Zaman	48	12.0
Toplam	400	100.0

Siyasal konular hakkında internet haberlerine yorum yazarım sorusuna 210 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Öğrenciler gündemdeki bir siyasi olay hakkında düşüncelerinin bilinmesini istememektedir.

Tablo 42:“Sosyal Ağlarda Siyasal İçerikli Mizah Unsurları Üretim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Sosyal Ağlarda Siyasal İçerikli Mizah Unsurları Üretim.	f	%
Asla	210	52.5
Nadiren	54	13.5
Ara Sıra	44	11.0
Sıklıkla	34	8.5
Her Zaman	58	14.5
Toplam	400	100.0

Tablo 42’de sosyal ağlarda siyasi içerikli mizah unsurları üretim sorusudur. 210 öğrenci bu soruya **asla** cevabını vermiştir. Burada da önceki sorular da olduğu gibi öğrencilerin bir siyasi olay hakkında bir şeyler üretmek istemediği sonucu ortaya çıkmıştır.

Tablo 43:“Bir Siyasal Kişinin veya Siyasal Grubun Sosyal Ağ Hesabını Ziyaret Ederim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Bir Siyasal Kişinin veya Siyasal Grubun Sosyal Ağ Hesabını Ziyaret Ederim.	f	%
Asla	75	18.8
Nadiren	76	19.0

Ara Sıra	96	24.0
Sıklıkla	81	20.3
Her Zaman	72	18.0
Toplam	400	100.0

Tablo 43'te bir siyasal kişinin veya siyasal grubun sosyal ağ hesabını ziyaret ederim sorusudur. Bu soruya 96 öğrenci **ara sıra**, 81 öğrenci ise **sıklıkla** cevabını vermiştir. Ancak diğer cevaplara bakıldığında ise aralarında çok fark olmadığı görülmektedir. Bu da bu soruda diğerlerinden farklı olarak öğrencilerin siyasal katılımı ilgili bir davranışı sosyal ağlarda kullandığını göstermektedir. Bu durum da herhangi bir siyasal figür, siyasi grup vs. açısından öğrencinin beğendiği sosyal ağ hesaplarını ziyaret ettiği fakat aktif tutumdan kaçındığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 44:“Wiki, Sözlük gibi Sitelerde Siyasal Konular Hakkında Başlık Açırım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Wiki, Sözlük gibi Sitelerde Siyasal Konular Hakkında Başlık Açırım.	f	%
Asla	256	62.8
Nadiren	39	9.8
Ara Sıra	38	9.5
Sıklıkla	29	7.3
Her Zaman	43	10.8
Toplam	400	100.0

Wiki, sözlük gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açırım sorusuna 256 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Bir önceki soru gibi öğrencilerin bir siyasal olay hakkında sosyal ağ üzerinden bir şeyler üretmek istemediği görülmektedir.

Tablo 45:“Seçilmiş Bir Yetkiliyle Sosyal Ağlar Üzerinden İletişime Geçerim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Seçilmiş Bir Yetkiliyle Sosyal Ağlar Üzerinden İletişime Geçerim.	f	%
Asla	195	48.8
Nadiren	66	14.5
Ara Sıra	51	12.8
Sıklıkla	34	8.5
Her Zaman	54	13.5
Toplam	400	100.0

Tablo 45’te seçilmiş bir yetkiliyle sosyal ağlar üzerinden iletişime geçirim sorusuna 195 öğrencinin asla cevabını verdiği görülmektedir. Bu veriye göre öğrenciler, siyasetle ilgili herhangi bir konuda kendileri tarafından seçilmiş olan siyasal bir yetkiliyle bile iletişime geçmek istememektedir.

Tablo 46:“Bir Siyasal Parti ve Siyasetçinin Kullandığı Sosyal Ağ Sayfasını Beğenirim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Bir Siyasal Parti ve Siyasetçinin Kullandığı Sosyal Ağ Sayfasını Beğenirim.	f	%
Asla	92	23.0
Nadiren	89	22.3
Ara Sıra	76	19.0
Sıklıkla	71	17.8
Her Zaman	72	18.0
Toplam	400	100.0

Öğrenciye yöneltilen anket sorusundan bir diğeri olan bir siyasal parti ve siyasetçinin kullandığı sosyal ağ sayfasını beğenirim sorusuna 92 öğrenci **asla** cevabını verse de 71 öğrenci **sıklıkla**, 72 öğrenci **her zaman** cevabını vermiştir. Görüldüğü gibi diğer

cevaplarla karşılaştırıldığında aralarında çok fark olmadığı görülmektedir. Bu da bu soruda diğerlerinden farklı olarak öğrencilerin siyasal katılımı ile ilgili bir davranışı gerçekleştirmek için sosyal ağları kullandığını göstermektedir.

Tablo 47:“Bir Siyasal Parti veya Siyasetçiyi Sosyal Ağlarda Arkadaş Olarak Eklerim. Takip Ederim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Bir Siyasal Parti veya Siyasetçiyi Sosyal Ağlarda Arkadaş Olarak Eklerim. Takip Ederim.	f	%
Asla	102	25.5
Nadiren	83	20.8
Ara Sıra	71	17.8
Sıklıkla	64	16.0
Her Zaman	80	24.0
Toplam	400	100.0

Bir siyasal parti veya siyasetçiyi sosyal ağlarda arkadaş olarak eklerim sorusuna 102 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Ancak sıklıkla ve her zaman cevaplarına bakıldığında ise aralarında çok fark olmadığını görülmektedir. Hatta sıklıkla ve her zaman cevabının toplamı asla cevabından fazladır. Bu durum bir önceki soruyla aynı sonucu vermektedir. Yani öğrencilerin siyasal katılımı ile ilgili bir davranışı sosyal ağlarda kullandığı görülmektedir.

Tablo 48:“Sosyal Ağlarda Benzer Görüşe Sahip Diğer Kullanıcıları Takip Ederim, Arkadaş Olarak Eklerim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Sosyal Ağlarda Benzer Görüşe Sahip Diğer Kullanıcıları Takip Ederim, Arkadaş Olarak Eklerim.	f	%
Asla	117	27.8
Nadiren	102	25.5
Ara Sıra	70	17.5

Sıklıkla	50	14.0
Her Zaman	61	15.3
Toplam	400	100.0

Sosyal ağlarda benzer görüşe sahip diğer kullanıcıları takip ederim, arkadaş olarak eklerim sorusuna 117 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Bu da öğrencilerin kullandıkları sosyal ağlarda siyasi olarak kendi görüşlerini içerseler dahi arkadaş olarak farklı kimseyi istemediğini göstermektedir. Daha önceki sorularda da ifade edildiği gibi öğrencilerin Twitter, Instagram, Facebook gibi sosyal ağları eğlence ve haberleşme odaklı kullandığı siyasi merkezli kullanmaktan çekindiği söylenebilir.

Tablo 49:“Sosyal Ağlarda Zıt Görüşe Sahip Diğer Kullanıcıları Takip Ederim, Arkadaş Olarak Eklerim” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Sosyal Ağlarda Zıt Görüşe Sahip Diğer Kullanıcıları Takip Ederim, Arkadaş Olarak Eklerim.	f	%
Asla	129	32.3
Nadiren	70	17.5
Ara Sıra	78	19.5
Sıklıkla	54	13.5
Her Zaman	69	17.3
Toplam	400	100.0

Sosyal ağlarda zıt görüşe sahip diğer kullanıcıları takip ederim, arkadaş olarak eklerim sorusuna 129 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Öğrenciler kullandıkları sosyal ağlarda siyasi olarak kendi görüşlerinin dışında farklı görüşlere sahip kişileri arkadaş olarak istememektedir.

Tablo 50:“Siyasal Olaylar Sonucunda Karar Alıcılara Erişerek Sosyal Ağ Yoluyla Baskı Altına Almaya Çalışırım” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Siyasal Olaylar Sonucunda Karar Alıcılara Erişerek Sosyal Ağ Yoluyla Baskı Altına Almaya Çalışırım.	f	%
Asla	228	57.0
Nadiren	51	12.8
Ara Sıra	40	10.0
Sıklıkla	39	9.8
Her Zaman	42	10.5
Toplam	400	100.0

Siyasal olaylar sonucunda karar alıcılara erişerek sosyal ağ yoluyla baskı altına almaya çalışırım sorusuna 228 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Bu da öğrencilerin gündemde olan siyasal bir olay için farklı gerekçelerden dolayı, siyasetçiler ile iletişime geçerek onu etkilemek istemediklerini göstermektedir.

Tablo 51:“Siyasal Olaylar Doğrultusunda İnsanları Sosyal Ağ Aracılığıyla Harekete Geçiririm” Değişkenine Ait Frekans Analizi Sonuçları

Siyasal Olaylar Doğrultusunda İnsanları Sosyal Ağ Aracılığıyla Harekete Geçiririm.	f	%
Asla	198	49.5
Nadiren	67	16.8
Ara Sıra	47	11.8
Sıklıkla	37	9.3
Her Zaman	51	12.8
Toplam	400	100.0

Siyasal olaylar doğrultusunda insanları sosyal ağ aracılığıyla harekete geçiririm sorusuna 198 öğrenci **asla** cevabını vermiştir. Bu da öğrencilerin gündemde olan siyasi bir olay için sosyal ağı kullanarak toplumu etkilemek istemediğini göstermektedir. Özellikle önceki tablolarda da görüldüğü gibi, öğrencilerin cevapları benzer çıkmıştır. Bu aktif tutumlar konusunda diğer açıklanan nedenlerin dışında öğrencinin siyasi konulara dair çok fazla bilgi sahibi olmaması diğer bir değişle kendisini çok yetkin görmemesi etkili olabilir.

3.5.4. Siyasi Katılım ve Sosyal Ağların Genel Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin siyasi katılım davranışı ve sosyal ağ ilişkisini ortaya koyan frekans değerlerine bakıldığında, sosyal ağları kullanma oranlarının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Ancak siyasi katılım davranışlarını sosyal ağlarda gerçekleştirme oranlarında çıkan değerlerin düşük olduğu görülmüştür. Öğrencilerin çoğunluğunun sorularda yer alan eylemlerin en az birini bir kez olsun gerçekleştirmiş oldukları bilinmektedir. Ancak sosyal ağlara yüklenen büyük anlamlar araştırmada çıkmamıştır. Bunun neden kaynaklanabileceği her değişkene ait frekans tabloları verilirken yorumlanmıştır. Araştırmada bu bilgilerden yola çıkılarak soruların içerdiği anlamlardan yola çıkarak sorular iletişim, katılım ve paylaşım başlıkları altında genel bir değerlendirme yapılmıştır.

3.5.4.1.Siyasi Katılım Davranışlarının İletişim Grubu Açısından Analizi

Sosyal ağlar günümüzde siyasi katılım için çeşitli yollar sunsa da sosyal ağ kullananların eğilimi bu yolda olmayabilir. Ankette iletişim davranışına yönelik öğrencilerin verdiği yanıtlara bakıldığında azda olsa katılımın gerçekleştiği görülmektedir. Öğrenciler siyasi parti veya siyasetçileri takip etme, sosyal sayfalarını az da olsa beğenirken onlarla iletişime geçmek ve mesajlaşma işlemini çok az yapmışlardır. Bunun yanında ankete katılan öğrencilerinin çoğunluğu ne kendi görüşüne yakın ne de kendi görüşüne zıt olan kişilerle iletişime geçmek istemediklerini dile getirmişlerdir. Yani öğrencilerin ne tek yönlü ne de çift yönlü bilgi akışını istemedikleri ortaya çıkmıştır.

Aşağıda yer alan tabloda sosyal ağların öğrencilerin siyasi katılım davranışlarını etkileme sorusuna verilen cevabın iletişim açısından bakıldığında Likertlere 1,2,3,4,5 puanı verilmiştir. Yani asla 1, nadiren 2, ara sıra 3, sıklıkla 4 ve her zamana ise 5 puanı verilmiştir. Sonra bu Likert ölçeğinin puan aralığı için en yüksek puan ile en düşük puan

çarpılık ölçek sayısına bölünerek her ölçeğin puan aralığı 0.80 ((5-1)/5) bulunmuştur. Buna göre asla 1.00-1.80, nadiren 1.81-2.60, ara sıra 2.61-3.40, sıklıkla 3.41-4.20, her zaman 4.21,5.00 puan aralığını alır. Likert ölçeklerine verilen puan değerinin ortalamaları göz önüne alınarak bakıldığında alarak baktığımızda en anlamlı ortalama 3.40'tır. Siyasal katılım davranışlarında yer alan ifadelerden birini ara sıra da olsa öğrencilerin gerçekleştirdiği görülmüştür. Ancak en az anlamlı ortalama 1.80 olan siyasal katılım davranışların hiç birini göstermedikleri sonucu elde edilmiştir. Bu hesaplamalar ışığında siyasal katılım davranışlarına sorularında iletişim açısından değerlendirilmesi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 52: Öğrencilerin İletişim Davranışlarını Analizi

Davranışlar	Ortalama Puan Değeri
Bir siyasal kişinin veya siyasal grubun sosyal ağ hesabını ziyaret ederim	3.00
Seçilmiş bir yetkiliyle sosyal ağ üzerinden iletişime geçerim.	2.21
Bir siyasal parti veya siyasetçinin kullandığı sosyal ağ sayfasını beğenirim.	2.86
Bir siyasal parti veya siyasetçiyi sosyal ağlarda arkadaş olarak eklerim, takip ederim	2.84
Sosyal ağlarda benzeri görüşe sahip diğer kullanıcıları takip ederim, arkadaş eklerim.	2.63
Sosyal ağlarda zıt görüşe sahip diğer kullanıcıları takip ederim, arkadaş eklerim.	2.66
Siyasal olaylar sonucunda karar alıcılara erişerek sosyal ağ yoluyla baskı altına almaya çalışırım.	2.04
Siyasal olaylar doğrultusunda insanları sosyal ağ aracılığıyla harekete geçiririm.	2.19

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tüm davranışların siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkisinde iletişim davranışı açısından anlamlı bir ortalama göstermesi için 3.41 ve üzeri olması gerekirken, iletişim davranışlarını içeren soruların ortalamasında böyle bir değer elde edilmemiştir. Ancak en düşük ortalama olan 1.81 değerinde iletişim davranışlarında yoktur. Yani siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkili sorularda iletişim davranışına yönelik

katılımın düşük olsa da en azından iletişim davranışlarının yüksek olmasa da iletişim açısından öğrencilerin katılımı olmuştur.

3.5.4.2.Siyasal Katılım Davranışlarının Paylaşım Grubu Açısından Analizi

Burada ise siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkisini ortaya koyan soruların paylaşım davranışı açısından 9 soru olduğu göze çarpmaktadır. Bu soruların yanıtına bakıldığında, az da olsa paylaşımın olduğu görülse de genel olarak paylaşım oranı azdır. Sosyal ağlarda hesap isimlerine eklemeler yaparak siyasal düşüncelerini belli edebilirler. Buna örnek olarak sosyal ağ hesabına parti ismi, siyasi amblemler vb. olabilir. Ancak araştırmaya katılan öğrencilerin yanıtları göz önüne alındığında en düşük davranışlardan birisidir. Aşağıdaki tabloda paylaşım davranışına yönelik puan dağılımları verilmiştir. Bu hesaplama yöntemi iletişimi davranışında açıklanmıştır.

Tablo 53: Paylaşım Davranışına Yönelik Puan Dağılımları

Davranışlar	Ortalama Puan Değeri
Bir siyasal konu hakkında görüşlerimi çevrim içi olarak paylaşıyorum.	2.62
Bir sosyal ağ sayfasında siyasetle ilgili yorumlar paylaşıyorum.	2.25
Siyasal konular hakkında durum güncellemesi yaparım.	2.44
Siyasal etkinliğe katıldığı sosyal ağda paylaşıyorum.	2.25
Sosyal ağlarda bir siyasal konunun yayılması için paylaşım yaparım	2.28
Sosyal ağlarda hesap ismimi siyasi görüşümü belirten eklemeler yaparak paylaşıyorum	1.84
Sosyal ağ üzerinden karşıt görüşler hakkında olumsuz içerik paylaşıyorum	1.94
Sosyal ağlarda siyasi nitelikli bir tartışmaya katılıyorum	2.09
Sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılıyorum	2.39

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, tüm davranışların siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkisinde paylaşım davranışı açısından anlamlı bir ortalama göstermesi için 3.41 ve üzeri olması gerekirken iletişim davranışlarını içeren soruların ortalamasında böyle bir

değer elde edilmemiştir. Ancak en düşük ortalama olan 1.81 değerine yakın olan sosyal ağlarda hesap isimini siyasi görüşümü belirten eklemeler yaparak paylaşım sorusuna genel olarak katılmadıkları görülürken, sosyal ağ üzerinden karşıt görüşler hakkında olumsuz içerik paylaşım olan soruya katılım biçimsel olarak az olsa da sorunun anlamı ise olumlu olduğu için bu soruya verilen cevaplar olumlu anlam içererek değerlendirilmiştir. Bu davranışlara baktığımızda bireylerin genel olarak siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkili sorularda iletişim davranışına yönelik katılımın düşük olsa da en azından paylaşım davranışlarının yüksek olmasa da paylaşım açısından öğrencilerin katılımı olmuştur. Ayrıca paylaşım davranışı iletişim davranışına göre katılım oranı düşüktür.

3.5.4.3. Siyasal Katılım Davranışlarının Katılım Grubu Açısından Analizi

Katılımcı davranışlarda ankete katılan öğrencilerin siyasal katılım biçimindeki eylemlerini içeren soruların puan dağılımı birbirinden farklıdır. Öğrencilerin siyasal katılım davranışlarından kimine az da olsa katılırken kimine uzak durmaktadırlar. Öğrencilerin yanıtlarına bakıldığında sosyal medya ortamında siyasal bir olaya katılım diğerlerine göre düşüktür. Genel sonuçlara bakıldığında ise öğrencilerin sosyal ağlar üzerinden siyasal ortamlara katılmadığı görülmektedir. Ankete katılan grubun öğrenci olması sebebiyle ve gelirlerinin de az olduğu düşünüldüğünde bir siyasetçi için yapılan bağış kampanyalarına katılmaların düşük olması nedeniyle genel olarak öğrencilerin bu eylemi gerçekleştirmedikleri söylenebilir.

Geçmiş dönemlerde yaygın olarak kullanılan dilekçeler artık teknolojinin gelişmesiyle sosyal ağ ortamlarında gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Örneğin change.org gibi sosyal ağda bireyler bir olay karşısında bu ortamda imza toplayıp olayın gidişatını değiştirebilirler. Öğrencilerin siyasal amaçlı sosyal ağlarda imza kampanyalarına katılım sorusuna verdiği genel yanıtta bakıldığında imza kampanyalarına katılımın düşük olduğu görülmektedir. Başka bir soruya gelindiğinde öncelikle sosyal ağlarda normalde sosyal ağ kullanıcıları bir profil resmi yükleyebilir ve istedikleri resimlerle kendilerini ifade edebilirler. Ancak öğrencilere yöneltilen anket sorusu olan sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılım sorusuna genel olarak verdikleri yanıtlar ışığında bu eylemi asla gerçekleştirmedikleri

görülmektedir. Aşağıda yer alan tabloda katılım davranışlarına yönelik puan dağılımları verilmiştir. Bu hesaplama yöntemi iletişim davranışında açıklanmıştır.

Tablo 54: Katılım Davranışına Yönelik Puan Tablosu

Davranışlar	Puan Değeri
Siyasete ileri derecede ilgi duymaktayım.	3.13
Siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşlarımla konuşur. Düşüncelerimi dile getiririm.	3.38
Sosyal ağ uygulamalarından en sık facebook,instagram,youtube,twitter kullanırım.	4.09
Siyasetle ilgili gelişmeleri sosyal ağlardan öğrenirim.	3.70
Sosyal ağlardaki siyasal etkinlikler siyasetle ilgili davranışları etkiler ve katılıma teşvik eder. Örneğin oy kullanmak gibi	3.24
Sosyal ağlarda kullanılan katılım davranışlarını siyasetçiler üzerinde etkili olur.	3,28
Siyasal amaçlı sosyal ağlarda imza kampanyalarına katılırım (change.org vb.)	2.20
Bir siyasal parti veya siyasetçi için sosyal ağlarda bağış kampanyasına katılırım	2.05
Sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılırım (Şehitler sonrası bayrak, 10 Kasım'da Atatürk vb)	2.39
Siyasal davranışı belirtmek için konum paylaşımına katılırım (Swarmvb)	2.04
Siyasal konular hakkında sosyal ağlarda notlar paylaşırım.	2.26
Siyasal konular hakkında blog yazarım	1.97
Siyasal konular hakkında internet haberlerine yorum yazarım	2.14
Sosyal ağlarda siyasal içerikli mizah unsurları üretirim (caps, montaj, gif)	2.19
Wiki, sözlük gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım	1.93

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tüm davranışların siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkisinde iletişim davranışı açısından anlamlı bir ortalama göstermesi için 3.41 ve üzeri olması gerekirken katılım davranışlarını içeren sorular vardır. Bunlar: Sosyal ağ

uygulamalarından en sık facebook, instagram, youtube, twitter kullanırım; Siyasetle ilgili gelişmeleri sosyal ağlardan öğrenirim soruları 3.41 geçerken Siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşlarımla konuşur. Düşüncelerimi dile getiririm Sosyal ağlarda kullanılan katılım davranışlarını siyasetçiler üzerinde etkili olur sorular ise 3.41 yaklaşan katılım sorularıdır. Baktığımızda siyasal katılım davranışı açısından katılım davranışı az da olsa vardır. Ancak en düşük ortalama olan 1.81 değerinde katılım davranışları olan, wiki, sözlük gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım Siyasal konular hakkında blog yazarım sorularına katılım ise diğerlerine göre çok düşüktür. Yani siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkili sorularda katılım davranışına yönelik katılımın bahsettiğimiz iki soru dışında katılım düşük olsa da katılım gerçekleşmiştir. Ayrıca katılım davranışı, iletişim davranışı ve paylaşım davranışı açısından katılım oranı yüksektir.

3.5.4.4. Katılım Davranışlarının Yaş Değişkenine Göre Analizi

Ankete katılan öğrencilerin siyasal katılım davranışları puanları hesaplandıktan sonra yaş değişkeni ile aralarında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı yani yaşın katılım davranışını etkileyip etkilemediğini ortaya koymak için çalışılacaktır. Belirli gruplara ayrılan sorular ile yaş arasındaki ilişki Ki Kare testi ile ortaya konulacaktır. Ancak öncelikle ki kare testinden ne olduğuna kısa değinmek gerekirse ki kare testi anketi veya verileri oluşturan iki değişken arasındaki bir ilişki olup olmadığı belirlemek için kullanılan bir analiz yöntemidir. Bu değişkenler biri nicel bir nitel yâda her ikisi nicel her ikisi nitel olabilir.²¹⁸

3.5.4.4.1. Katılım Davranışları ile Yaş Arasında İlişki

Burada ise katılım davranışı ile yaş arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına yönelik yaptığımız anova analizinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Tablo 55: Katılım Davranışlarıyla Yaş Arasında Anlamlı İlişki Olup Olmadığına Dair Anova Testi

Boyut	Yaş Grubu	N	X	SS	F	P	Anlamlı Fark
	17-20	95	1,89	1,165			

²¹⁸ Kartal ve Bardakçı, 2019, s.95

Katılım Davranışları	21-24	289	2,00	1,161	4,00	,001	(17-20)*
	25-28	14	3,03	0,929			
	Diğeri	2	4,00	0,000			

Tabloya göre öğrencilerin katılım davranışlarından olan siyasete ileri derecede ilgi duymaktayım ve siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşarımla konuşur, siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşarımla konuşur, sosyal ağ uygulamalarından en sık facebook, instagram, youtube, twitter'ı kullanırım, sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılırım (Şehitler sonrası bayrak, 10 Kasım'da Atatürk vb) gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım gibi sorularla ankete katılanların yaş ilişkileri karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın Diğeri yaş grubuna ait öğrencilere ($x=5,00$) ait olduğu görülür. Bunu 25-28 yaş gurubu ($x=4,14$), 21-24 yaş gurubu (3,13), 17-20 yaş gurubu ($x=2,94$) öğrenciler takip etmekte ve en düşük ortalama ise 1-20 yaş gurubu (2,94) olmaktadır.

Katılımcı davranışlarından olan siyasete ileri derecede ilgi duymaktayım ve siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşarımla konuşur, siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşarımla konuşur, sosyal ağ uygulamalarından en sık facebook, instagram, youtube, twitter'ı kullanırım, siyasetle ilgili gelişmeleri sosyal ağlardan öğrenirim, sosyal ağlardaki siyasal etkinlikler siyasetle ilgili davranışları etkiler ve katılıma teşvik eder, sosyal ağlarda kullanılan katılım davranışlarını siyasetçiler üzerinde etkili olur, siyasal amaçlı sosyal ağlarda imza kampanyalarına katılırım, bir siyasal parti veya siyasetçi için sosyal ağlarda bağış kampanyasına katılırım, sosyal ağlarda görüntü resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılırım (Şehitler sonrası bayrak, 10 Kasım'da Atatürk vb), siyasal davranışı belirtmek için konum paylaşımına katılırım (Swarmvb), siyasal konular hakkında sosyal ağlarda notlar paylaşırım, siyasal konular hakkında blog yazarım, sosyal ağlarda siyasal içerikli mizah unsurları üretirim (caps, montaj, gif), wiki, sözlük gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım sorusu ile ankete katılanların yaşları arasında anlamlı bir farklılık oluşup oluşmadığını ortaya koymak amacıyla istatistik testlerinden biri olan anova testi kullanılmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda P değeri ,001 ($p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmuştur. Farklılığın hangi gruptan veya gruplardan kaynaklandığını anlamak için Post

Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılığın 17-20 yaş grubun olduğu görülmüştür. Bunun nedeninde üniversite eğitim yaş aralığının genellikle 17-20 yaş arasında olmasıdır.

3.5.4.4.2. Katılım Davranışlarıyla Bölüm Arasındaki İlişki

Burada ise katılım davranışı ile bölüm arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına yönelik yaptığımız anova analizinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Tablo 56: Katılım Davranışlarıyla Bölüm Arasında Anlamlı İlişki Olup Olmadığına Dair Anova Testi

Boyut	Bölüm Grubu	N	X	SS	F	P	Anlamlı Fark
Katılım Davranışları	İktisat	28	3,59	0,964	2,765	,017	(Sosyal Hizmet)*
	Siyaset Bilim ve Kamu Yönetimi	148	3,35	1,039			
	İşletme	63	3,03	1,003			
	Bankacılık ve Finansman	59	3,07	1,012			
	Sağlık Yönetimi	55	3,02	1,036			
	Sosyal Hizmet	47	2,98	1,117			

Tabloya göre öğrencilerin katılım davranışlarından olan siyasete ileri derecede ilgi duymaktayım ve siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşlarımla konuşur, siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşlarımla konuşur, sosyal ağ uygulamalarından en sık facebook, instagram, youtube, twitter kullanırım, siyasetle ilgili gelişmeleri sosyal ağlardan öğrenirim, sosyal ağlardaki siyasal etkinlikler siyasetle ilgili davranışları etkiler ve katılıma teşvik eder, sosyal ağlarda kullanılan katılım davranışlarını siyasetçiler

üzerinde etkili olur, siyasal amaçlı sosyal ağlarda imza kampanyalarına katılırim, bir siyasal parti veya siyasetçi için sosyal ağlarda bağış kampanyasına katılırim, sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılırim, wiki, sözlük gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım gibi sorusu ile ankete katılanların bölümler ile ilişkileri karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın İktisat yaş grubuna ait öğrencilere ($x=3,89$) aittir. Bunu Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölüm gurubu ($x=3,65$), İşletme bölüm gurubu ($x=3,35$), Bankacılık ve Finansman bölüm gurubu($x=3,17$), Sağlık Yönetimi bölüm gurubu ($x=3,02$), Sosyal Hizmet bölüm gurubunu ($x=2,98$) takip etmektedir ve en düşük ortalama ise Sosyal Hizmet bölüm gurubunu ($x=2,98$) içeren öğrencilere aittir.

Katılımcı davranışlarından olan siyasete ileri derecede ilgi duymaktayım ve siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşarımla konuşur, siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşarımla konuşur, sosyal ağ uygulamalarından en sık facebook, instagram, youtube, twitter'ı kullanırım, siyasetle ilgili gelişmeleri sosyal ağlardan öğrenirim, sosyal ağlardaki siyasal etkinlikler siyasetle ilgili davranışları etkiler ve katılıma teşvik eder, sosyal ağlarda kullanılan katılım davranışlarını siyasetçiler üzerinde etkili olur, siyasal amaçlı sosyal ağlarda imza kampanyalarına katılırim, bir siyasal parti veya siyasetçi için sosyal ağlarda bağış kampanyasına katılırim, sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılırim (Şehitler sonrası bayrak, 10 Kasım'da Atatürk vb),siyasal davranışı belirtmek için konum paylaşımına katılırim (Swarmvb),siyasal konular hakkında sosyal ağlarda notlar paylaşırım, siyasal konular hakkında blog yazarım, sosyal ağlarda siyasal içerikli mizah unsurları üretirim (caps, montaj, gif),wiki, sözlük gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım sorusu ile ankete katılanların yaşları arasında anlamlı bir farklılık oluşup oluşmadığını ortaya koymak amacıyla istatistik testlerinden biri olan anova testi kullanılmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda p değeri, 017 ,(p<0,05) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmuştur. Farklılığın hangi gruptan veya gruplardan kaynaklandığını anlamak için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılığın sosyal hizmet grubun olduğu görülmüştür. Bunun nedeninde sosyal hizmet bölümünde okuyan öğrencilerin siyasete daha ilgili olmaları söylenebilir.

3.5.4.4.3. Katılım Davranışları ile Aylık Gelir Arasındaki İlişki

Burada ise katılım davranışı ile aylık gelir arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına yönelik yaptığımız anova analizinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Tablo 57: Katılım Davranışları ile Aylık Gelir Arasında Anlamlı İlişki Olup Olmadığına Dair Anova Testi

Boyut	Aylık Gelir Grubu	N	X	SS	F	P	Anlamlı Fark
Katılım Davranışları	350-500	164	3,02	1,185	1,084	,203	Anlamlı Bir Farklılık Yoktur.
	500-1000	152	3,17	1,167			
	1000-1500	39	3,13	1,281			
	1500-2000	12	3,42	1,379			
	2000 TL Üstü	33	3,42	1,146			

Tabloya göre öğrencilerin katılım davranışlarından olan siyasete ileri derecede ilgi duymaktayım ve siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşarımla konuşur, siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşarımla konuşur, sosyal ağ uygulamalarından en sık facebook, instagram, youtube, twitter kullanırım, siyasetle ilgili gelişmeleri sosyal ağlardan öğrenirim, sosyal ağlardaki siyasal etkinlikler siyasetle ilgili davranışları etkiler ve katılıma teşvik eder, sosyal ağlarda kullanılan katılım davranışlarını siyasetçiler üzerinde etkili olur, siyasal amaçlı sosyal ağlarda imza kampanyalarına katılırım, bir siyasal parti veya siyasetçi için sosyal ağlarda bağış kampanyasına katılırım, sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılırım (Şehitler sonrası bayrak, 10 Kasım'da Atatürk vb), siyasal davranışı belirtmek için konum paylaşımına katılırım (Swarm vb), siyasal konular hakkında sosyal ağlarda notlar paylaşırım, siyasal konular hakkında blog yazarım, sosyal ağlarda siyasal içerikli mizah unsurları üretirim (caps, montaj, gif), wiki, sözlük gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım gibi sorusu ile ankete katılanların bölümler ile ilişkileri karşılaştırıldığında

en yüksek ortalamanın 1500-2000 ($x=3,42$) ve 2000 TL Üstü ($x=3,42$) aylık gelir grubuna aittir. Bunu 500-1000 ($x=3,17$), 1000-1500 ($x=3,13$), 350-500 ($x=3,02$) takip etmektedir ve en düşük ortalama ise 350-500 aylık gelir grubunu ($x=3,02$) içeren öğrencilere aittir.

Yukarıda bahsedilen katılım davranışları ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık olup oluşmadığını ortaya koymak amacıyla istatistik testlerinden bir olan anova testi kullanılmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda p değeri ,314 ($p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır.

3.5.4.4. Katılım Davranışları İle Cinsiyete Dair T Testi Analizi

Öğrencilerin katılım davranışı ile cinsiyet arasında anlamlı bir şekilde farklılaşım farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar arası t testi kullanılmıştır.

Tablo 58: Katılım Davranışları İle Cinsiyete Dair T Testi Analizi

Boyut	Cinsiyet Grubu	N	X	SS	F	P
Katılım Davranışı	Kadın	256	2,97	1,125	11,043	0,001*
	Erkek	144	3,47	1,254		

* $P<0,05$

Tablo 58'e göre öğrencilerin katılım davranışlarına göre cinsiyet ilişkisi karşılaştırıldığında kadın grubunun sayısı olarak erkek grubundan fazla olsa da ortalama olarak erkek grubu ($x=3,47$), kadın grubundan ($x=2,97$) daha fazla olduğu şekilde görülmektedir.

Öğrencilerin katılım davranışı ile cinsiyet arasında anlamlı bir şekilde farklılaşım farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır. Analiz sonucuna göre katılım davranışı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Anketin katılımcı davranışı ile cinsiyet ilişkisi için yapılan t testi analizi sonucunda katılımcı ile cinsiyet arasında oran bakımından bakıldığında katılım davranışı ile erkek grubunun arasında anlamlı bir ilişki kadın ile katılım davranışı arasındaki anlamlı ilişkiden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

3.5.6. Siyasal Katılım Davranışları ile Aile İlişkisi

Burada ise araştırmamızın ana sorularını içeren siyasal katılım davranışı ile bu davranışlara demografik özelliklerden biri olan aile ilişkisini ortaya koyulmuştur.

3.5.6.1. Anne ve Babanın Eğitim Durumunun Siyasal Katılım Davranışı İle İlişkisi

Burada ise katılım davranışı ile anne ve babanın eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına yönelik yaptığımız anova testi analizinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Tablo 59: Annenin Eğitim Durumu ve Katılım İlişkisinde Anova Testi Analizi

Boyut	Annenin Eğitimi	N	X	SS	F	P	Anlamlı Fark
Katılım Davranışları	Okuryazar değil	38	2,53	1,029	1,163	,031	(Yüksek Lisans)*
	İlkokul mezunu	215	3,43	2,529			
	Ortaokul ve dengi mezunu	60	3,15	1,005			
	Lise ve dengi mezunu	72	2,89	1,094			
	Üniversite mezunu	15	4,38	0,506			
	Yüksek lisans ve doktora mezunu	2	2,00	1,414			

Çalışmanın önceki bölümlerinde bahsedilen katılım davranışı ile öğrencilerin annelerinin eğitim durumunda en yüksek ortalama ilkököl mezunu ($x=4,43$) eğitim durumuna aittir. Bunu Üniversite mezunu ($x=4,38$), ortaokul ve dengi mezunu ($x=4,15$), lise ve dengi mezunu ($x=3,99$), okuryazar değil ($x=3,53$), yüksek lisans ve doktora mezunu ($x=2,00$) takip etmektedir ve en düşük ortalama ise yüksek lisans ve doktora mezunu grubunu ($x=2,00$) içeren öğrencilere aittir.

Yukarıda bahsedilen katılım davranışları ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymak amacıyla istatistik testlerinden bir olan anova testi kullanılmıştır. Yapılan anova analizi sonucunda p değeri ,031 ($p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmuştur. Farklılığın hangi gruptan veya gruplardan kaynaklandığını anlamak için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Anlamlı

farklılığın yüksek lisans grubunda olduğu görülmüştür. Bunun nedeninde eğitim açısından yüksek lisans diğer eğitimlerden yüksek olmasıdır.

Tablo 60: Babanın Eğitim Durumu ve Katılım İlişkisinde Anova Analizi

Boyut	Babanın Eğitimi	N	X	SS	F	P	Anlamlı Fark
Katılım Davranışları	Okuryazar değil	7	1,56	1,021	1,100	,020	(Yüksek Lisans) *
	İlkokul mezunu	144	1,08	1,203			
	Ortaokul ve dengi mezunu	101	1,11	1,339			
	Lise ve dengi mezunu	105	1,42	1,303			
	Üniversite mezunu	42	1,10	1,336			
	Yüksek lisans ve doktora mezunu	1	1,00	0,000			

Çalışmanın önceki bölümlerinde bahsedilen katılım davranışı ile öğrencilerin babaların eğitim durumunda en yüksek ortalama lise dengi mezunu ($x=2,42$) eğitim durumuna aittir. Bunu ortaokul ve dengi mezunu ($x=2,25$), üniversite mezunu ($x=2,10$), ilkokul mezunu ($x=2,08$), okur yazar değil ($x=1,86$), yüksek lisans ve doktora mezunu ($x=1,00$) takip etmektedir ve en düşük ortalama ise yüksek lisans ve doktora mezunu gurubunu ($x=1,00$) içeren öğrencilere aittir.

Yukarıda bahsedilen katılım davranışları ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık olup oluşmadığını ortaya koymak amacıyla istatistik testlerinden bir olan anova testi kullanılmıştır. Yapılan anova analizi sonucunda p değeri ,020 ($p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmuştur. Farklılığın hangi gruptan veya gruplardan kaynaklandığını anlamak için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılığın yüksek lisans grubunda olduğu görülmüştür. Bunun nedeninde eğitim açısından yüksek lisans diğer eğitimlerden yüksek olmasıdır. Anne ve babanın eğitim durumlarının katılım davranışları açısından yapılan anova testi analizine göre annelerin eğitim durumu ile

katılım davranışlarında anlamlı olarak farklılık yüksek lisans ve doktora mezunu eğitiminden ilkökul mezunu eğitime doğru bir geçiş vardır. Babanın eğitim durumu ise annenin eğitim durumundan farklı olarak farklılık yönü yüksek lisans ve doktora mezunundan lise dengi mezuna göre olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu iki durum karşılaştırıldığında ankete katılan öğrencilerden kadın grubu fazla olsa da eğitim durumu bakımından ise ankete katılan erkek öğrencilerin eğitim durumu kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu verisi elde edilmiştir. Buda katılım davranışında öğrencilerin anne ve babalarının eğitimlerinin etkisinin farklı olmasına neden olduğu düşünülmektedir.

3.5.6.2. Anne ve Babanın Mesleki Durumunun Katılım Davranışı İle İlişkisi

Burada ise katılım davranışı ile anne ve babanın mesleki durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına yönelik yaptığımız anova analizinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Tablo 61: Annenin Mesleki Durumu ve Katılım İlişkisinde Anova Analizi

Boyut	Annenin Mesleki Durumu	N	X	SS	F	P	Anlamlı Fark
Katılım Davranışları	Memur	26	2,25	1,511	1,123	,004	(Ev Hanımı ve Diğer)*
	Çiftçi	27	1,19	1,200			
	Esnaf	11	1,27	1,403			
	Serbest Meslek	28	1,18	1,102			
	İşsiz	1	3,00	0,000			
	Ev Hanımı	276	1,13	1,396			
	Diğeri	31	1,13	1,413			

Çalışmanın önceki bölümlerinde bahsedilen katılım davranışı ile öğrencilerin annelerin mesleki durumunda en yüksek ortalama işsiz ($x=4,00$) eğitim durumuna aittir. Bunu memur ($x=2,77$), esnaf ($x=2,27$), çiftçi ($x=2,19$), serbest meslek ($x=2,18$), ev hanımı ve diğeri ($x=2,13$) takip etmektedir ve en düşük ortalama ev hanımı ve diğeri ($x=2,13$) içeren öğrencilere aittir.

Yukarıda bahsedilen katılım davranışları ile annenin mesleki durumu arasında anlamlı bir farklılık oluşup oluşmadığını ortaya koymak amacıyla istatistik testlerinden bir olan tanova testi kullanılmıştır. Yapılan anova analizi sonucunda P değeri ,004 ($p < 0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmuştur. Farklılığın hangi gruptan veya gruplardan kaynaklandığını anlamak için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılığın ev hanımı grubunda olduğu görülmüştür.

Tablo 62: Babanın Mesleki Durumu ve Katılım İlişkisinde Anova Analizi

Boyut	Babanın Mesleki Durumu	N	X	SS	F	P	Anlamlı Fark
Katılım Davranışları	Memur	74	2,90	1,207	0,655	,040	(Çiftçi) *
	Çiftçi	63	3,89	5,335			
	Esnaf	80	3,20	0,976			
	Serbest Meslek	93	3,10	1,093			
	İşsiz	10	3,40	0,699			
	Ev Hanımı	0	0,00	0,000			
	Diğeri	100	3,10	0,999			

Çalışmanın önceki bölümlerinde bahsedilen katılım davranışı ile öğrencilerin babaların mesleki durumunda en yüksek ortalama çiftçi ($x=4,89$) eğitim durumuna aittir. Bunu işsiz ($x=4,40$), esnaf ($x=4,20$), serbest meslek ve diğeri ($x=4,10$), memur ($x=3,90$), ev hanımı ($X=0,00$) takip etmektedir ve en düşük ortalama ev hanımı ($x=0,00$) içeren öğrencilere aittir.

Yukarıda bahsedilen katılım davranışları ile annenin mesleki durumu arasında anlamlı bir farklılık oluşup oluşmadığını ortaya koymak amacıyla istatistik testlerinden biri olan anova testi kullanılmıştır. Yapılan anova testi analizi sonucunda p değeri ,040 ($p < 0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmuştur. Farklılığın hangi gruptan veya gruplardan kaynaklandığını anlamak için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılığın çiftçi grubunda olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Siyasal katılım, siyasal ve sosyal bilimler alanında oldukça farklı tanımları yapılan bir kavramdır. Siyasal katılımı oy kullanma, yerel yönetimi ve seçilenleri denetleme ve yöneticileri seçme gibi tanımlar yapılmıştır. Bu tanımlar siyasal katılımın farklı yönlerini ele alarak ortaya konulmuştur. Ancak günümüzde yaygın olarak ise siyasal katılım vatandaşın yerel ve merkezde kendisini hem ülke içinde hem de ülke dışında temsil edecek kişileri düşünmelerinden başlayıp seçtikten sonra seçilenleri her türlü araçla takip edip beğenmediği, beğendiği, şikâyetçi olduğu veya olmadığı konular hakkında yapılan döngüsel eylem ve sözlerdir. Siyasal katılım kavramı da iletişim kavramı gibidir. Yani belirli bir girdi olur ve o girdi sonucunda olumlu olumsuz geri dönüşüm elde edilmesini içeren iletişim döngüsüne benzer.

Sosyal ağ kavramı ise insanlarla ortaya çıkıp değişik evreler geçirerek bu zamana gelen her türlü iletişim araçlarıdır. Siyasal katılım gibi çeşitli tanımları vardır. Ancak en yaygın olanı insanların başkaları ile iletişime geçmesini sağlayan telefon, mektup, email, youtube gibi her türlü araca denir. Bu kadar geniş bir alana sahip olan sosyal ağların geçmişten günümüze kadar yapılan araştırmalar sonucunda genel olarak siyasal katılımı etkilediği söylenmiştir. Siyasal sistemin en önemli katılımcılardan olan öğrenciler üzerinde araştırmalarda bahsedildiği gibi gerçekten sosyal ağların siyasal katılımı etkileyip etkilemediği araştırmak istenmiştir. Bu nedenle Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ndeki öğrenciler üzerine inceleme, araştırma yapılmıştır. Bu araştırmada öğrencilerin siyasal katılım davranışları ile yaş, gelir, bölüm, cinsiyet, aile durumu ve en önemlisi sosyal ağ ve siyasal katılım ilişkisi olup olmadığı sorgulanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda çalışmada istatistiksel tekniklerden yararlanılmıştır. Bu teknikler kısaca Anova, Ki Kare, güvenilirlik ve geçerlilik testi, t testi, frekans ve normallik testleridir.

Araştırmanın evreni olan Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversite İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerden oluşturulmuştur. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin seçilmesinin nedeni ise bu fakültede öğrenim gören öğrencilerin aldıkları dersler ve içinde buldukları ortam gereği siyasetle iç içe olduğu için siyasal katılım açısından diğer bölümlere göre daha katılımcı olacakları düşüncesidir.

Araştırmanın örnekleme olan öğrenciler fakültede rassal örnekleme tekniği kullanarak yüz yüze anket gerçekleştirmek için 600 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu öğrencilerden 200 kişisi pilot uygulamasında ele alınmıştır. Genel olarak ankete katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımları üniversite genelindeki cinsiyet dağılımına yakındır. Yaş grupları ise 17-20 ile başlayıp 28'den sonraya kadar devam etse de ankete katılan öğrencilerin çoğunluğu 21-24 yaş arasındadır.

Araştırmanın veri toplama yöntemini geliştirmek için sosyal ağlar ve siyasal katılım ile ilgili çeşitli yayınlar taranmış ve demografik sorular hariç siyasal katılım davranışını içeren 49 soru belirlenmiştir. Bu sorular uzman kişilere sunularak beyin fırtınası yapılmış ve sonuç olarak 3 ifade eklenmiş,14 ifade çıkarılmış ve 9 ifade üzerinde düzeltilme yapılmıştır. Bu düzeltmeler sonucunda demografik sorular hariç 31 soruluk ifade üzerinde karar kılınmıştır.

Yukarıda bahsedilen soruların hazırlanmasından sonra belirlenen öğrencilere uygulanmıştır. Bu araştırmanın yorumlanmasından önce iç tutarlılık yani güvenilirlik analizi (Cranbach Alfa) yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik analizi hem pilot hem de ana anketimizde. 92 olarak bulunmuştur. Cranbach Alfa testinin verilen değer tablosuna bakıldığında anketin mükemmel derecede güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Geçerlilik, ölçülmek istenen şeyin ölçülebilmiş olma derecesidir. Geçerliliğin ortaya çıkması için faktör analizi kullanılır. Faktör analizi, bir ölçeği oluşturan soruların aynı sorunu ölçen sorulardan meydana gelip gelmediği ya da farklı sorunları ölçüyorlarsa, bu sorunların neler olduğunu anlamak için kullanılan bir tekniktir. Çeşitli faktör analiz yöntemleri vardır. Ancak çalışma için uygun olan yapısal geçerliliklerdir. Çünkü yapısal geçerlilik, ölçülmek istenen bir sorunun, kurumun yapısına ilişkin ortaya konulan özelliklerin doğruluklarının bilimsel olarak gösterilmesidir. Yapısal geçerlilik faktör analizi açıklayıcı (keşfedici) ve doğrulayıcı faktör analizi olarak ayrılmaktadır. Açıklayıcı faktör analizi (AFA), araştırmacının araştırmayı oluşturan sorular arasındaki yapıyı ortaya çıkarmak için kullanılırken, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ise sorular için söz edilen yapı için önceden kararlaştırılmış kurum veya geçmiş yıllara kadar giden hipotezlerin var olduğu ve bunların test edilmesi için kullanılan tekniklerdir. Hem açıklayıcı faktör analizin hem de doğrulayıcı faktör analizin yorumlanması için Kaiser-Meyer- Olkin (KMO) ve Bartlett testi kullanılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi için

yapılan test sonucunda KMO değeri 0,95 yani veriler mükemmel derecede geçerlidir ve Bartlett testi sonucu ise 0,00 yani $P \leq 0,05$ değerinde olduğu gibi veriler bu açıdan da geçerlidir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda baktığımızda KMO değeri 0,95 yani mükemmel derecede geçerli ve Bartlett testi sonucu da 0,00'dır. Sonuç olarak araştırma açılımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi olarak bilimsel açıdan geçerlidir. Araştırma normallik testide göre bilimsel açıdan normal dağılmaktadır.

Güvenilirlik, geçerlilik ve normallik testlerinden sonra anket verilerinin analizine bakıldığında ise şu şekilde açıklamak mümkündür; Araştırmanın demografik verilere yönelik frekansları ve yüzdeleri belirlenerek tablolar halinde incelenmiştir. Yaş, cinsiyet, gelir, bölüm, annenin ve babanın sağ mı vefat mı, anne ve babanın eğitim durumu, annenin ve babanın mesleki bilgilerinin frekansları değerlendirilmiştir. Anketin cinsiyet dağılımına göre kadın öğrenciler 256 erkek öğrenciler 144 kişidir. Bu da bize katılımcıların erkeklerden çok kadınların olduğu görülmüştür. Bu da daha önceki çalışmalardan farklı olarak kadınların siyasal katılıma erkeklerden daha fazla ilgi duydu sonucu elde edilmiştir. Yaş açısından bakıldığında ankete katılan öğrencilerin çoğunluğu 21-24 arasıdır. Siyasal katılımda sosyal ağların rolü üzerine yapılan başka çalışmalarda ise katılanların geneli 27 yaş ve üzerindedir. Bu özelliklere bakıldığında ise yapılan anketin yaş açısından daha genç grup olması gençlerin siyasetle ilgili yapılan çalışmaya önceki yıllara göre daha ilgilidirler. Siyasal katılımı etkileyen bir diğer etmen olan gelir ise ankette 350-500 TL'dir. Demografik özellikleri analizinden sonra 2.bölüme yani 31 soruluk siyasal katılım davranışlarını hem frekans hem de diğer analiz yöntemleri uygulanmıştır. Ancak araştırmanın daha iyi anlaşılması için anket sorularını kendi aralarında iletişim, katılım ve paylaşım başlıklar halinde ayırıp incelediğinde ise elde edilen veriler şu şekilde değerlendirilir;

İlk olarak iletişim grubu açısından ele alındığında bu grubu oluşturan bir siyasal kişinin veya siyasal grubun sosyal ağ hesabını ziyaret ederim, seçilmiş bir yetkiliyle sosyal ağ üzerinden iletişime geçerim, bir siyasal parti veya siyasetçinin kullandığı sosyal ağ sayfasını beğenirim, bir siyasal parti veya siyasetçiyi sosyal ağlarda arkadaş olarak eklerim, takip ederim, sosyal ağlarda benzeri görüşe sahip diğer kullanıcıları takip ederim, arkadaş eklerim, sosyal ağlarda zıt görüşe sahip diğer kullanıcıları takip ederim, arkadaş eklerim, siyasal olaylar sonucunda karar alıcılara erişerek sosyal ağ yoluyla baskı altına almaya çalışırım, siyasal olaylar doğrultusunda insanları sosyal ağ aracılığıyla

harekete geçiririm 8 sorudur. Bu tüm davranışların siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkisinde iletişim davranışı açısından anlamlı bir ortalama göstermesi için 3.41 ve üzeri olması gerekirken iletişim davranışlarını içeren soruların ortalamasında böyle bir değer elde edilmemiştir. Ancak en düşük ortalama olan 1.81 değerinde iletişim davranışları da yoktur. Yani siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkili sorularda iletişim davranışına yönelik katılımın düşüktür. Ancak iletişim davranışları yüksek olmasa ise iletişim açısından öğrenciler katılım göstermişlerdir.

İkincisi ise paylaşım davranışıdır. Bu grubu oluşturan sorular; bir siyasal konu hakkında görüşlerimi çevrim içi olarak paylaşırım, bir sosyal ağ sayfasında siyasetle ilgili yorumlar paylaşırım, siyasal konular hakkında durum güncellemesi yaparım, siyasal etkinliğe katıldığım sosyal ağda paylaşırım, sosyal ağlarda bir siyasal konunun yayılması için paylaşım yaparım, sosyal ağlarda hesap ismimi siyasi görüşümü belirten eklemeler yaparak paylaşırım, sosyal ağ üzerinden karşıt görüşler hakkında olumsuz içerik paylaşırım, sosyal ağlarda siyasi nitelikli bir tartışmaya katılırım, sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılırım içeren 9 sorudur. Bu tüm davranışların siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkisinde paylaşım davranışı açısından anlamlı bir ortalama göstermesi için 3.41 ve üzeri olması gerekirken paylaşım davranışlarını içeren soruların ortalamasında böyle bir değer elde edilmemiştir. Ancak en düşük ortalama olan 1.81 değerine yakın olan sosyal ağlarda hesap ismimi siyasi görüşümü belirten eklemeler yaparak paylaşırım sorusuna genel olarak katılmadıkları görülürken, sosyal ağ üzerinden karşıt görüşler hakkında olumsuz içerik paylaşırım olan soruya katılım biçimsel olarak az olsa da sorunun anlamı ise olumlu olduğu için bu soruya verilen cevaplar olumlu anlam içererek değerlendirilmiştir. Bu davranışlara baktığımızda bireylerin genel olarak siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkili sorularda iletişim davranışına yönelik katılımın düşüktür. Ancak paylaşım davranışı açısından ise öğrencilerin katılımı yüksektir.

Üçüncüsü yani sonuncu grubumuz ise katılım davranışıdır. Bu grup şu soruları içerir, siyasete ileri derecede ilgi duymaktayım, siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşarımla konuşur, sosyal ağ uygulamalarından en sık facebook, instagram, youtube, twitter'ı kullanırım, siyasetle ilgili gelişmeleri sosyal ağlardan öğrenirim, sosyal ağlardaki siyasal etkinlikler siyasetle ilgili davranışları etkiler ve katılıma teşvik eder, sosyal ağlarda kullanılan katılım davranışlarını siyasetçiler üzerinde etkili olur, siyasal

amaçlı sosyal ağlarda imza kampanyalarına katılım (change.org vb.),bir siyasal parti veya siyasetçi için sosyal ağlarda bağış kampanyasına katılım, sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılım (Şehitler sonrası bayrak, 10 Kasım'da Atatürk vb),siyasal davranışı belirtmek için konum paylaşımına katılım (Swarmvb), siyasal konular hakkında sosyal ağlarda notlar paylaşım, siyasal konular hakkında blog yazarım, siyasal konular hakkında internet haberlerine yorum yazarım, sosyal ağlarda siyasal içerikli mizah unsurları üretirim (caps, montaj, gif), wiki sözlük gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım isimli 15 sonradan oluşur. Bu davranışların bazılarında siyasal katılım ve sosyal ağ açısından anlamlı bir ilişki içeren sorular vardır. Bunlar Sosyal ağ uygulamalarından en sık facebook, instagram, youtube, twitter kullanırım, siyasetle ilgili gelişmeleri sosyal ağlardan öğrenirim soruları 3.41 geçerken siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşarımla konuşur. Düşüncelerimi dile getiririm, sosyal ağlarda kullanılan katılım davranışlarını siyasetçiler üzerinde etkili olur sorular ise 3.41 yaklaşan katılım sorularıdır. Baktığımızda siyasal katılım davranışı açısından katılım davranışı azda olsa vardır. Ancak en düşük ortalama olan 1.81 değerinde siyasal katılım davranışları olan wiki, sözlük gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım, siyasal konular hakkında blog yazarım sorularına katılım ise diğerlerine göre çok düşüktür. Yani siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkili sorularda katılım davranışına yönelik katılımın bahsettiğimiz iki soru dışında katılım düşük olsa da katılım gerçekleşmiştir. Ayrıca katılım davranışı, iletişim davranışı ve paylaşım davranışı açısından katılım oranı yüksek olsa da siyasal katılım ile sosyal ağ arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Bunların yanı sıra siyasal katılım davranışı ile yaş, bölüm, aylık gelir anne ve babanın sağ mı vefat mı anne ve babanın eğitim durumları ve anne ve babanın mesleki durumuna yönelik anova analiz testi sonuçları ise;

İlk olarak siyasal katılım davranışı ile yaş arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına yönelik yapılan anova analizi sonucunda siyasal katılım davranışı ile yaş arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişki de anlamlı farklılık 17- 20 yaş grubundadır. Elde edilen sonuç Valenzuela, Park ve Kee tarafından yapılan çalışmalarla karşılaştırıldığında aynı sonuç elde edilmiştir. Yani siyasal katılım ile yaş arasında doğrudan bir ilişki vardır. Ancak yapılan bu çalışmalar anlamlı farklılık yaşları genel olarak 27 ve üzerinde iken, bu

araştırmada 17-20 yaş arasındadır. Bu farklılığın nedenleri, çalışmaların farklı yıllarda yapılması, araştırmaya katılanların daha bilinçli olması olabilir.

Katılım davranışı ile bölüm arasında ilişki için yapılan anova analizinden elde edilen veriler sonucunda bölümler ile katılım arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu anlamlı ilişki sosyal hizmet bölümünde anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Katılım davranışı ile aylık gelir arasındaki ilişkiye bakıldığında yaş ve bölüm gibi anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Lewis tarafından blog kullananların çevrimiçi olmalarının siyasal katılıma etkisi üzerine yapılan çalışmada ve Hamza Bahadır Eser'in İnternet ve Sosyal Ağların Siyasal Katılım Üzerine Etkisi: SDÜ Örneği adlı çalışması gibi hem yurt içi hem de yurt dışı yapılan çalışmalarda aylık gelir ile siyasal katılım arasında bir ilişki var olduğu bulunmuştur. Bunun nedenleri ise, ekonomik olarak bireyler arasında farkın önceki yıllara göre daha az olması, bireyin ihtiyaçlarına önceki yıllara göre en az masrafla ulaşabilmesi olabilir.

Anne ve babanın eğitim durumu ile katılım davranışı açısından bakıldığında ise annenin ve babanın eğitim durumu ile katılım arasında anlamlı bir ilişki vardır. Annenin ve babanın eğitim durumu ile katılım davranışı arasındaki anlamlı farklılık yüksek lisans ve doktora mezunu grubunda olmuştur. Ayrıca anne ve babanın mesleki bilgileri ile katılım arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakıldığında hem annenin hem de babanın meslekleri ile katılım arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu anlamlı farklılıklar ise şu şekildedir; annenin mesleği ile katılım arasında anlamlı farklılık ev hanımı grubu iken babanın mesleği ile katılım arasında anlamlı farklılık ise memur grubundadır.

Katılım davranışı ile cinsiyet arasında bir ilişki olup olmadığına yönelik ise diğerlerinden farklı olarak T testi uygulanmıştır. T testi sonucunda katılım davranışı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişkiye katılım sayısı açısından bakıldığında kadın öğrencilerin katılımı daha fazladır. Ancak aralarındaki anlamlı ilişki ise katılım davranışı açısından farklıdır. Yani erkek öğrenciler ile katılım davranışı arasında kadın öğrencilerden daha fazla anlamlı ilişki vardır.

Yukarıda tanımlı, çeşidi, özellikleri, gelişimi ve arasındaki ilişki açısından ele alındığında siyasal katılımında sosyal ağların rolü adlı çalışma için yapılan analizler sonucunda genel olarak siyasal katılım ile sosyal ağlar arasında daha önceki çalışmalarda

bahsedilenler gibi yakın bir ilişki bulunamamıştır. İlgili literatürde bahsedildiği gibi daha önce yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu siyasal katılım ve sosyal ağlar arasında anlamlı ilişkiler bulmuş, bu çalışmaların çok azı herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Bu çalışmalardan bazıları ise şunlardır: Skoric ve Poor tarafından siyasal katılım ve sosyal arasında ilişkiyi ortaya koymak için yapılan çalışmada siyasal katılım ile sosyal ağ arasında ilişki bulunmuştur. 2012 yılında Evans ve Ulbig tarafından bireyin sosyallik düzeyi ile siyasal katılımda sosyal ağların etkisini ortaya koymak için yapılan çalışmada siyasal katılım ile sosyal ağ arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Örneği verdiğimiz bu çalışmalardan farklı olarak araştırma da siyasal katılım ile sosyal ağ arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Buna araştırmanın uygulandığı örneklem kadar araştırmanın yapıldığı dönem de etkili olabilmektedir. Bu farklılık kuşaklar arasındaki farklılığı da göstermektedir. Z kuşağı olarak adlandırılan kuşak her ne kadar dijital bir çağın ortasına doğmuş olsa da sosyal medyayı ve iletişim teknolojilerini farklı niyetlerle (arkadaşlık, eğitim, kültür, haberleşme vb.) kullanmakta ve politik açıdan Apolitik olabilmektedir. Ayrıca genel olarak ulusal ve uluslararası siyasetteki gelişmeler ve yaşanan olaylar da sosyal ağlardaki siyasal tutumları belirleyebilmektedir. Bu tarz dönemlerde bireyler öncesinde aktif tutum sergilemeler de pasif bir tarza bürünebilmektedir. Ülkedeki siyasal iklim bunda etkili olabilmektedir. Siyasete yüklenen pejoratif anlam da öğrencilerin sanki siyasi konular hakkında konuşmak ya da herhangi bir faaliyette bulunmak ayıp ya da istenmeyen kötü bir davranış şeklindeki algısı da başka bir etken oluşturabilmektedir. Genel olarak araştırma önceki yıllardan farklı olarak siyasal katılım ile sosyal ağ arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öneriler

Araştırmaya dair genel tespitler ve önerileri şöyle ifade edilebilir:

- Araştırma üniversite öğrencilerine yönelik yapılmıştır. Araştırmanın evrenini oluşturan Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Devlet üniversitesidir. Bu araştırma farklı devlet üniversitesinde, vakıf ve özel üniversitesinde yapılırsa farklı sonuç verebilir.
- Araştırmamız üniversite öğrencilerine üzerine yapılmıştır. Ancak lise ya da ortaöğretim düzeyinde siyasal katılım ve sosyal ağlarla ilgili bir çalışma daha farklı sonuçlar doğurabilir.

- Sosyal ağlar günlük hayatta çok kullanılan teknolojik araçlardır. Günlük hayatı etkileyen sosyal ağların ne kadar güvenilir olduğuna dair düşünce siyasal katılım açısından önemlidir. Araştırmada kullanılan gruplandırmalardan iletişim, paylaşım ve katılım davranışları düşük gözlenmiştir. Bu ayrımlar daha genişleterek uygulanırsa farklı sonuçlar doğurabilir.
- Aynı çalışmanın başka bir dönemde yapılması durumunda siyasal katılım ve sosyal ağ ilişkisi noktasında daha farklı sonuçların ortaya çıkması muhtemeldir. Çünkü siyasal katılım ve sosyal ağlar ilişkisine yönelik önceki yapılan çalışmalarda genel olarak ikisi arasında yakın bir ilişki olduğu kabul edilmiş, yapılan çalışmada ise aralarında etkili bir ilişki olmadığı görülmüştür. Araştırmada ankete katılan öğrencilere cinsiyet açısından bakıldığında kadın katılımcıların fazla olduğu görülmüştür. Ancak sonuç kısmında bahsedildiği gibi kadın katılımcılar fazla olsa da erkeklere göre siyasal katılıma olan ilgilerinin daha az olduğu görülmüştür. Kadınların erkeklere göre siyasal katılıma daha az ilgi duymakta olduğu söylenebilir. Sosyal ağlar ve siyasal katılım ilişkisinde katılımcıları tanımak için kullanılan yaş, cinsiyet, gelir, eğitim durumu, yaşadığı yer, ailevi bilgileri gibi demografik özellikler de belirleyici olmaktadır. Bu özellikler için yani demografik özelliklerin siyasal katılıma etkisi için başka çalışmalara yapılması farklı sonuçlar ortaya çıkarabilir.
- Araştırmamızda teknik olarak anket tercih edilmiştir. Ancak araştırmamızın faktör analizi açısından uygunluğu ortaya konulmuştur. Yani bu araştırma faktör analizi ya da mülakat tekniği olarak yapılması farklı sonuçlar doğurabilir.

Kaynakça

Açıkgöz, Özkan, (2006), “Küreselleşme, Şehir ve Küreselleşmenin Bir Boyutu Olarak Habitat Toplantıları”, *İstanbul Üniversitesi Dergisi*, İstanbul.

Armaoğlu, Fahir, (2018), *20.Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1980)*, 7.Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

Akay, Esra, (2006), “*Siyasal Toplumsallaşma, Siyasal Kültür ve Siyasal Katılım Arasındaki İlişkinin Kavramsal Analizi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.

Akfirat Osman Nejat, (2010), “*Türkiye ve Almanya’da Yaşayan Üniversiteli Türk Gençlerinin Siyasal ve Toplumsal Katılım Türlerinin ve Düzeylerini Belirleyen Etkenlerin Saptanması ve Karşılaştırılması*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Ana Bilim Dalı, Ankara.

Akın Eyüp, Özbezek Belkıs Dilek, (2017), “*Sosyal Medya Üzerinden Ağızdan Ağıza Siyasal Pazarlama İletilerine Yönelik Kullanıcı Eğilimleri*”, *İnternet Uygulamaları ve Yönetim Dergisi*, Yer Yok.

Akıncı, Selçuk, (2014), *Siyasal Katılım Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme*, *Karadeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:8, Trabzon.

Alper, Ayfer, (2012), *Sosyal Ağlar*, Pelikan Yayınları, Ankara.

Amnå, E., ve Ekman, J. (2014), *Standby Citizens: Diverse Faces of Political Passivity*, *European Political Science Review*.

Arslan Fatma, (2019),” *Siyasal Pazarlama İletişiminde Sosyal Medya Kullanımı: 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı Seçimi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Ana Bilim Dalı, Ankara.

Arslantürk Zeki, Arslantürk E.Hamit, (2013), *Uygulamalı Sosyal Araştırma, Kavramlar, Teknikler, Metotlar ve Bilgisayar Uygulamaları (SPSS)*, 3.Baskı, Çamlıca Yayınları, İstanbul.

Arnstein, Sherrye, *The Ladder Of Citizen Participation*, *Journal Of The Institute Of American Planners*,

No:4,1969,s.210 <http://www.sciencepublishinggroup.com/journal/paperinfo?journalid=266&doi=10.11648/j.ijep.20160402.11> (02.02.2019) Abdullah Aydın,(2017), “ Sosyal Medya Paradigmasındaki Dönüşümün Siyasal Katılıma Yansıması ”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Hatay.

Aslan, Pınar, (2011), Halkla İlişkilerde Yeni Eğilimler: Sosyal Medya, *Marmara Üniversitesi Dergisi*, İstanbul.

Ayan, Buğra, (2016), *Sosyal Ağlar Tarihi*, Abaküs Kitap Yayınları, İstanbul.

Aydın, Mustafa, (2002), *Siyasetin Sosyolojisi*, Basım Yok, Pına Yayınları, İstanbul.

Balcı, Şükrü, Damlapırcık, Zülfikar, Tuğçe Esin Pınarbaşı, Fatma Kübra Astam, (2016), “Siyasal Bilgilenmede Medyanın Rolü ve Etkinliği: Üniversite Öğrencileri Araştırması”, *The Journal Of Academic Social Science Studies*, Sayı:53.

Barber, Benjamin R. (2003), “*Strong Democracy Participatory Politics For A New Age*, *University of California Press*”, Ltd. London, England.

Baykal Deniz, (1970), “*Siyasal Katılma: Bir Davranış İncelemesi*”, A.Ü.S.B.F. Yayınları, Ankara.

Bayraktaroğlu Gül G., (2002), “Politik Yaşamda Pazarlama Yaklaşımları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), Isparta.

Belli, Aziz, (2016), “Türkiye’de Kent Konseylerinin İşlevselliği Önündeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Büyükşehir Belediyeleri Örneği “, *Sütçü İmam Üniversitesi Dergisi*, Kahramanmaraş.

Bennett, W. L. (2008), *Changing Citizenship in the Digital Age*. In W. L. Bennett (Ed.), *Civic Life Online: Learning How Digital Media Can Engage Youth*, Cambridge: MIT Press.

Beyazıt Eylem, (2006), “*Yerel Demokrasi ve Katılım Yerel Gündem 21 Uygulamaları Sürecinde Hatay ve Yerel Kalkınma Sorunu* ”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

Bimber B. , (2011), *Information and Political Engagement in America: The Search for Effects of Information Technology at the Individual Level*, *Political Research Quarterly*, 54(1).

Bimber Bruce,(2013), *Copeland Lauren, Digital Media and Traditional Political Participation Over Time in the U.S.*, *Journal of Information Technology & Politics*, 10(2).

Bingöl, Yılmaz, (2012), *Çağdaş Yönetim Biçimi Olarak Demokrasi*,(Ed. Davut Dursun ve Mustafa Altın oğlu), *Siyaset Bilimi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:2671.

Boyd, Danah M.,Nicole B. Ellison, *Social Network Sites: Definition, History and Scholarship*, *Journal of Computer-Mediated Communication*, <http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html> (03.04.2019)

Castells M., (2012), *Ağ Toplumunda İletişim, İktidar ve Karşı İktidar. Yeni Medya Üzerine*, Akdeniz Üniversitesi İletişim Araştırma ve Uygulama Merkezi, Antalya.

Clarke A., (1995), “*Highlights and Action Replays: Ideology*”, *Sport and Media*, Cambridge University.

- Çam Esat, (2011), *Siyaset Bilimine Giriş*, 10.Baskı, DER Yayınları, İstanbul.
- Çevik, C.Cengiz, (2017), *Cicero'nun Devlet'i*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Çevik, C.Cengiz, (2019), *Doksan Beş Tez*, 3.Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Çevikbaş, Rafet, (2008),Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım, *Türk İdare Dergisi*, Sayı:461, Ankara.
- Dahl, A.Robert (2010), *Demokrasi Üzerine*, (Çev: Betül Kadioğlu), 2.Baskı, Phonix Yayınları, Ankara.
- Daver, Bülent ,(1993), *Siyaset Bilimine Giriş*, Basım Yok, Siyasal Yayınlar, Ankara.
- Demir, Gökhan, (2014),“Sosyal medya ve Siyaset İlişkisi: Mısır Örneği”, *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı*, İstanbul.
- Devran Yusuf, (2011), *Seçim Kampanyalarında Geleneksel Medya, İnternet ve Sosyal Medyanın Kullanımı*, Bası Yok, Başlık Yayın Grubu, İstanbul.
- Dilber, Fadime, (2012), “Siyasal Katılımda Kitle İletişim Araçlarının Seçmenler Üzerine Etkisi; Karaman İli Seçmenler Üzerine Bir Alan Araştırması”, *E Journol Of New World Siences Academy*, Sayı:7, Karaman.
- Dinç, Mehmet, (2002), “Bugünün Türkiye’inde Kadınların Siyasal Katılımı ve Katılımı Artırmaya Yönelik Çözüm Önerileri”, *Süleyman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Isparta.
- Dinç, Mehmet, (2002), “Bugünün Türkiye’inde Kadınların Siyasal Katılımı ve Katılımı Artırmaya Yönelik Çözüm Önerileri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Süleyman Demirel Üniversitesi*, Isparta.
- Dursun, Davut, (2012), *Siyaset Bilimi*, 6.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.

Eldeniz, Levent, (2010), *İkinci Medya Çağında İletişimin Rolü ve Web 2.0. İkinci Medya Çağında İnternet*, (Der. Filiz Aydoğan ve Ayşen Akyüz), Alfa Yayınları, İstanbul.

Ergün Mustafa, (1995), *Bilimsel Araştırmalarda Bilgisayarlı İstatistik Uygulamalar: SPSS For Windows*, 2.Baskı, Ocak Yayınları, Ankara.

Eser, Hamza Bahadır, (2015), “İnternet ve Sosyal Ağların Siyasal Katılım Üzerine Etkisi: SDÜ Örneği”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:7,Sayı:12, Burdur.

Fedayi, Cemal, (2002), *Siyaset Bilimi*, Basım Yok, Pına Yayınları, İstanbul.

Fukuyama F., (2000), *Büyük Çözülme, İnsanın Doğası ve Toplumsal Düzenin Yeniden Oluşması*, Çev.: Zeynep Avcı, Aslı Telli Aydemir, Basım Yok, Sabah Kitaplar, İstanbul.

George D., M. Mallery, (2010), “*SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*”, Boston: Pearson.

Gibson R., Margolis M., Resnick D. ve S. Ward, (2001), *Election Campaigning on the www in the US and UK: A Comparative Analysis, Party Politicis*.

Gökçe, Ali Fuat, Özdemir, İbey, İbrahim Halil Ceylan, (2016), “Üniversite Öğrencilerin Siyasal Katılım Seviyesi: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:27,Isparta.

Gökçimen, Sema, (2008), “Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi”, *Yasama Dergisi*, Cilt:10, Ankara.

Göksu, Turgut ve Bilgiç, Veysel, (2003), “Baskı Grupları ve Karar Alma Mekanizmalarına Etkileri”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt:36, Sayı:2, Ankara.

Görgülü, Burçin, (2018),”*Gençlerin Siyasal Katılım Sürecinde Sosyal Medyanın Rolü*”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Görmez Kemal, (1997), *Kent ve Siyaset*, Gazi Yayınları, Ankara

Görün Mustafa, “Yerel Demokrasi ve Katılım: İzmir, Konya ve Ağrı İl Genel Meclis Üyeleri Üzerinde Bir Araştırma” , *On sekiz Mart Üniversitesi Yönetim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 4 (2), 159-183, Çanakkale.

Gözler, Kemal, (2004), *Anayasa Hukukuna Giriş*, Ekin Yayınları, Bursa.

Gözler, Kemal, (2014), *Kısa Anayasa Hukuku*,10.Baskı, Ekin Yayınları, Bursa.

Göztepe Ece, “Çoğunlukçu Demokrasi Anlayışına Karşı Çoğulcu Demokrasi Modelleri; Normatif Düzenleme Olanakları ve bunun sınırlılığı”, http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjKnICW8YnbAhXEalAKHfU5AM8QFjAAegQIARAU&url=http%3A%2F%2Fwww.kamuhukukculari.org%2Fupload%2Fdosyalar%2FCogunlukcu_Demorasi_Anlayisina_Karsi_Cogulcu_Demokrasi_Modelleri_1.pdf&usg=AOvVaw0GhTc3QIDxGZX8e9CYw46q (03.11.2018)

Gücük, Duygu, (2006), “Kadınların Siyasal Katılımları ve Katılıma Etki Eden Faktörler: Ankara-Mamak/Çankaya Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Güldiken, Nevzat, (1996), *Toplum Bilimsel Boyutuyla Siyasal Katılım*, Basım Yok, Dilek Ofset Yayınları, Sivas.

Gültekin, Mehmet Celal, (2017),”Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Yaşama Katılım Boyutlarının İncelenmesi; Mardin Örneği”, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl:10, Mardin.

Hasırcı, O.N., (2008), “Almanya’da Türklerin Siyasi Katılımı: Köln Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sakarya.

Heather Evans., K.-Ulbig, (2012), *Stacy , Social Butterflies and Politics: Exploring the Link Between Sociability and Political Engagement*, Online and Off, Journal of Information Technology & Politics, 9(4).

Hendricks J., (2010), *Communicator-in-Chief: How Barack Obama Used New Media Technology To Win The White House*, Columbia University.

Hobbes, Thomas, (2018), *Leviatan*, (Çev. Semih Lif), 18.Baskı, Yapı Kredi Kültür Yayınları, İstanbul.

<https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjtttdqZ6s3hAhWi5KYKHVXZBHkQFjABegQIBBAC&url=https%3A%2F%2Fwww.anayasa.gov.tr%2Fmedia%2F4602%2Fturk.pdf&usg=AOvVaw1oBO18CqW4k5i3Kz-2kqB2> (01.01.2019)

<https://paratic.com/iletisim-araclari-nelerdir-kronolojik-siralama/>(Tarihi:14.01.2019)

<http://depolitizasyon.nedir.org/> (06.11.2018)

<https://dijilopedi.com/2019-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/>
(05.03.2019)

<https://www.turkcebilgi.com/myspace> (23.03.2019)

<https://blog.linkedin.com/> (23.03.2019)

<https://www.brandingturkiye.com/instagram-tarihi-instagram-nedir-nasil-kullanilir-ne-ise-yarar/> (06.04.2019)

<https://docplayer.biz.tr/64239092-Modeli-tarama-modelleri.html> (09.04.2019)

<https://seyler.eksisozluk.com/1946dan-beri-turkiyede-hangi-slogan-afis-ve-vaatler-partilere-secim-zaferi-getirdi> (02.08.2019)

İslamoğlu Ahmet Hamdi, (2002), *Siyaset Pazarlaması Toplam Kalite Yaklaşımı*, Beta Yayınları, İstanbul.

İşlek, Mahmut Sami, (2012),“*Sosyal Medyanın Tüketici Davranışlarına Etkileri: Türkiye’deki Sosyal Medyaların Üzerinde İnceleme*”, Karamanoğlu Mehmet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Karaman.

İzgu Tuba, (2005), “*Mersin’de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma(1980-2004)*”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.

Kabaoğlu, İbrahim Ö., (2013), *Özgürlük Hukuku*, 7.Baskı, İmge Yayınları, İstanbul.

Kahraman, A.Burak, (2002), “*Siyasal Katılma Etki Eden Sosyolojik Faktörler: Isparta Uygulaması*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Kalaycıoğlu, Ersin, (1986), “*Siyasal Katılmanın Kurallarına Genel Bir Bakış; Türkiye Örneği*”, *Türk Siyasal Hayatın Gelişmesi Dergisi*, İstanbul.

Kalaycıoğlu, Ersin, (1983), “*Karşılaştırmalı Siyasal Katılma Siyasal Eylemin Ülkeler Üzerine Bir İncelenmesi*”, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, İstanbul.

Kapani, Münci, (2012), *Politika Bilimine Giriş*, 30.Baskı, Bilgi Yayınları, Ankara.

Karaman, Selçuk, Yıldırım Serkan ve Abdullatif Kaban, “*Öğrenme 2,0 yaygınlaşıyor: Web 2,0 Uygulamalarına Eğitimde Kullanımına İlişkin Araştırma ve Sonuçları*”, http://inettr.org.tr/inetconf13/kitap/karaman_yildirim_inet08.pdf (04.04.2018)

Karagöz, Kasım, (2010) *Doğrudan Demokrasi Aracı Olarak Halk Girişimi*, Vedat Yayınları, İstanbul.

Karcıoğlu Fatih ve Kurt Esat, “*Örgütsel İletişimin Etkinliği Açısından Kurumsal Bloglar ve Birkaç Kurumsal Buluşun İncelenmesi*”, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/atauniibd/article/view/1025002878> (04.04.2018)

Kars Neşe, (2003), *Televizyon Programı Yapalı Herkes İzlesin*, Bası Yok, Derin Yayınları, İstanbul.

Kartal Mahmut ve Bardakçı Sait, (2019), *Spss ve AMOS Uygulamalı Örneklerle Güvenirlik ve Geçerlik Analizleri*, Baskı Yok, Ravza Yayınları, İstanbul.

Kaya, Ali, (1989),”Halkla İlişkilerin Yönetimde Yeri ve Önemi”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:3, Kayseri.

Kaypak, Şafak, (2010), “Antakya’nın Kent Kimliği Açısından İrdelenmesi”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:7, Hatay.

Keleş Ruşen ,(1993), *Kentsel Katılım Nedir? Ne Değildir? Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar*, Kent Yayınları, Ankara.

Kim ve Kim, (2007), *New and Old Media Uses and Political Engagement Among Korean Adolescents*, *Asian Journal of Communication*, 17(4).

Kırel, Çiğdem ve Özkalp, Enver, (2016), *Örgütsel Davranış*, Ekin Yayınları,7.Baskı, Bursa.

Kırkbir Fazıl, (2007), “ *Türkiye’de Termal Turizm Pazarlamasında Müşteri Sadakatine Yönelik Yapısal Bir Model Önerisi*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon

Kışlalı, Ahmet Tamer, (1994), *Siyaset Bilimi*, İmge Yayınları, 5.Baskı, Ankara.

Koçyiğit, Murat, (2015),*Sosyal Ağ Pazarlaması: Marka Bağlılığı Oluşturmada Yeni Bir Pazarlama Stratejisi*, Eğitim Kitapevi Yayınları, Konya

Korkmaz, Mehmet, (2014),”*Sosyal Medya-Kamu Politikaları Etkileşimi Gezi Parkı Olayları Üzerine Bir Değerlendirme*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Ankara.

Kurt, Nihat, (2001),”Yarı Doğrudan Demokrasi Kurumlarının Yerel Yönetimler Düzeyinde Uygulanması”, *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, Cilt:6,Sayı:2, Ankara.

Lewis M., (2010), *A Hierarchical Regression Analysis Of The Relationship Between Blog Reading, Online Political Activity and Voting During The Presidential Campaign*, Dissertation Prepared For The Degree Of Doctor Of Philosophy.

Lilleker D., Koc G. - Michalska K., E. Schweitzer, J. Jacunski, M. Jackson ve T. Vedel, (2011), *Informing, Engaging, Mobilizing or Interacting: Searching For a European Model of Web Campaigning*. European Journal of Communication, 26(3).

Lutz C., Hoffmann C. P., ve M. Meckel, (2014), *Beyond just politics: A Systematic Literature Review on Online Participation*, First Monday, Vol. 19, No. 7.

Machiavelli, Niccolo, (2018), *Prens*, (Çev. Kemal Atakay), 21.Baskı, Can Yayınları, İstanbul.

Metin, Osman, (2016), “Sosyal Medyanın Siyasal Toplumsallaşmaya Etkileri: Bir Alan Araştırması”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:18, Sayı:2, Afyon.

Milbrath, Lester, (1995), *Political Participation How And Why No People Get Involved In Politics?*, Chicago; Rand McNally College Oblishin Compeny, <https://www.cambridge.org/core/journals/american-political-science-review/article/political-participation-how-and-why-do-people-get-involved-in-politics-by-lester-w-milbrath-chicago-rand-mcnally-company-1965-pp-195-175/112335F2C63425CDE62BE8B982926692> (02.02.2019) Aktaran Abdullah Aydın, (2017), “ *Sosyal Medya Paradigmasındaki Dönüşümün Siyasal Katılıma Yansıması* ”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Hatay.

Milbrath L. W., (2014), ,Political Participation, Chicago, Rand McNally&Company, 1965,s.19, Aktaran Övünç Meriç, *Dijital Demokrasi: Türkiye’de Yeni Medya ve Siyasal Katılım*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Norris P., (2001), *Digital Divide: Civic Engagement, Information Poverty, and the Internet Worldwide*, Cambridge: Cambridge University Press.

Okumuş Abdullah, (2007), “Pazarlama Anlayışında Siyasal Pazarlamanın Yeri ve Pazar Konularına Göre Siyasi Partilerin Stratejik Analizi”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Kütahya.

Olsen Marvin E., (1970), Social And Political Participation Of Blacks,American Sociological Review, Vol;35, No:4.

https://scholar.google.com/scholar_lookup?title=Social+and+Political+Participation+of+Blacks&publication+year=1970&author=Olsen+Marvin+E.&journal=American+Sociological+Review&volume=35&doi=10.2307/2093944 (02.02.2019) veya Abdullah Aydın, (2017), “*Sosyal Medya Paradigmasındaki Dönüşümün Siyasal Katılıma Yansıması*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Hatay.

Öner Şerif, (2000), “*Belediye Yönetim Kararlarında Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinliği (Gaziantep-Kahramanmaraş-Bingöl Örneği)*” , Dokuz Eylül Üniversitesi S:B:E: Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.

Öztekin, Ali,(2000),*Siyaset Bilimine Giriş*,11.Baskı, Siyasal Yayınları, Ankara.

Özyurt, Cevat, (2010), “Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Davranışları:29 Mart 2009 Yerel Seçimleri Balıkesir Örneği”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:9, Sayı:33, Balıkesir.

Papacharissi, Z., (2010), *A Private Sphere: Democracy in a Digital Age*, Cambridge: Polity.

Putnam R.D., (Tarih Yok), *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*, New York: Simon & Schuster.

Rheingold H., (1994), *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*, Harper Collins.

Rice L. L, Moffett K. W, Madupalli R., (2012),“*Campaign-Related Social Networking and the Political Participation of College Students*”, Social Science Computer Review, 0894439312455474, 2012, s.s.273, Aktaran Görgülü,2018.

Sağır, Meral, (2003), “Küreselleşme Süreci ve Siyasal Katılımda Yeni Arayışları: Yerel Gündem 21 Antalya Kent Konseyi Kadın Meclisi”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt:11,Sayı:4, Ankara.

Sezen S., (200), *Seçim ve Demokrasi*, 2.Basım, Gündoğan Yayınları, Ankara.

Schudson, M. (1999), *The Good Citizen: A History of American Public Life*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Skoric, Marko M.- Poor, (2013), *Nathaniel* , *Youth Engagement in Singapore: The Interplay of Social and Traditional Media*, Journal of Broadcasting and Electronic Media, 57(2).

Soysal, Mümtaz, (1968), *Halkın Yönetime Etkisi*, TODAİE Yayınları, Ankara.

Süllü, Zübeyde, *Siyasal Halkla İlişkiler Sürecinde Hesabı Verilebilirlik*, [file:///C:/Users/ACER%20E%201%20531/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/XVDD7RDE/10,18094-si.25506-177832 \(:02.02.2019\)](file:///C:/Users/ACER%20E%201%20531/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/XVDD7RDE/10,18094-si.25506-177832 (:02.02.2019))

Şahin, Bilgi Elif, (2015),”*Hemşeri Dernekleri ve Siyasal Katılım: Mersin Örneği*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Mersin.

Şenel, Alâeddin, (1982), “*Siyasal Düşünceler Tarihi: Tarih Öncesinde İlkçağda Ortaçağda ve Yeniçağda Toplum ve Siyasal Düşünüş*”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, No:498, Ankara.

Tatar, Taner, (1997), *Siyaset Sosyolojisi*, Basım Yok, Turan Yayınları, İstanbul.

Tosun, Leman Pınar, (2018), *Sosyal Ağlar ve Sosyal Psikoloji*, Nobel Yayınları, Ankara.

Tura Belgin, (2006),“*Siyasal Pazarlamada Kullanılan Tutundurma Araçlarına Üniversite Öğrencilerinin İlgisi Üzerine Bir Araştırma*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İşletme Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.

Türkdoğan Orhan, (2000), *Bilimsel Araştırma Metodolojisi*, 3.Baskı, TİMAŞ Yayınları, İstanbul.

Uldam Julie and Vestergaard Anne, (2015) *Civic Engagement and Social Media Political Participation Beyond Protest Edited by Julie Uldam and Anne Vestergaard*, Palgrave Macmillan.

Uyumaz G., Dirlik E., Çokluk Ö., (2016), “Açımlayıcı faktör analizinde tekrar edilebilirlik: Kavram ve Uygulama”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 16(2), Bolu.

Üçok, Coşkun ,(1982), *Siyasal Tarih (1789-1960)*,3.Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, No:451, Ankara.

Vaccari C., (2013), “*Social Media and Political Communication. A Survey of Twitter Users During the 2013 Italian General Election*”, *Rivista Italiana di Scienza Politica*, 43(3), 2013, s.s.11, Aktaran Tekin Gökhan, (2015), “*Gençlerin Siyasal Katılımında Kitle İletişim araçlarının Rolü*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Konya.

Valenzuela S., N.Park. K.F.Kee, (2008), *Lessons From Facebook: The Effect of Social Network Sites on College Students, Social Capital*, 9th International Symposium on Online Journalism, Austin-Texas.

Vedel T., (2005), *Political Communication In The Age Of The Internet. Political Communication In A New Era A Cross-National Perspective*, New York: Routledge.

Velasquez A., (2016), *Social media and individual and collective activism: the role of interdependence and online political efficacy*, Doktora Tezi. ABD: Michigan State University, 2012, s.45 Aktaran Kemal Elciyar, “*Sosyal Medyanın Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Davranışlarına Etkisi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Yatkın, Ahmet, (2002), “Türkiye’de Demokratikleşme ve Yerel Yönetimler”, *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, Cilt:7,Ankara.

Yayla, Atilla, (2003), *Siyasi Düşünce Sözlüğü*, 6.Baskı, Liberte Yayınları, Ankara.

Yıldız Mehmet Mazhar, (2014), “*Gençlik ve Siyasal Katılım: Diyarbakır Örneği*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Diyarbakır.

Yurdağül Halil, (2016), *Faktör Analizinde KMO ve Bartlett Testleri Neyi Ölçer*, yurdagul@hacettepe.edu.tr (07.04.2019)

Yücekök, Ahmet N. (1987), “Siyasetin Toplumsal Tabanı (Siyaset Sosyolojisi)”,*Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Ankara.

Warner R.Benjamin, Sarah McGowen, Joshua Hawthorne, (2012), *Limbaugh's Social Media Nightmare: Facebook and Twitter as Spaces for Political Action*, *Journal of Radio & Audio Media*, 19(2).

Watson James, (1998), *Media Communication*, London: MacMillian Pres.

Wolton D., (1991), *Political Communication: The Construction Of A Model*, *European Journal Of Communication*.

Woodstock, L. (2014), *The News-Democracy Narrative and the Unexpected Benefits of Limited News Consumption: The Case of News Resisters*, *Journalism*, 15(7), 834–849.

EK

1. Anket

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Tez Çalışması Anket Formu

Değerli Katılımcı,

Bu anket Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı bünyesinde Dr.Öğr.Ummahan KAYGISIZ danışmanlığında hazırlanan “Siyasal Katılımda Sosyal Ağların Rolü: Üniversite Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tez çalışması için veri sağlamak amacıyla yapılmaktadır.Vereceğiniz doğru ve samimi cevaplar araştırmanın başarısını olumlu yönde etkileyecektir. Anket sorularına vereceğiniz cevaplar üçüncü şahıslarla ve kurumlarla paylaşılmayacak yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacaktır.

Ankete katılım sağladığınız için teşekkür ederim.

Dr.Öğr.Ummahan KAYGISIZ

Yüksek Lisans Öğrencisi Meral ÇENGEL

1.Bölüm

Cinsiyetiniz?	Kadın ()	Erkek ()			
Yaşınız?	17-20 ()	21-24 ()	25-28()	Diğeri....	
Aylık Geliriniz?	350-500 ()	500-1000 ()	1000-1500 ()	1500-2000 ()	2000 TL Üstü ()
Bölümünüz?					
Anne ve babanız sağ mı vefat etti mi?	Anne 1.Sağ () 2.Vefat ()		Baba 1.Sağ () 2.Vefat ()		
Anne ve babanızın eğitim durumunu belirtiniz?	Anne 1.Okur yazar değil () 2.İlkokul mezunu () 3.Ortaokul ve dengi mezunu () 4.Lise ve dengi mezunu () 5.Üniversite mezun() 6.Yüksek Lisans veya doktora mezunu ()		Baba 1.Okur yazar değil () 2.İlkokul mezunu () 3.Ortaokul ve dengi mezunu () 4.Lise ve dengi mezunu () 5.Üniversite mezun() 6.Yüksek Lisans veya doktora mezunu		
Anne ve babanızın mesleki durumunu belirtiniz?	Anne 1.Memur () 2.Çiftçi () 3.Esnaf () 4.Serbest Meslek () 5.İşsiz() 6.Ev Hanımı () 7.Diğeri		Baba 1.Memur () 2.Çiftçi () 3.Esnaf () 4.Serbest Meslek () 5.İşsiz() 6.Ev Hanımı () 7.Diğeri		

2.Bölüm

DEĞERLENDİRİLECEK SİYASAL KATILIM DAVRANIŞLARI	1.Asla	2.Nadiren	3.Ara sıra	4.Sıklıkla	5.Her zaman
1.Siyasete ileri derecede ilgi duymaktayım.					
2.Siyasetle ilgili konularda ailem ve arkadaşlarımla konuşur.Düşüncelerimi dile getiririm.					
3.Sosyal ağ uygulamalarından en sık facebook,instagram,youtube,twitter'ı kullanırım.					
4.Siyasetle ilgili gelişmeleri sosyal ağlardan öğrenirim.					
5.Sosyal ağlardaki siyasi etkinlikler siyasetle ilgili davranışları etkiler ve katılıma teşvik eder.Örneğin oy kullanmak gibi					
6.Sosyal ağlarda kullanılan katılım davranışlarını siyasetçiler üzerinde etkili olur.					
7.Bir siyasi konu hakkında görüşlerimi çevrimiçi olarak paylaşıyorum					
8.Bir sosyal ağ sayfasında siyasetle ilgili yorumlar paylaşıyorum					
9.Siyasi konular hakkında durum güncellemesi yaparım					
10.Siyasi etkinliğe katıldığımı sosyal ağlarda paylaşıyorum					
11.Sosyal ağlarda bir siyasi konunun yayılması için paylaşım yaparım					
12.Sosyal ağlarda hesap ismimi siyasi görüşümü belirten eklemeler yaparak paylaşıyorum.(TC Ali Yaşar gibi)					
13.Sosyal ağ üzerinden karşıt görüşler hakkında olumsuz içerik paylaşıyorum					
14.Siyasi amaçlı sosyal ağlarda imza kampanyalarına katılıyorum (change.org vb.)					
15.Sosyal ağlarda siyasi nitelikli bir tartışmaya katılıyorum					
16.Bir siyasi parti veya siyasetçi için sosyal ağlarda bağış kampanyasına katılıyorum					
17.Sosyal ağlarda profil resmimi siyasi olaylara uygun olarak değiştirme eylemlerine katılıyorum (Şehitler sonrası bayrak, 10 Kasım'da Atatürk vb)					
18.Siyasi davranışı belirtmek için konum paylaşımına katılıyorum (Swarm vb)					
19.Siyasi konular hakkında sosyal ağlarda notlar paylaşıyorum.					
20.Siyasi konular hakkında blog yazarım					
21.Siyasi konular hakkında internet haberlerine yorum yazarım					
22.Sosyal ağlarda siyasi içerikli mizah unsurları üretirim (caps, montaj, gif)					
23.Bir siyasi kişinin veya siyasi grubun sosyal ağ hesabını ziyaret ederim					

24.Wiki, sözlük gibi sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım					
25.Seçilmiş bir yetkiliyle (milletvekili vb.) sosyal ağ üzerinden iletişime geçerim (mesaj, tweet)					
26.Bir siyasal parti veya siyasetçinin kullandığı sosyal ağ sayfasını beğenirim					
27.Bir siyasal parti veya siyasetçiyi sosyal ağlarda arkadaş olarak eklerim, takip ederim					
28.Sosyal ağlarda benzer görüşe sahip diğer kullanıcıları takip ederim, arkadaş eklerim					
29.Sosyal ağlarda zıt görüşe sahip diğer kullanıcıları takip ederim, arkadaş eklerim					
30.Siyasal olaylar sonucunda karar alıcılara erişerek sosyal ağ yoluyla baskı altına almaya çalışırım					
31.Siyasal olaylar doğrultusunda insanları sosyal ağ aracılığıyla harekete geçiririm					



ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı ve Soyadı :Meral ÇENGEL
Doğum Yeri :İhsaniye/Afyonkarahisar
Medeni Hali :Bekar

Eğitim Durumu :

Lisans Öğrenimi :Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İ.İ.B.F.
Kamu Yönetimi Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi : Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yabancı Dil(ler) ve Düzeyi :

İngilizce B1

İş Deneyimi :

Öğrenci

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar :

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yüksek Lisans Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Kongresi 2014, Katılımcı,Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Katılım ve Kent Konseyleri:Burdur Kent Konseyi Örneği

Dokuz Eylül Üniversitesi XII.Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Öğrenci Semineri 2015 /Katılımcı, Türkiye’de Toplumsal Dönüşüm ve Göç: Afyonkarahisar Örneği 1927-2000 Yılları Arası